

1965

29

11242

MIKALOJUS RADVILA JUODASIS

MŪSŲ SPARNAI

OUR WINGS
PUBLISHER
EDITOR
ADDRESS

-Lithuanian Protestant Journal, est. 1951
-Lithuanian Presbyterian Church, est. 1555
-Rev. Povilas Dilys
-1942 N. Spaulding Av., Chicago 47, Ill., U. S. A.

TURINYS

	Psl.
Dail. Vytautas IGNAS	MIKALOJUS RADVILA JUODASIS Medžio raižinys (viršelis)
Dail. prof. dr. Vyt. K. JONYNAS	VINJETĖS . . . . .
Bronė VARIAKOJIENĖ	KŪČIOS 2
M. Z-KAS	TYLI NAKTIS, ŠVENTA NAKTIS 3
P. D.	PAMINĖJOME LIETUVOS REFORMATORIŲ 4
Suprt. kun. S. NEIMANAS	PADĖKIME Į ŠALĮ KAS VAIKIŠKA 5
Doc. kun. J. PAUPERAS	TIESKIME KELIĄ EVANGELIJOS MOKSLUI 9
Brunonas BUŠACKIS	KNG. M. RADVILOS J. VAIDMUO LIETUVOS PROTESTANTIZME 11
V. KAROSAS	KNG. M. RADVILA J. - DIDI ISTORINĖ ASMENYBĖ 17
P. B.	RADVILIEČIŲ DRAUGIJA 27
J. JAŠINSKAS	MOKYTOJAS 28
Eugenius GERULIS	SKAIČIAUS "TRYŠ" MİŠLĖ ŠV. RAŠTE 31
Kun. Povilas DILYS	ROMOS KATALIKŲ IR EVANGELIKŲ TIKYBŲ PALYGINIMAS 38
J. K.	LIETUVOS EV. REFORMATŲ XVIII SINODAS 40
J. P.	ŠVIESOS ŠVENTĖ 42
M. TAMULĖNAS, jur.	1940-65 METŲ KOVOS UŽ LIETUVOS LAISVĖ 43
V. KAROSAS	MŪSŲ TAUTOS IR BAŽNYČIOS ATEITIS 45
Valentinas ŠERNAS	EVANGELIKŲ JAUNIMO SĄSKRYDIS (nuotraukos) 48
Halina DILIENĖ	PAMINĖTAS KOLEGIJOS GARBĖS PREZIDENTAS 56
M. PL.	NEPAŠAUKTI UŽTARĖJAI 58
Dail. DAGYS	MENAS IR TIESA 59
Dail. skulpt. Alf. DOCIUS	NEPAILSTAŠ SKULPTORIUS 62
M. PL.	REFORMACIJĄ MININT 66
Rima ANDRYTĖ	MOTERIS KUNIGAS? 68
J. KREGŽDĖ	REIŠMINGOJI ŠVENTĖ 70
Kun. S. NEIMANAS	BUVO SUMAINYTI ŽIEDAI 74
V. Š.	EVANGELIKŲ JAUNIMO SĄSKRYDIS 75
ABSTINENTAS	AR REIKIA GERTI? 77
J. K. ir kun. S. NEIMANAS	IŠKELIAVUSIEJI AMŽINYBĖN 81
	KRONIKA . . . . .
	AUKOS . . . . .

LEIDĖJAS
ATSAK. REDAKTORIUS

-Lietuvos Evangelikų Reformatų Kolegija Tremtyje
-Kun. Povilas Dilys, 1942 N. Spaulding Av., Chicago 47,
Ill., U. S. A.

REDAKCIINĖ KOMISIJA

-Kun. Povilas Dilys, Eugenius Gerulis, Jokūbas Kregždė,
Palmyra Lampsatienė, Jonas Palšis, Mykolas Plepys,
Arvydas Ramonis

KONSULTANTAI
ADMINISTRATORIUS

SUPRT. KUN. S. NEIMANAS IR KRT. HALINA DILIENĖ .
-Jonas Palšis, 5718 S. Richmond St., Chicago 29, Ill.,
U. S. A.

TIRAŽAS
KAINA

-2000 egz.
-Auka

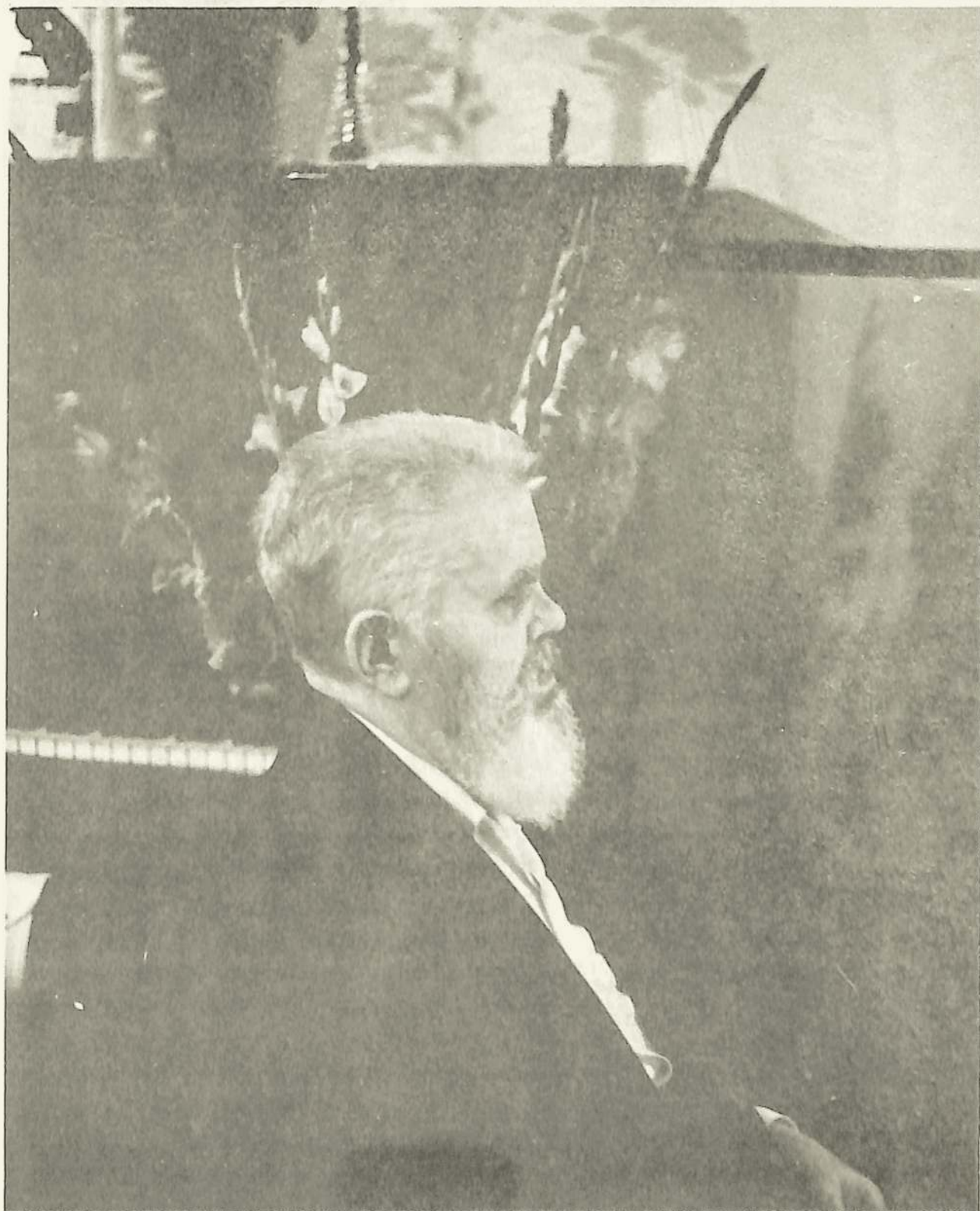
REDAKCIJA taisto, trumpina rankraščius savo nuožiūra. Autorių pageidavimai gerbiami. Straipsniai su autorių pavarde, slapyvarde ar inicialais nebūtinai išreiškia leidėjo ar redakcijos nuomonę

 MŪSŲ SPARNAI
LIETUVIŲ EVANGELIKŲ REFORMATŲ ŽURNALAS

ĮSTEIGTAS 1951

1965 GRUODIS

Nr. 19

*Liet. Ev. Ref. Kolegijos garbės prezidentas kuratorius dr. Jokūbas MIKELĖNAS, sulaukęs 80 metų amžiaus.
Chicago, 1965.VI.20*

Nuotrauka Leono Knopfmlerio

Piešinys stud. BURBULIO

Bronė VARIAKOJIENĖ

KŪČIOS

Šiomet nedegsim mes žvakutės:
Tiek skausmo ir graudu širdy;
Per šventes teks vieniems mums būti -
Be mielo svečio iš toli...

Ir kai kitur prie švenčių stalo
Visa šeima linksmi sėdės,
Mus vienuma kankins be galo -
Bus baisiai sunku ant širdies!

Nei mūsų ilgesio, nei skausmo,
Nei pilnas ašarų akis
Nesugebės kiti atjausti:
- Jų niekas kitas nematys...

Bus šventas vakaras ir šviesus -
Žvakučių marios - kur žiūri;
Mes prarymosim liūdnai dviese
Tamsiam, be džiaugsmo, kambary...

M. Z-KAS

TYLI NAKTIS, ŠVENTA NAKTIS...

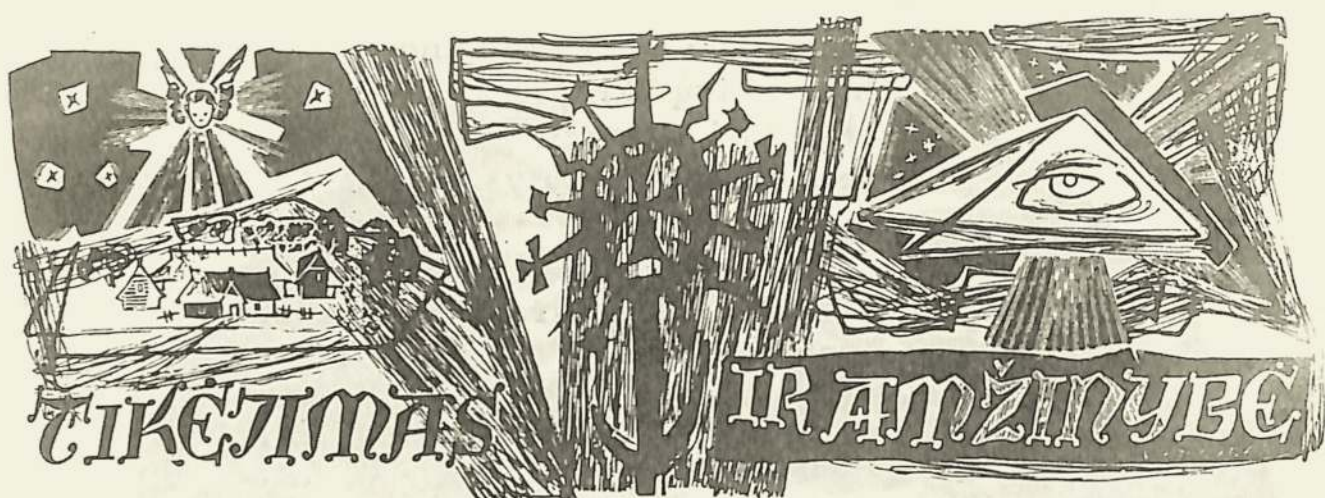
Tyli naktis... Meliodija plačiai nuaidi -
Ir keliam mes rankas aukštyn į dangų,
Ištardami kiekvieną žodį jos, kiekvieną raidę,
Apie gimimą Jėzaus Kristaus brangų.

Šventa naktis... Varpų garsai, vargonai
Patvirtina giesmės žodžius abudu...
Bet, Viešpatie, kai atėjai į žmones,
Jie išdavė Tave asmeny Judo...

Tyli naktis... O tūkstančiai margų žvakučių
Švieson skandina visą juodą miestą;
Mes skubam į šventyklas, nors ant Kūčių
Į savo tarpą Kristų parsikviesti.

Šventa naktis... Garsiai - paviršutiniai:
Triūkšmingom lūpom, bet tyliais širdy jai liekam..
Tie žodžiai, tie garsai giesmės ugniniai,
Labai dažnai mums nebereiškia nieko.

Tyli naktis... Bet ji daug nuostabiai pasako -
Ji talpina savy istoriją žmonijos visą!
Ar tau tikrai įsiklausyt į ją kada nors teko,
Ir įsigilint į jos turinį ar drįsai?!

PAMINĖJOME LIETUVOS REFORMATORIŲ

1965 m. yra svarbūs visiems lietuviams. Š. m. gegužės 28 d. sukako 400 m. nuo vieno tauriausių lietuvių, Didžiosios Lietuvos Kunigaikštystės kanclerio, Vilniaus vaivados, kunigaikščio Mikalojaus Radvilos Juodojo mirties.

Jo įnašas į Lietuvos gyvenimą yra milžiniškas ir jo įtaka siekia net iki mūsų laikų. Lietuvos istorikai nepakankamai nušvietė tą svarbią asmenybę; išeivijoje Radvilos 400 metų mirties sukaktis praėjo beveik nepastebėta. O gaila. Kiekvienas lietuvis, jei tikrai myli savo kraštą, jeigu jam rūpi Lietuvos ateitis, privalo gerai susipažinti su didžiausiu XVI amžiaus lietuviu.

Ne vieta čia tyrinėjimui, kodėl Mikalojus Radvila Juodasis yra kaip ir užmirštas; paprastai lietuvis daugiau žino apie lietuviškus kryžius Lietuvos kryžkelėse, negu apie tai, kad Mikalojus Juodasis Radvila buvo tas didis vyras, kurio įtaka Lenkijos karalius-Didžiosios Lietuvos kunigaikštis Žygimantas Augustas jau 1563 m. paskelbė Lietuvoje valstybinį aktą apie religijos laisvą išpažinimą, tolygia "Magna charta libertatum".

Šiomis dienomis II Vatikano suvažiavimas po ilgų diskusijų paskelbė tą patį pagrindą, ir katalikiškasis pasaulis vertina tą žygį, kaip didelę pažangą, bet užmirštama, kad Lietuvos Reformatorius virš 400 metų pralenkė II Vatikano suvažiavime susirinkusius prelatus.

Lietuvių Evangelikų Taryba išeivijoje norėjo saviškiams priminti Juodąjį Radvilą, jo religines bei politines koncepcijas ir todėl š. m. lapkričio mėn. 7 d. suorganizavo iškilmingą minėjimą Tėviškės parapijos patalpose, Čikagoje. Šis "Mūsų Sparnų" numeris spausdina minėjimo proga pasakytus pamokslus ir perskaitytas paskaitas.

Minėjimas prasidėjo iškilmingomis pamaldomis Tėviškės parapijos bažnyčioje, dalyvaujant visiems Čikagoje esantiems lietuvių protestantų kunigams: K. Burbuliui, P. Diliui, sup. S. Neimanui, J. Pauperui ir A. Trakiui. Liturgiją atlaikė trys kunigai: Burbulys,

Dilys ir Trakis. Ta proga buvo išpažintas Nikėjos, iš 325 m., tikėjimas. Pamokslus pasakė sup. Neimanas ir J. Pauperas. Atatinkamos giesmės, Reformacijos himnas "Tvirčiausia apsaugos pilis yra mums Viešpats Dievas", Tėviškės parapijos choras, vadovaujamas Jurgio Lampsacio, muziko L. Jakobsono smuiku išpildyti F. Chopino preliudai ir prof. V. Jakubėno vargoninkavimas pakėlė dalyvių religinę nuotaiką.

Po pamaldų gražioje bažnyčios salėje įvyko akademija, kur buvo perskaitytos 2 paskaitos. Pirmąją "Mikalojaus Radvilos Juodojo vaidmuo Lietuvos protestantizme" parašė istorikas Brunonas Bušackis; deja dėl ligos jis negalėjo asmeniškai atvykti ir jo paskaitą perskaitė krt. Eugenius Gerulis; antrąją "Mikalojaus Radvilos Juodojo vaidmuo Lietuvos istorijoje" perskaitė krt. Viktoras Karosas. Abi paskaitos padarė gilaus įspūdžio dalyviams. Mikalojus Radvila Juodasis pasidarė artimas ir suprantamas. Akademijos metu Raminta Lampsatyte su tikru įkvėpimu išpildė V. Jančio "Viziją", o muz. L. Jakobson įvedė dalyvius į G. Fr. Haendelio "Largheto" paslaptis. Minėjimui pirmininkavo Valteris Bendikas, kuris gražiais žodžiais pabrėžė šios dienos svarbumą.

Minėjimo dalyviai išsiskyrė su pakilusiu nuotaika, dėkodami Viešpačiui Dievui, kad 16-tame amžiuje pašaukė vyrus, kurie grąžino žmoniją prie tikrojo Dievo Žodžio išpažinimo.

P. D.

Superintendentas kun. S. NEIMANAS

PADĖKIME Į ŠALĮ KAS VAIKIŠKA

Mat. 5, 13. "Jūs esate žemės druska, bet jei druska netenka sūrumo, kuo ją vėl padaryti sūria? Ji niekam daugiau nebetinka, tik laukan išmesti ir žmonėms sumindžioti".

NUMYLĖTI VIEŠPATYJE!

Susirinkome paminėti vyro, kuris savo laiku turėjo didelės įtakos ir reikšmės Lietuvos Bažnyčios ir valstybės gyvenime. Čia prisimename prieš 400 metų mirusį Lietuvos Kunigaikštį Mikalojų Radvilą Juodąjį, kuris, būdamas Didžiosios Lietuvos Kunigaikštijos kancleriu ir Vilniaus vaivada, kovojo už Lietuvos savistovumą ir jos teises. Bet kartu jis rūpinosi ir žmogaus teisėmis. Jis siekė Dievo pažinimo pagal savo sąžinę ir gynė tuos, kurie buvo reformacijos judėjimo paveikti. Jo lėšomis Brastoje buvo atspausdinta Biblija, kad žmonės galėtų pažinti Dievo Žodį. Jis taip pat rūpinosi švietimu, kad liaudis galėtų skaityti spausdintą žodį, ir peikė baudžiavą, kuri nesiderino su krikščionybe.

Mes, protestantai, nesame linkę ir neskatiname garbinti asmenų. Toks garbinimas kartais išvirsta į asmenų dievinimą, kas yra smerktina. Tačiau su dėkingumu prisimename tuos, kurie dirbo ir dirba Viešpaties vynuogyne.

Laiškai tarp Jono Kalvino ir Radvilos rodo, kad Radvila buvo Kalvino įsitikinimų ir jo iškeltų klausimų rėmėjas. Lietuva, nors ir buvo toliausiai į rytus nuo tuometinių reformacijos centrų Šveicarijos, Vokietijos ir Prancūzijos, vienok pergyveno tą laikotarpį lygiai tokiu pat dvasios pakilimu, kaip ir kiti Vakarų Europos kraštai, kur buvo daug palankesnės sąlygos iškylusiai Reformacijai išsilaikyti.

Būtų netikslu Radvilą vienašališkai atvaizduoti. Anais laikais politika ir religija, tie du skirtingi dalykai, buvo sujungti ir neskiunami. Radvila, anų laikų dvasioje veikdamas, įnešė ne tik naują srovę į valstybinį gyvenimą, bet ir naują šviesą į tikinčiųjų tarpą.

Mus skiria keturi šimtmečiai. Turime prisiminti anų laikų ištatymus, pažiūras bei įsitikinimus, kad galėtume suprasti ir įvertinti to meto veikimo būdą ir tuos gana stačiokiškus išsireiškimus, kurie pasigirdavo diskusijose dėl teisių, laisvės ir tikėjimo. Anų laikų veikloje pastebėti drausmė ir griežtumas atitiko to laiko reikalavimus. Atskirų asmenų veikla buvo lyg ta druska, kuri sulaukė nuo prasidėjusio nusigyvenimo valstybės ir Bažnyčios gyvenimo sluoksniuose. Idėjos, kurios anuo metu skatino atskirus asmenis veikti ir aukotis, buvo tada nesuprastos ir pasmerkotos. Šiandien gi, šimtmečiams praslinkus, jomis vėl pradeda domėtis, ir pasėtoji pagieža, kuri vyravo per šimtmečius ir skyrė tautiečius bei tikinčiuosius, kad pranyktų. Evangelikų liuteronų vyskupas Berlyne Dibelius neseniai pareiškė, kad jis tiki jog pavyks ateityje pašalinti praeities nesklandumus tarp protestantų ir katalikų.

Neigiamai vertindami anų laikų griežtumą turėtume ir tai prisiminti, kad nežiūrint iškovotų reformacijos dėka kai kurių lengvatų, teismuose dar vis tebeveikė savo amžių atgyvenę seni įstatymai. Laiko tekmeje visas gyvenimas pasikeitė ir klausimai, kurie seniau jaudino visuomenę ir buvo labai svarbūs, dabar jau mažai beturi reikšmės. Šiandien vyrauja klausimai apie žmogaus paskirtį visatoje, kaip pasiekti mėnulį arba tolimas planetas. Šitokios mintys gi anais laikais buvo laikomos nuodėme, o mielai buvo klausomasi pamokslų: "Ką turi daryti, kad būtum išganytas". Tada buvo tikima, kad Dievas su palaimintaisiais yra virš mūsų, pasmerk-tieji-po žeme, o tarpe jų ant žemės žmogus, kuris po mirties turi arba iškilti arba nusileisti žemyn amžinoms kančioms.

Mums šiandien pasaulio santvarka yra daug sudėtingesnė ir pilna visokių klausimų bei mįslių. Nežiūrint to, kad žmogaus žinojimas yra žymiai platesnis, vienok šiandien mes turime daug daugiau klausimų, į kuriuos tebeieškome atsakymo. Žmogaus žinojimas yra lyg koks kamuolys, kuo jis didesnis, tuo jo paviršiaus plotas didėja. Jėzaus laikais vyravo pažiūra, kad savaime įvyks dideli pasikeitimai, pranyks piktasis pasaulis ir žmonės sulauks stebuklingos Dievo karalystės. Bet, kadangi visa tai savaime neįvyko, jau Jėzus padarė išvadą, kad Jis ir Jo ištikimieji turi ką nors daryti, kad tasai naujasis, teisingasis ir tobulasis pasaulis

Liet. ev. liut. Tėviškės p-jos bažnyčia, kurioje 1965 m. lapkričio m. 7 d. buvo atliktos iškilmingos pamaldos, minint kng. M. RADVILOSJUODOJO 400 metų mirties sukaktį

ateitų. Jėzus nusiskundžia: Mat. 11, 12 "Nuo Jono Krikštytojo dienų iki dabar dangaus karalystė kenčia smurtą, ir smurtininkai ją grobia". Žmogus per Jėzų Kristų yra šaukiamas būti Dievo bendradarbiu. Ir tuo asmuo įgauna aukšto laipsnio pažymėjimą, kad jis yra "žemės druska" ir "pasaulio šviesa".

Be "žmogaus" viešpatauja tamsa, be jo pasaulis lyg nesūdytas genda. Žmogus, kaip asmenybė, iškeliamas ir garbinamas. Vargas, tamsumas ir atsilikimas pasireiškia ten, kur žmonių pareikštas pasitikėjimas patenka į blogas rankas. Tokiu atveju visa bendruomenė nėra vedama į šviesą, o atsilieka praeities tamsoje. Vaikystėje mes turėjome klausyti tėvų, o jie mumis visapusiškai rūpinosi. Pagaliau, laikui bėgant, turėjome ir patys išmokti savimi pasirūpinti ir skinti sau taką į ateities gyvenimą. Tačiau yra ir suaugusių žmonių, kurie nori, kad jie ir toliau būtų globjami. Tačiau kiekvienas turi gyvenimą pereiti nuo priklausomybės prie nepriklausomybės. Tai yra vienintelis teisingas kelias į laimingą ateitį. Ta taisyklė liečia ne vien pavienį žmogų, bet taip pat Bažnyčios ir tautos gyvenimo kelią. Tokį nusistatymą pastebime ir Kunigaikščio Radvilos asmenyje ir jo veikime. Jis buvo pirmosios kartos tikras protestantas ir reformų šalininkas.

Istorija rodo ištisus laikotarpius, kai žmonės vaikiškai galvo-

jo, kad Dievas stebuklingu būdu staiga pasaulį pakeis. Gi apaštalų laikais buvo išsireikšta: "Kai aš buvau vaikas, kalbėjau kaip vaikas, mažiau ir protavau kaip vaikas, bet kai pasidariau vyru, aš padėjau į šalį, kas buvo vaikiška". Visi be išimties esame Dievo vaikai, bet kaip tokie turime būti suaugę, turime bendrauti. Viešpats kviečia brolius ir seseris Viešpatyje jų sekti, sakydamas: "Kad pasidarytumėt tikrai esą sūnūs savo Tėvo, kuris yra danguje". Mat. 5, 45. Taip pat Jis primena mums: "Ir nė vieno nevadinkite jūsų tėvu ant žemės; nes vienas yra jūsų Tėvas, kuris yra danguje". Mat. 23, 9.

Būti suaugusiu kai kada sunku. Nelengva vienam asmeniui atsisukti nuo kitų ir eiti skirtingu keliu, kuris atitiktų jo sąžinės reikalavimams, ir išsižadėti motinos globos. Nelengva ir tautai apsispręsti, nes visados susiduriama su nenumatytomis ir sunkiai nugalimomis kliūtims. Tačiau mūsų pašaukimas yra būti subrendusiais, budriais ir veikliais Dievo vaikais ir objektyviai vertinti įvairius mūsų gyvenimo reiškinius, turint galvoje, kad ieškantis žmogus dažnai suklysta.

Į istorijos puslapius patekę žmonės, savo veiklos pradžioje, pasireiškia kaip kritikai. Sveika kritika reikalinga. Kiekvienas reformatorius pradžioje taip pat buvo kritikas, - žmogus, kuris turėjo gabumų ir progos pažinti, iširti ir įvertinti esamą padėtį. Būti kritiku yra nedėkingas darbas, bet visų laikų tikrieji kritikai priklausė aukštesniam žmonijos sluogsniui, pasiryžę pasišvęsti dėl savo idėjų. Kaip atrodytų šiandien pasaulis, jei mes nebūtume turėję kritikų, kurie visados kėlė viešumon įvairiose gyvenimo srityse pastebėtus trūkumus. Kritikuoju galima apsisaugoti nuo apsileidimo, nerūpestingumo ir neteisybės. Bet kritika visados turi būti pagrįsta. Kiekvienas asmuo gali turėti savo pažiūras ir nusistatymą. Tačiau kartais kurstytojų sukelta ir nekontroliuojama kritika padaro daugiau žalos, negu naudos. Tokių atvejų buvo Radvilos laikais ir netrūksta jų šiuo metu čia, Amerikos gyvenime. Net ir Vatikano suvažiavime įvairios pažiūros bažnytiniais klausimais sukėlė daug įtempimo.

Viešpats teapdovanoja mus visus savo dvasia, kuri apšviestų ir išjudintų mus, kad pažintumėm, kokie nevykę ir negražūs yra buvę praeities priekaištai, kuriais įvairiai tikintieji apiberdavo vieni kitus. Dievas teapdovanoja mus tikra kritika, kuri Bažnyčios, visuomenės ir valstybės trūkumus atskleistų ir juos taisytų. Viešpats teapsaugoja mus nuo silpninančios ir tautą bei tikybą ardančios kritikos. Bet, siekdami to, neturime užmiršti, kad taika, ramybė ir vienybė turi būti ne tik tikinčiųjų tarpe, bet taip pat tarp Bažnyčios ir žmonijos Mokytojo mūsų Viešpaties. Esmėje tai yra ne tarpkonfesinis ar tarpvalstybinis, bet Dievo vaikų su savo Dangiškuoju Tėvu bendravimas. Stenkimės, kad pirmoje vietoje būtų Viešpats pagarbintas, o ne kad būtų apsaugoti tam tikro polinkio žmonių norai. Amen.

TIESKIME KELIĄ EVANGELIJOS MOKSLUI

IKor. 16,9: "Nes man yra prasišvėrusios plačios durys paveikiam darbui, ir priešininkų daug".

Mes gyvieji savo kovos ryžtingumui galime jėgų semtis iš mūsų mirusiųjų stiprybės atminimo: ką jie pasiekė ir kuo jie dvasiškai ir morališkai praturtino mūsų pačių ir mūsų tautos gyvenimą.

Mes žmonės padarome daugiausia klaidų, mėgindami kitus vertinti; mes arba per daug juos išaukštiname, arba juos per labai nužeminame. Šventas Raštas pažymi, kad "Teisiųjų atminimas lieka palaimintas". Tad, kai Šventas Raštas nusako žmogų, kaip keliautoją, tai pagiria tą, kuris pasiekia tikslą, jei kaip kovotoją, tai apibūdina kaip tokį, kuris ištikimai kovoja ir pasiekia pergalę.

Kiekvienas kovotojas kovoja savu būdu. Vienas nori savo kova ir pasišventimu ką pagerinti, o kitojo kovos tikslai nėra taip visiškai aiškūs, o kartais jie tepaaiškėja tik po kiek laiko. Patys siekiai, dėl kurių kovojama, yra įvairūs. Grumtynės vyksta dėl įtakos, dėl gyvenimui užtikrinti gėrybių, bet gi kovojama ir dėl didžiųjų vertybių, dėl sąlygų, kad tikrosios vertybės būtų ryškiau iškeltos, ir kad jų kūrimas dvasiškai labiau turtintų pačius žmones, galimai visą tautą.

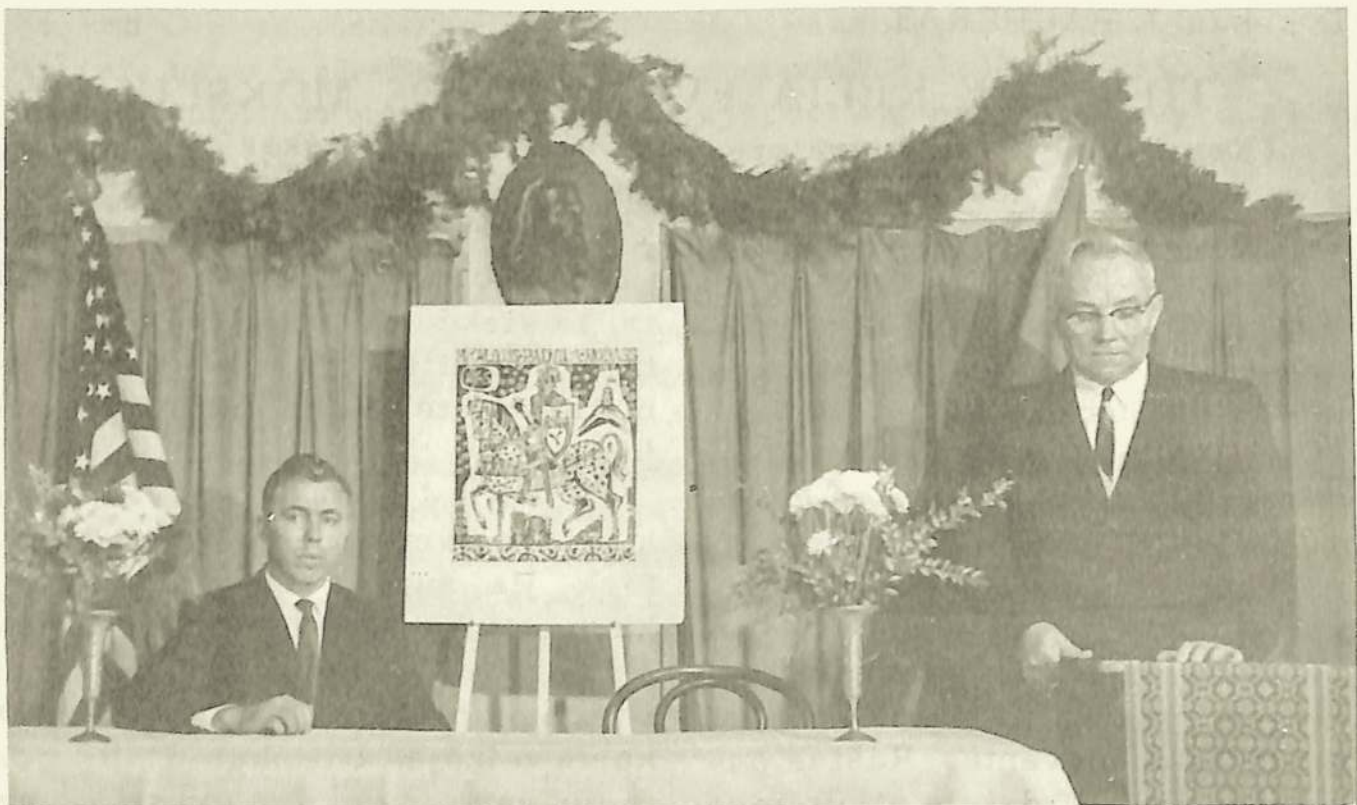
Esama milžinų mokslo, meno, prekybos, politikos, taipgi ir religijos srityse. Vieni sukuria dides vertybes ir palieka jas kitoms kartoms naudotis. Mes naudojames kūriniais, kuriuos kiti yra sukūrę, išvystome gyvenimo

ir kultūros išraiškas pasekoje tų reformų ir pagerinimų, kuriuos kiti sunkiai savo laiku kovodami yra pravedę, arba mėginę pravesti, ir to siekdami yra išryškinę tam tikras mintis, kurios, lyg kokie žibintai, švietė tautos kelių ieškotojams.

Visoks mūsų pasišventimas kitų gerovei yra tiek vertingas, kiek jis augina kitų vertingumą, kuris tinka Dievui ir žmonėms. Nei statistika, nei apskaičiavimai negalimams tiksliai parodyti kiek kuris veikėjas atitinkamu istorijos metu savo įnašu yra dvasiškai ar kultūriškai praturtinęs žmonių ar tautos dvasią.

Šventas Raštas žmogų lygina sėjėjui, kuris sėja ir iš savo sėjos susilaukia derliaus. Mikalojus Radvila J. per Reformaciją naujai suprastas Evangelijos mokslo tiesas leido sėti lietuvių dvasios dirvoje iš Vakarų atkviestų pamoklininkų talka. Tuo metu Lietuvai plačiai atsivėrė durys išgirsti Evangeliją, bet buvo ir daug priešų. Tikslu leisti Evangelijos sėklai būti sėjamai Lietuvoje, jis pats savo lėšomis statė bažnyčias liuteronams ir reformatams. Mikalojaus Radvilos parama Evangelijos skleidimo darbui galėjo naudotis abiejų konfesijų išpažintojai.

Dievo Žodžio šviesoje tikintieji yra Viešpaties tarnai, jo kariai, miesto saugotojai, samdiniai, sėjėjai. Kai pati mirtis stato žmogaus ir tautos kovų bei pastangų prasmės klausimą, tai savo laiku toks Mikalojus Radvila apsisprendė būti toks krikščionis, kurio esminius būdo ir kovos būdus pažy-

Liet. ev. liut. Tėviškės bažnyčios salėje 1965.XI.7 buvo pravestas kng. M. RADVILOS J. 400 metų mirties minėjimas. Paskaitininkai: Liet. Ev. Ref. Kolegijos generalinis sekr. krt. E. GERULIS (sėdi) ir liet. ev. ref. p-jos pirm. krt. V. KAROSAS (stovi). Sceną puošia menininko J. IGNO paveikslas „Mikalojus Radvila Juodasis“ ir Tėviškės p-jos konfirmantų nupintas iš gyvų eglės šakelių girliandos vainikas

mėjome aukščiau sakytais apibūdinimais, kaip jie išreikšti Švento Rašto žodžiais, bet ryškiai pabrėžiamo būdvardį "ištikimas", "tarnas", "drąsus" karys, "patikimas" miesto saugotojas-budėtojas, "sąžiningas" samdinys, "rūpestingas" sėjėjas. Jei čia aukščiau suminėtais būdvardžiais išreikštas būdo savybes priskirtume Radvilai, tai jos itin tiktų jo būdo savybėms žymėti, tačiau ne pilnai apibūdinėtų jo asmenybės, nei jo paties pilno vaidmens Lietuvos atitinkamam istorijos laikotarpyje.

Patsai Radvila buvo evangeliškos reformacinės dvasios įkvėptas. Jis nepasitenkino ta Lietuvos būkle, kurią matė savo akimis. Jis norėjo matyti Lietuvą Evangelijos šviesos apšviestą, lietuvių gyvenamą kraštą evangeliškomis mokymais ir bažnyčiomis papuoštą. Tad tas Lietuvos vaizdas, kurį

jis matė savo dvasios akimis ir kurį vaizdą jis savo žodžiais ir darbais mėgino savo vienlaikiams paliudyti, labai skyrėsi nuo to Lietuvos vaizdo, kuriuo pasitenkino kiti tų laikų valdovai ar aukšti pareigūnai, kurie nebuvo uždegti tos kovingos dvasios, kuria buvo įkvėptas Radvila.

Laiške Ebrajams kalbama, kad vyresniesiems buvo duotas palaipsniškas Dievo planų supratimas, ir tik tikėjimu mes galime atitinkamai vertinti pačius įvykius ir juos reikiamai pasitikti. Kiekvienas juk veikia savo įsitikinimų skatinamas. Kristus, Jo kentėjimui artėjant, vidiniu džiūgesiu kalbėjo: "mano valanda ateina". Radvila suprato savo "valandą", kaip sunkaus, bet butinai darytino darbo uždavinį.

Pagerbiant Radvilą, turime vertinti jo gyvento laikotarpio

dvasiniai labai įtemptą būklę Lietuvoje. Radvila suprato, kad tik gero tikėjimo įtaka galima pagerinti tautos žmones. Iš Radvilos laikysenos ryškėja, kad jis suprato, jog "tikėjimas yra šviesa tamsoje", kaip pažymėta reformato-riams pagerbti statytame Ženevoje paminkle.

Mirties minėjimas evangeliška prasme yra skirtas gyviesiems. Krikščionys yra tokie pat žmonės, laikini čia svečiai, kaip ir kiti, tik jie skiriasi iš kitų savo tikėjimu ir savo viltimi.

Laiškas Ebrajams ragina žvelgti į tikėjimo didvyrius ir pasektųjų pavyzdžiu. Mes patys dvasiškai kylame ir stiprėjame, kiek savo dvasia įveikiame kliūtis, siekiant didžiųjų dvasios vertybių.

Minėdami kokį istoriškai vertinamą asmenį, mes galime klausyti: ką jis, mūsų pagarbiai minimas nuveikė, kuo jis praturtino mūsų tautos gyvenimą? Didvyriais ap- lamai laikomi tie, kurie savo svei- katos ar gyvybės kaina apsaugojo kitus, arba savo kūryba ar įnašu

pakėlė savo žmonių vertingumą. Tikėjimo didvyriais vadinami tie, kurių tikėjimo pavyzdys patraukė kitus tikėti, padrąsino kovoti už savo tikybinius įsitikinimus, ir gyventi ir kovoti vilties ženkle. Reformuotojai skaitomi tie tikė- jimo didvyriai, kurie gyvena ir kovoja to įsitikinimo vedami, kad pataisius esamas gyvenimo nege- roves. Naujai suprastomis gyve- nimo vertybėmis praturtintas žmogaus bei tautos gyvenimas bus prasmingesnis ir vertinges- nis.

Toks Pilypas Melanchtonas vadinamas "Vokietijos Mokytoju". Kai Radvila kvietė mokytojus ir kunigus iš Vakarų į savo rūmus ir kitas Lietuvos vietas, kad jie čia skleistų Evangelijos mokslą, tai Radvila vertintinas tuo, kad jis mėgino Lietuvai atverti duris, kad pro jas Evangelija tautine kalba pasiektų lietuvius tokiam laipsnyje, kaip ji veikė ir įtakavo paties Radvilos mąstymą ir jo val- stybinių interesų sprendimus.

* * *

Brunonas BUŠACKIS

KNG. M. RADVILOS J. VAIDMUO LIETUVOS PROTESTANTIZME

Šiomet sukako 400 metų nuo kunigaikščio Mikalojaus Radvilos Juodojo tragiškos mirties. Radvi- lų vardas žinomas kiekvienam biržiečiui ir kėdainiečiui, tačiau konkrečiai kokį vaidmenį kng. M. Radvila J. suvaidino Lietuvos is- torijoje, tai to net dalis reforma- tų smulkiau nežino.

Radvilos Juodojo asmuo kartais klaidingai sutapatinamas su jo pusbrolio proanūku-didžiuoju Lie- tuvos etmonu, Vilniaus vaivada

Jonušu Radvila. Jonušas Radvila, šis tragiška aureole vainikuotas Lietuvos valstybininkas, katalikiš- kai Vazų dinastijai įsimanevra- vus Lietuvą su Lenkija į pragaištingą dviejų frontų karą su švedais ir rusais, drįso ne tik nutraukti Lie- tuvos su Lenkija unijos sutartį (1655 m.), bet dargi bandė Lietu- vą sujungti panašiais ryšiais su Švedija.

Mikalojus Radvila J. gyveno visu šimtmečiu anksčiau, t. y. gy-

veno dar prieš Lietuvos-Lenkijos Liublino unijos laikus. Jis buvo artėjančios Lietuvai katastrofos liudininkas ir kartu veikliausias bei patvariausias Lietuvos separatizmo šulas. Tą savo valstybinę idėją jis jungė su karščiausiu noru ir Lietuvoje išplatinti jau Vakarų Europoje iškilusią reformaciją su jos religiniais padariniais-galutinu protestantizmo laimėjimu. Netikėdamas, kad reformacija galėtų taip išsivyrėti ir Lenkijoje, jog ten įstengtų nugalėti katalikizmą, Radvila protestantizme išvelgė geriausią laidą politiniam separatizmui išlaikyti ir tuo Lietuvos nepriklausomybę apsaugoti.

Radvila Juodasis gimė 1515 m., vasario mėn. 4 d. svarbiausiame galingųjų Lietuvos didikų Radvilų dvare Nesvyžiuje, Lietuvos Gudijoje. Jo protėvių net jau penkios kartos turėjo aukščiausius Lietuvos valstybėje postus, o vienas jo dėdžių, irgi Mikalojus, būdamas Lietuvos kancleriu ir maršalu, sugebėjo Europos valdovų suvažiavime iš Vokietijos imperatoriaus išsirūpinti sau ir savo tiesioginiams įpėdiniams paveldimą Reicho kunigaikščio titulą. Tiklesnių žinių apie Radvilos J. jaunystę neturime. Jis istorijos šviesonįeina sulaukęs 30 m. amžiaus. Anuomet didysis Lietuvos kunigaikštis Žygimantas Augustas, lietuvių diduomenės rūpesčiu, įsikūrė Vilniuje ir čia sudarė savo lietuviškąją dvarą, gaudamas iš dar tebegyvo savo tėvo karaliaus Žygimanto Senojo teisę savarankiškai valdyti Lietuvą. Apie šį jaunąjį valdovą Vilniuje susispietė daugelis jaunų didikų, kurių tarpe buvo ir du pusbroliai-abu ben-

dravardžiai Mikalojai Radvilos: Juodasis ir Rudasis (šias pravardes gavę dėl savo juodos ir rudos barzdų spalvos).

Radvila Juodasis jau gana anksti valdovo buvo paskirtas Lietuvos žemių maršalu. Tai buvo ministro postas - pirmoji reikšmingesnė pakopa tolimesnei Radvilos J. karjerai.

Kai Žygimantas Augustas apie 1545 metus išsimylėjo į Radvilos Juodojo pusseserę, Radvilos Rudą seserį-Barborą Radvilaiteį-Goštautienę, į jaunąją grafo Stanislavo Goštauto našlę bei slaptąją vedė, abu Mikalojai Radvilos (Juodasis ir Rudasis) stipriai parėmė Žygimantą Augustą jo sumanyme vainikuoti Barborą Lenkijos karaliene ir didžiąja Lietuvos kunigaikštienė. Barboros karūnavimui ypač priešinosi Lenkijos vyskupai, didikai ir bajorai. Tačiau Radvilos Juodojo didelio sumanumo ir nuostabios energijos bei Žygimanto Augusto atkaklumo dėka, minėta lenkų

Brunonas BUŠACKIS, knygos kng. M. RADVILOS J. autorius (rengiama spaudai)

opozicija seime turėjo nusileisti. Barbora buvo pripažinta karalienė ir Krokuvoje vainikuota. Kad liautųsi lenkų priekaištai, jog Barbora, kaip netituluoto didiko dukterė, nesanti karaliams lygaus kilimo, Radvila Juodasis išvyko pas Vokietijos imperatorių, kad tas suteiktų Barbora ir jam pačiam kunigaikščių titulą. Barbora ir jos broliui Radvilai Rudajam imperatorius suteikė Biržų ir Dubingių kunigaikščių titulą, o Radvilai Juodajam ir jo broliui Jonui-Nesvyžiaus bei Olyko kunigaikščių titulą. Nors Barbora po karūnacijos netrukus mirė, tačiau Radvila Juodasis neprarado valdovo malonės bei įtakos Lietuvos valdyme. Paskirtas 1551 metais didžiuoju Lietuvos kancleriu, kunigaikštis Radvila J. netrukus gavo ir Vilniaus vaivados urėdą. Radvila J., nors ir didžiai užimtas valdymo pareigomis, per savo jaunesnįjį brolių Joną, tapusį tolimoje Ferarroje kalviniškos reformacijos šalininku, apie 1550 metus taip pat tapo ne tiktu karštu reformatu, bet ir aršiausiu šios protestantizmo formos išpažinėju bei platintoju. Jam šiame darbe padėjo kai kurie evangeliškumui pritarę kunigai, kurių reikšmingiausiuoju buvo teologas Zacijs. Sekančiais, berods 1551 metais, Radvila J. sumanė Lietuvon pasikviesti pagarsėjusį užsienyje, ypač Anglijoje reformatų ir presbiterijonų parapijų steigėją, kunigą Joną Laskį, kad atvykęs čia jis užimtų evangelikų vyskupo postą.

Anuomet protestantizmui Lietuvoje plėstis buvo labai sunkūs laikai. Visas kunigaikščio-kanclerio dėmesys buvo sukauptas už-

Kunigaikštis MIKALOJUS RADVILA JUODASIS (1515.II.4 Nesvyžiuje — 1565.V.29 Lukiškėse), D.L.K. kancleris (faktinasis Lietuvos valdytojas), Vilniaus vaivada, Livonijos vietininkas, Lietuvos reformatorius, atkaklus kovotojas už Lietuvos savistovumą. Kunigaikštienės-Karalienės BARBOROS pusbrolis

sienio politikos reikalams, nes buvo gyvas reikalas atsispirti prieš jaunąjį Maskvos carą Joną IV Žiaurųjį. Šis vėliau, savo despotizmu pagarsėjęs rusų valdovas, pradėjo reikšti pretenzijų ne vien į slaviško elemento apgyvendintas Lietuvos rytines žemes, bet ir į pakrikusio ordino teritorijas Livonijoje. Rusams užpuolus Livoniją, Lietuvos valdovai turėjo ryžtis kovai su Maskvos ekspansija. Livonijos ordino valstybė visą laiką buvo katalikiškojo Vokietijos imperatoriaus ekspozitūra. Tuo metu šioje ordino valstybėje siautė didelė suirutė, nebuvo atskirų Livonijos veiksmų susiklau-

symo ir visas Pabaltijo kraštas jau buvo apsemtas karštos liuteroniškos reformacijos bangos. Kad nuo Maskvos agresijos Lietuvai būtų lengviau ginti šį kaimyninį kraštą, Radvila J. ryžosi šią šalį sekuliarizuoti. Tam uždaviniui atlikti Radvila J. laimėjo vieną ordino komturą, būsimąjį magistrą Gothardą Kettlerį, kuris tapo ne tik vyriausiu lietuviškos orientacijos Livonijoje vadovu, bet ir, aplamai, ordino žemių prijungimo prie Lietuvos šalininku. Radvila J. ir Kettleris žinojo, kad Reichas, nors jo austriškasai Vokietijos imperatorius ir skaitėsi esąs Livonijos globėju, rusų užpultam ordinui neateis į pagalbą. Habsburgai buvo Jono Žiauriojo, už caro titulo pripažinimą ir karūnos atvežimą, suvilioti pažado, kad jis pakreipsiąs Maskvos užsienio politiką katalikiškai vokiečių imperijai palankesne linkme. Reichas jau buvo nusprendęs nesipriešinti caro užmačioms okupuoti "heretišką" Livoniją ir pripažinti ten rusų aneksiją. Tuo tarpu Lenkijos politikai nesidomėjo Livonijos prisijungimu. Lenkų aukštasis kleras net atvirai priešinosi Radvilos J. planui Livoniją perimti savo žinion. Lenkų prieš-reformacijos vadas ir Radvilos J. politikos Livonijoje aršiausias priešininkas Kulmo vyskupas ir vėliau kardinolas Stanislovas Hosius, tas sulenkėjęs vokiečių, su dideliu nepasitenkinimu ir aiškiu nepritarimu dabojo Radvilos Juodojo užsienio politiką ir, nepaisydamas augančios Rusijos grėsmės, ėmėsi atitinkamų priemonių, kad tik sulaukyti protestantizmo plitimą. Suprotestantėjusi Prūsija palaikė Radvilos J.

pusę. Prūsijos hercogas Albrechtas Brandenburgiškis, kryžiuočių ordino exmeisteris ir pirmasis Prūsijos pasaulietinis valdovas, ne tik tai diplomatiškai stipriai rėmė Radvilos J. politiką, bet dargi, paskolindamas pinigų, konkrečiai prisidėjo prie Lietuvos išdėtelkiamų lėšų karui su Maskva. Į šių dviejų, taip vadinamų, heretikų diplomatiją tiek Romos politikos agentai, tiek minėtas dvasiškis Stanislovas Hosius, tiek ir visi kiti Lenkijos katalikų vyskupai žiūrėjo su piktu įtarimu Radvila J., iš protestantiško aspekto, stengėsi karui su Maskva priduoti kovos už protestantizmą žymę. Nepaisant įvairiausių kliūčių iš Romos, iš reicho, rusų ir lenkų pusės, Radvilos J. pastangos buvo vainikuotos pergale. Livonija tapo prijungta prie Lietuvos. Po to, kai Radvila J. savo valdovo vardu Livonijos luomams buvo suteikęs tikėjimo laisvės ir autonomijos "kaucijas", Livonijos ordino dignitoriai, vadovaujami meisterio Kettlerio, 1561 m. atvyko Lietuvos sostinėn Vilniun Livonijos pasidavimo sutarčiai pasirašyti. Čia meisteris Kettleris, viešai atsižadėjęs meisterio teisių ir pareigų, išsivilkęs iš ordino rūbų ir atidavęs savo valdžios ženklus, buvo iškilmingai pakeltas pasaulietiniu Kuršo ir Žemgalių hercogu Lietuvos valstybėje, o likusi kita ordino žemių dalis, išskyrus atsisakiusią pasiduoti Rygą, buvo tiesiog prijungta prie Lietuvos.

Dėl Livonijos pasidavimo, derybų pradžioje, Romos kūrėja atsiuntė į Vilnių savo nuncijų, Veronos vyskupą Lippomaną, katalikiškiems interesams apsaugoti.

Šis Romos kūrijos atstovas stengėsi įkalbėti Žygimantą Augustą, kad jis čia pat pradėtų heretikų persekiojimą. Kai karalius, dėl savo taikingo būdo, persekiojimo planui nepritarė, tada Romos nuncijus nesidrovėjo prašyti, kad būtų protestantų didikams bent aštuoniems ar dešimčiai nukirstos galvos, jei jau masiniams persekiojimams nesiryžtama. Šie vyskupo Lippomano reikalavimai, kad valdžia imtųsi smurto ir net žudymo priemonių herezijai sustabdyt ir jo netaktai, taip supykino Lietuvos bajoriją, kad Romos nuncijus, nieko nepešęs, turėjo greit iš Lietuvos išsinešdinti. Panaši istorija įvyko ir su kitu Romos nuncijumi Canobio, kurį popiežius siuntė per Vilnių Maskvon prikalbinti carą, kad jis dalyvautų Tridento sinode. Minėtas Romos nuncijus, neradęs reikalo apsilankyti pas vaivada, pradėjo slaptas derybas su Vilniuje esančiu Vokietijos imperatoriaus pasiuntiniu. Tuo didžiai išsižeidęs Radvila J. pakėlė triukšmą ir, jo patvarkymu, nuncijus Canobio turėjo iš Lietuvos teritorijos išsikraustyti, neleidžiant jam per Lietuvą vykti Maskvon.

Šalia protestantizmo antrasis Radvilos J. uždavinys buvo išsaugojimas Lietuvos separatizmo nuo Lenkijos. O lenkų ponai kaip tik tuo metu, kai Lietuva buvo susirūpinusi kovomis su Maskva, ypač spyrė Lietuvai dėtis su Lenkija unijon, nes vien personalinis šių abiejų valstybių ryšis per bendrą valdovą esąs nepakankamas. Lenkai pasirūpino, kad 1563-čiais-64-tais metais į lenkų seimą atvyktų ir Lietuvos ponų delegacija unijos sudarymo klausimui svarstyti. Lietuvos delegaci-

Kunigaikštis MIKALOJUS RADVILA RUDASIS (1512 — 1584), D.L.K. didysis etmonas, Trakų vaivada, vėliau (pusbroliui Juodajam mirus) D.L.K. kancleris ir Vilniaus vaivada, po Ulos (1564) kautynių išgarsėjęs visoje Europoje. Ev. reformatų tikėjimo Lietuvoje skleidėjas ir vadovas. Biržų Radvilų linijos įkūrėjas. Kunigaikštienės - Karalienės BARBOROS brolis.

Šis Radvilos Rudojo atvaizdas yra išlikęs 1758 m. lotynų kalba išleistoje F. Vobės knygoje „Kunigaikščių Radvilų ikonografija“. Pats portreto originalas sudegęs

jai vadovavo Radvila Juodasis.

Tuo metu vyko karas su Maskva, prie kurio Lenkija neprisidėjo. Bendrai imant, tada karas su rusais nesisekė ir rusų masės artėjo prie Vilniaus. Vienok Radvila J. net tuo laiku lenkų seime laikėsi nepajudinamai kietai, nedarydamas lenkams jokių nuolaidų, remdamasis teze, kad Lietuvai politinių ryšių su Lenkija stiprinimas yra ne tik nereikalingas, bet dargi kenksmingas. Į lenkų pakanclerio reikalavimą sudaryti pilną federaciją, Radvila J. atsakė, jog jis verčiau kišias savo ranką į ugnį, negu pasirašysiąs su lenkais tokią sutartį.

BARBORA RADVILAITE, Didžioji Lietuvos Kunigaikštienė ir Lenkijos Karalienė. Pálaidota Vilniuje 1551 m. Jos laikų portretas

Taip kietai Radvilui Juodajam ginant lenkų seime Lietuvos interesus, atėjo lietuviams džiūgi žinia, kad Radvilos J. pusbrolis Radvila Rudasis, mūšyje prie Ulos upės, su savo 4000-čių lietuvių kariuomene sutriuškino dešimteriopai didesnę Maskvos armiją. Tada Radvila Juodasis dar tvirtčiau gynė Lietuvos separatizmą ir, unijos projekto nepasirašęs, su savo delegacija grįžo Lietuvon.

Į Radvilą Juodąjį, paskutinių 5 metų gyvenimo laikotarpyje, įtakos turėjo nuo kalvinizmo atskilę, itališkos kilmės, sudeginto M. Serveto šalininkai: Lelio Socinus, Blandrata, Gonesijus ir kiti arijonai arba antitrinitarai, -vėliau socinijonais vadinami, dar vėliau Niderlandijoje "lenkų broliais" pavadinti, -Kristaus dieviškumo neigėjai. Dar ir dabar Amerikoje egzistuoja tas konfe-

sinis atsišakojimas, kurio sekėjai čia vadinasi unitarais. Apie 16-to amžiaus pabaigą viena jų atmaina Vengrijoje vadinosi nondorantais.

Jų visų bendra pažiūra yra ta, kad Jėzus Kristus buvęs tobula žmogiška būtybė, kad Jis buvęs aukštos moralės žmogus, tačiau jis nebuvęs Dievas. Šv. Trejybės neigimu antitrinitarai savo doktrina yra kiek panašūs į žydus, nes ir jie tuo būdu norėjo išlaikyti monoteizmo grynumą. Arijonai skelbė, kad išganymas nėra žmogui reikalingas, nes žmogus, turėdamas laisvą valią, gali gerais darbais pats laimėti amžinąjį gyvenimą. Esą ne tikėjime Kristumi esanti religijos esmė, bet pasiryžime Jį sekti. Tuo būdu, arijonai priešpastato moralę. Kadangi vergų laikymas žemina žmogaus orumą, todėl baudžiava esanti neestetiška ir ji turėtų būti panaikinta. Arijonizmo šalininkai laiko savo doktriną giliai humanistiška: ji esanti dabartinio liberalizmo pradininkė.

Visa antitrinitarizmo doktrina yra pagrįsta dideliu naiviu etiniu optimizmu, visai lėkštu susižavėjimu žmogaus prigimties dorovingumu, jo social-etiniais laimėjimais. Tuo tarpu protestantizmo, o ypač kalvinizmo, pesimistinė išganymo metafizika yra gilus pažinimas, kad žmogus yra slegiamas kaltės ir bejėgiškumo. Reikėjo dviejų baisių karų, kacetų, katorgų, krematoriumų ir bendrai genocido, kad žmogus pamatytų savo tikrąjį veidą, nustotų neigęs blogio buvimą ir nesididžiutų savo prigimties kilnumu.

Turint visa tai galvoje, kyla klausimas, kodėl Radvila Juoda-

sis, taip energingai platinęs kalvinizmą, vėliau lyg susvyravo, pradėdamas remti ir orijonizmą. Priežasčių reikia ieškoti smulkiosios bajorijos iškilime. Lietuvos bajorija su neslepianu pavydu stebėjo Lenkijos šlėktų "laisves" ir dėl to spaudė Lietuvos didikus, kad jie nesipriešintų unijai su lenkais. Bajorija greit pasijuto stovinti viename fronte su socialinių reformų siekiančiais arijonais. Be to, remtis arijonais vertė Radvilą J. ir Žygimanto Augusto pasikeitusi laikysena Lietuvos ponų, o ypač paties didžiojo Lietuvos kanclerio Radvilos J. atžvilgiu. Pajutęs, kad Radvilos J. vadovaujami ponai labiausiai

priešinasi unijai su Lenkija, Žygimantas Augustas atėjo seiman apsirengęs paprastu pilku šlėktų švarku. Unijos nenorinčius Lietuvos ponus jis pradėjo ignoruoti. Nežiūrint to, kol Radvila J. buvo gyvas, Lenkija unijos atsiekti neįstengė.

Mikalojus Radvila Juodasis, fiziniai susenęs ir gerokai gyvenimo kovų palaužtas, mirė prie Vilniaus Lukiškyje 1565 m. gegužės mėn. 28 d., peržengęs vos 50 metų amžiaus slenkstį.

(E. Gerulio skaityta Lietuvių Ev. Tarybos surengtame kng. M. Radvilos Juodojo minėjime š. m. lapkričio mėn. 7 d. Tėviškės parapijos bažnyčios salėje).

V. KAROSAS

KNG. M. RADVILA J. — DIDI ISTORINĖ ASMENYBĖ

ŽYGMANTAS AUGUSTAS, Didysis Lietuvos Kunigaikštis ir Lenkijos Karalius
1520 - 1572

XVI šimt. iškyla istorinė kunigaikščio Mikalojaus Radvilos Juodojo galingoji ir įtakingoji asmenybė. Jis užima Didžiojoje Lietuvos Kunigaikštijoje aukščiausią urėdą-kanclerio postą, tuo būdamas beveik faktiniu Lietuvos valdytoju; jis yra ir Vilniaus vaita ir Livonijos vietininkas. Būna artimiausiuose santykiuose su karalium Žygimantu Augustu, vadovauja bendrai Lietuvos-Lenkijos politikai, praveda eilę svarbių reformų, prijungia Infliantus prie Lietuvos, veda diplomatinę ir karinę kovą prieš kylančią Rusijos galybę, vadovauja Reformacijos sąjūdžiui Lietuvoje.

Reformacija, greta su renesansu ir humanizmu, apėmė visą tuometinę Vakarų Europą, neaplenkdama ir Didžiosios Lietuvos Kunigaikštijos. Reformacija, anot is-

toriko G. R. Elton, didžiosios europėjinės revoliucijos širdis, buvo pasistačiusi sau uždaviniu ne vien pakeisti religinius pagrindus, bet, drauge, sugriauti visą nusistovėjusią valstybinę ir socialinę santvarką, atmesti scholastinės kultūros vertybių sampratas, o jų vietoje pastatyti gyvenimą ant evangeliškų pagrindų-perėinant iš feodalizmo epochos į Naujųjų Amžių istoriją. Tai buvo titaniška kova už žmogaus asmens išlaisvinimą iš Viduramžių varžtų. Toji dvasia ne tik subrandino Radvilos Juodojo asmenybę, bet apsprendė jo istorinę veiklą, kaip valstybės vyro, politiko, diplomato ir stratego. Atsistojęs Lietuvos Reformacijos sąjūdžio prišakyje, jis, tuo pačiu, pasistatė sau uždaviniu ne tik išlaikyti Lietuvos istorijos tęstinumą, bet perkelti lietuvių tautą į besiformuojantį Naujųjų Amžių pasaulį. Imant dėmesin tuometinę Lietuvos geopolitinę, materialinę ir socialinę padėtį, tai buvo nepaprastai sunkus uždavinys. Tai buvo pats dramatiškiausias laikotarpis visoje lietuvių tautos istorijoje, kurio iki šiolei, bent lietuvių raštijoje, niekas nedrįso atskleisti. Tos kovos pasekmės nulėmė visą tolimesnę lietuvių tautos istorinę raidą.

Pirmieji krikščionys, būdami Romos imperijos priespaudoje, gyveno evangelijų skelbtomis viltimis apie ateinančią žemėn dangaus karalystės gadynę, kurioje žmogus galės gyventi pilnu, laimingu gyvenimu, be priespaudos, be karų, be vargų ir nelaimių, žmoniškos meilės bendrystėje ir užtikrintu pomirtiniu gyvenimu danguje. Tai buvo neįkūnija-

mas krikščionybės idealas pagoniškai Romai esant pilnoje galybėje. Kai, galop, Roma, spaudžiama barbarų iš oro, o vidujiniai naikinama moralinio supūvimo, pradėjo artėti prie savo žlugimo, tuomet krikščionys (prie Konstantino Didžiojo) iškilo į viešumą ir savo moraline jėga prisidėjo prie Romos civilizacijos išgelbėjimo. Krikščionys, neturėdami jokių laisvių, negalėjo sukurti savos krikščioniškos kultūros. Neturėdami savų valstybinių, socialinių ir teisinių normų, jie perėmė visas tas institucijas iš pagoniškos Romos, kuri antikiniam pasauliui buvo sukūrusi tobuliausias užkariavimo, pavergimo ir valdymo formas. Sujungus pagoniškos Romos civilizaciją su krikščionybės skelbiamais idealais, iškilo Romos Katalikų Bažnyčia. Ji tęsė despotinę cezarių valdymo sistemą, pavergdama naujas barbarų tautas ir įkurdamas t. v. Šventosios Romos imperiją. Jos skelbiamos evangelijos tiesos virto mistiniu religiniu kultu, užtikrinančiu žmogui laimingą gyvenimą tik po mirties. Šventoji Romos imperija greit subirėjo į atskiras karalijas, bet Roma ir toliau siekė savo galutinio tikslo: po krikščionybės platinimo skraiste užkariauti ir valdyti visą pasaulį. Tuos imperialistinius Šventosios Romos tikslus netrukus skaudžiai pajuto aiščių gentys, ypač prūsai ir latviai. Lietuvių tautai, spėjusiai suorganizuoti savo valstybę, teko per du šimtmečius grumtis su Romos pasiūstais kryžiuočių ordinais. O kai, galop, lietuvių tautai ties Žalgiriu pasisekė perblokti kryžiuočių ordiną, tai Ro-

mos užkariavimų ir pavergimo misiją Rytuose perėmė Lenkijos karalystė ir per ją atėjo lietuvių tautai pavergimo ir sunaikinimo grėsmė. Prinetus prievarta Romos religinį kultą lietuvių tautai, drauge Lietuvoje buvo įvesta feodalinė sistema ir apie 80% lietuvių tautos neteko asmeninės laisvės - tapo baudžiauninkais. Katalikų Bažnyčia buvo suteiktos išimtinės privilegijos, gausiai ap rūpinta žemėmis ir baudžiauninkais ir, kas svarbiausia, tiesioginiai ji priklausė Lenkijos primui, reziduojančiam Gniezne. Tokiu būdu katalikų Bažnyčia tapo svarbiausiu įrankiu Lenkijos feodalų rankose, siekiant galutinai paglemžti lietuvių tautos suverenumą, sunaikinti jos tautinį charakterį ir paversti ją, pilna prasme, savo kolonija.

Tas planas, - visiškai lietuvių tautos pajungimas Lenkijai, - buvo pradėtas vykdyti tuoj po Jogailos vedybų, o kng. Radvilos Juodojo laikais į g a v o itin kritišką būklę. Pradžioje Žygimantas Augustas, vedęs Barborą Radvilaite, norėjo išlaikyti Didž. Lietuvos Kunigaikštijos bent daliną suverenitetą, bet mirus jo žmonai, be įpėdinio likęs karalius atsisakė nuo šios minties. Pradėta labai komplikauta politinė ir diplomatinė akcija primesti lietuvių tautai uniją. Tą akciją rėmė ir jai praktiškai vadovavo Romos Katalikų Bažnyčia. Situaciją dar labiau sukomplikavo tuo metu Maskvos soste sėdėjęs Jonas IV Žiaurusis, kuris, atsikratęs totorių jungo ir pasisavinęs visų rusiškų žemių caro titulą, pradėjo didelę diplomatinę ir karinę akciją prieš Didžiąją Lietuvos Kunigaikštiją ir Infliantus.

Kng. M. Radvilai Juodajam, ginant lietuvių tautos suverenumo teises, teko kovoti vienu kartu net trijuose frontuose. Pirmas frontas - atsiginti nuo primetamos lenkiškos unijos grėsmės. Kadangi Romos Katalikų Bažnyčia su savo filijomis Lietuvoje griežtai pasisakė už uniją, tai kng. M. Radvila Juodasis, kuris prieš tai tik domėjosi Reformacijos sąjūdžiu, surado reformacijoje pagrindinį kovos ginclą prieš katalikiškos Lenkijos užmačias.

Kng. M. Radvila Juodasis pradžioje buvo liuteroniškos reformacijos įtakoje, tačiau šios reformacijos formos pasekėjai buvo daugiausiai miestelėnai ir, daugumoje, vokiškos kilmės. Dauguma bajorijos ir didžiūnų žiūrėjo į šį sąjūdį ne tik su abejingumu, bet ir su baime, bijodami vokiškumo išiveržimo į lietuvių tautos gyvenimą. Todėl, kai kiek vėliau Lietuvoje pasireiškė kalvinistinė reformacijos kryptis, ji iš sykiu pagavo bajorijos ir didžiūnų daugumą. Baudžiauninkų masė, būdama tamsi ir pavergta, nedalyvavo nei politiniame nei kultūriniame nei, pagaliau, religiniame gyvenime. Calvinizmas savo universaline forma buvo priimtinas kiekvienai tautai. Toliau, Jonas Kalvinas aiškiai pasisakė už respublikinę valstybės formą, kas itin atitiko Lenkijos ir Lietuvos Rzeczpospolitos tradicijoms, bei už ryškų individualizmą ir nevaržomą žmogaus asmens laisvę su pilna atsakomybe už savo mintis ir veiksmus tik prieš Dievą. Ypačiai buvo pabrėžtina kalvinizmo skelbiama commonwealtho idėja, kuri galėjo būti tinkamiausiai pritaikinta Didžiojoje Lietuvos Kunigaikštijoje, su-

Vilnius XVI amžiuje, kng. Mikalojų Radvilų Juodojo ir Rudojo laikais

darytoje iš daugelio tautų ir religinių bendruomenių.

Radvila Juodasis 1555 metais galutinai apsisprendžia už kalvinistinę reformacijos kryptį ir steigia Vilniuje bei visoje kunigaikštijoje Bažnyčias, pavadindamas jas "UNITAS LITHUANICA", lietuvių kalbon išvertus - "Lietuvos Sandora". Pats pavadinimas jau nusako naujai įsteigtos Bažnyčios tautinį charakterį. Jos uždavinys buvo dvasiniai ir idėjiniai apjungti visas jėgas ginti lietuvių tautos suverenumą ir kovoti už šviesesnę ateitį. Kng. M. Radvila, tačiau, ir toliau globojo visas reformacijos konfesijas iki radikalaus arijonų sąjūdžio imtinai, statydamas bendrą protestantizmo frontą prieš monolitinių katalikizmą. Ta kryptimi Radvila Juodasis

ir nukreipė didžiąją savo milžiniškos energijos dalį, nes jo giliu įsitikinimu tik Reformacija galėjo užtikrinti stiprius moralinės jėgos pagrindus ir laimėti kovą prieš visus lietuvių tautos priešus. Jis savo lėšomis įsteigė Lietuvos Brastoje pirmąją spaustuve ir išleido eilę svarbių raštų, jų tarpe Brastos Bibliją lenkų kalba. Visa tai labai paskatino ne tik Lietuvos, bet ir Lenkijos Reformacijos suklestėjimą. Jis uoliai bendradarbiauja su lenkų reformacijos atstovais, ypač su Jonu Laskiu, nes Reformacija Lenkijoje iš vidaus pakirsdavo agresingus katalikizmo kėslus sunaikinti Lietuvos savistovumą. Jis plačiai susirašinėja su Jonu Kalvinu ir kitais žymiais reformacijos ir humanizmo atstovais. Jis drąsiai atsako į po-

piežiaus nuncijaus L. Lipomano kaltinimus jo adresu. Jis steigia mokyklas ir siunčia studentus į užsienio universitetus, kad paruošti savus lietuviškos inteligentijos kadrus. Jis asmeniškai globojo veik 200 parapijų, išmėtytų visoje Didžiojoje Lietuvos Kunigaikštijoje. Jei lietuviai istorikai Radvilos Juodojo plačią reformacinę veiklą traktuoja tik prabėgomis, kaip mažai reikšmingą ir tik šalutinį užsiėmimą tai todėl, kad jie nesupranta Reformacijos revoliucinio charakterio, formavusio naują istorinę epochą ir, tuo pačiu, nesupranta, kodėl tas sąjūdis tapo istoriniu veiksmu lietuvių tautos istorijoje.

Reformacijos Sąjūdis Lietuvoje nekovojo vien tik su katalikiškos Lenkijos užmačiomis užgniaužti lietuvių tautos egzistenciją. Radvila, kaip sąmoningas Reformacijos idealų sekėjas, įvedė reformacijos principus ir į kitas valstybinio ir socialinio gyvenimo sritis. Jo priežiūroje buvo praves-ta t. v. valakų reforma, kuri trumpu laiku žymiai pakėlė žemės ūkio našumą, tuo pačiu, pakėlė baudžiauninkų materialinę padėtį ir suteikė jiems teisinę valstybės globą. Tiesa, arijonai buvo iškėlę visišką baudžiavos panaikinimo klausimą, motyvuodami savo reikalavimus Šventuoju Raštu, pagal kurį krikščionis neturi moralinės teisės gyventi kito žmogaus eksploatacija. Šis arijonų reikalavimas buvo sukėlęs abejonių Radvilcsįsitikinimuose. Po trumpų svyravimų jis liko ištikimas kalvinistinei tezei, kad žmogus tik moraliskai ir intelektualiai pasiruošęs, laisvės reikšmę supranta, sugeba naudotis pilnomis laisvo pilie-

čio teisėmis. Istorija pilnumoje patvirtino šios tezės teisingumą.

Pagal reformacijos ir humanizmo idealus, tik laisvas žmogus gali pilnumoje išvystyti savo dvasinį potencialą ir sudaryti tautos ir valstybės tvirtumo šaltinį, taip reikalingą lietuvių tautai akivaizdoje rusų ir lenkų imperialistinės grėsmės. Vadovaudamasis tais principais, Radvila 1563 m. praveda ir užtvirtina Lenkijos ir Lietuvos seimuose tikėjimo laisvės dekretą, pagal kurį visoje Rzeczpospolitoje kiekvienas gali išpažinti tikėjimą pagal savo sąžinę ir dėl to negali būti diskriminuojamas. Tai buvo epochinės reikšmės nutarimas, pirmas tos rūšies visoje Vakarų Europoje, padėjęs žmogaus minties ir sąžinės laisvės pagrindus. Radvilos laikais Lietuvos Kunigaikštija tapo tolerantiškiausiu kraštu visoje Europoje. Joje rasdavo prieglaudą naujų idėjų šalininkai, persekiojami kituose kraštuose. Pabrėžkime šioje vietoje, kad tik mūsų laikais Vatikano susirinkimas svarsto religinės laisvės dekretą.

Antras, nemažiau svarbus darbas, atliktas asmeniškai Radvilui prižiūrint, tai paruošimas II Lietuvos Statuto, kuriame aiškiai buvo apibūdinta parlamentarinė sistema, kaip krašto valdymo forma. Visi šie aktai turėjo paruošti lietuvių tautai kelią įžengti į Naujųjų Amžių epochą, kurioje tiek valstybinis, tiek privatinis gyvenimas būtų pagrįstas asmens laisve ir demokratiniiais principais. Baigdami kalbėti apie Reformacijos vidaus kovas, dar pažymėkime, kad Radvila moderniškai pertvarkė ir labai išugdė Vilniaus miestą, išvalė Nemuną nuo akme-

XVI a. medalis vaizduojas kng. Radvilų rūmus Vilniuje

nų ir, tuo pačiu, atidarė platų prekybos kelią už jūrius, tvarkė teismo reikalus ir atliko daugelį kitų valstybinių darbų.

Antras kovos baras, už lietuvių tautos nepriklausomumą ir jos ateitį, vyko su išoriniais priešais. Radvila pirmas pilnai įvertino didelę Jono IV Žiauriojo ir kylančios Rusijos galybės pavojų Lietuvos ateičiai. Kng. M. Radvila Rudasis, Juodojo pusbrolis ir Didž. Lietuvos Kunigaikštijos etmonas, iškėlė mintį, kad reiktų kylančią Maskvos galybę sunaikinti pirma, negu ji taps neįveikiama. Tam sumanymui nepritarė nei Žygimantas Augustas, nei Lenkijos ponija, o ypač Lenkijos katalikų hierarchija, nes jiems pirmoje eilėje rūpėjo patiems pasiglemžti Didžiosios Kunigaikštijos žemes. Jonas IV Žiaurusis, nujausdamas preventyvaus karo galimumą, stvėrėsi labai sukto diplomatinio manevro. Jonas IV Ž. pasiuntė pasiuntinius pas popiežių Julijoną III ir Šv. Romos imp-

eratorių Karolį V, sakydamas, kad jis sutinkąs pripažinti ir priimti Romos katalikų tikėjimą, jei jam bus suteiktas pilnas visų rusiškų žemių karaliaus titulas. Žygimantas Augustas, o ypač Radvila, tuo jau suprato tokio manevro pavojų ir nedelsiant pradėjo kontrakciją. Karalius pasiuntė pas popiežių asmenišką pasiuntinį, kuris turėjo išdėstyti Jono IV Žiauriojo pasiūlymo klastingumą, ir tokio pasiūlymo nepriimtinumą Lenkijos-Lietuvos valstybių saugumui.

Jei popiežius atmestų karaliaus atstovo motyvus ir palaikytų Jono IV Žiauriojo pretenzijas į visų rusiškų žemių karaliaus vainiką, tada atstovas buvo įgaliotas pareikšti, kad Rzeczpospolita atsisako nuo Šventojo sosto globos. Popiežius, tačiau, ir be tų grąsinimų numatė, kad remdamas Maskvos caro pretenzijas į Didžiosios Lietuvos Kunigaikštijos valdomas žemes, aiškiai pastums netik Lietuvą, bet ir Lenkiją į Reformacijos glėbį. Todėl Maskvą remti atsisakė. Pats Radvila tuo pačiu reikalu buvo nuvykęs pas karalių Ferdinandą I, per kurį norėjo paveikti imperatorių Karolį V. Habsburgai bijodami, kad Lenkijos-Lietuvos valstybė nepersimestų į Reformacijos stovyklą, su kuria jau vedė sunkias kovas, ir nesudarytų karinės sąjungos su Prancūzija, mirtinu Habsburgų priešū, taip pat atsisakė remti Jono IV Žiauriojo pretenzijas. Gerų santykių sutvirtinimui buvo sutarta, kad Žygimantas Augustas ves Kotryną Habsburgaitę. Radvila suprato, kad tai yra tik laikinas diplomatinis laimėjimas, ir tai netrukus pasitvirtino: Maskvai pradėjus karą

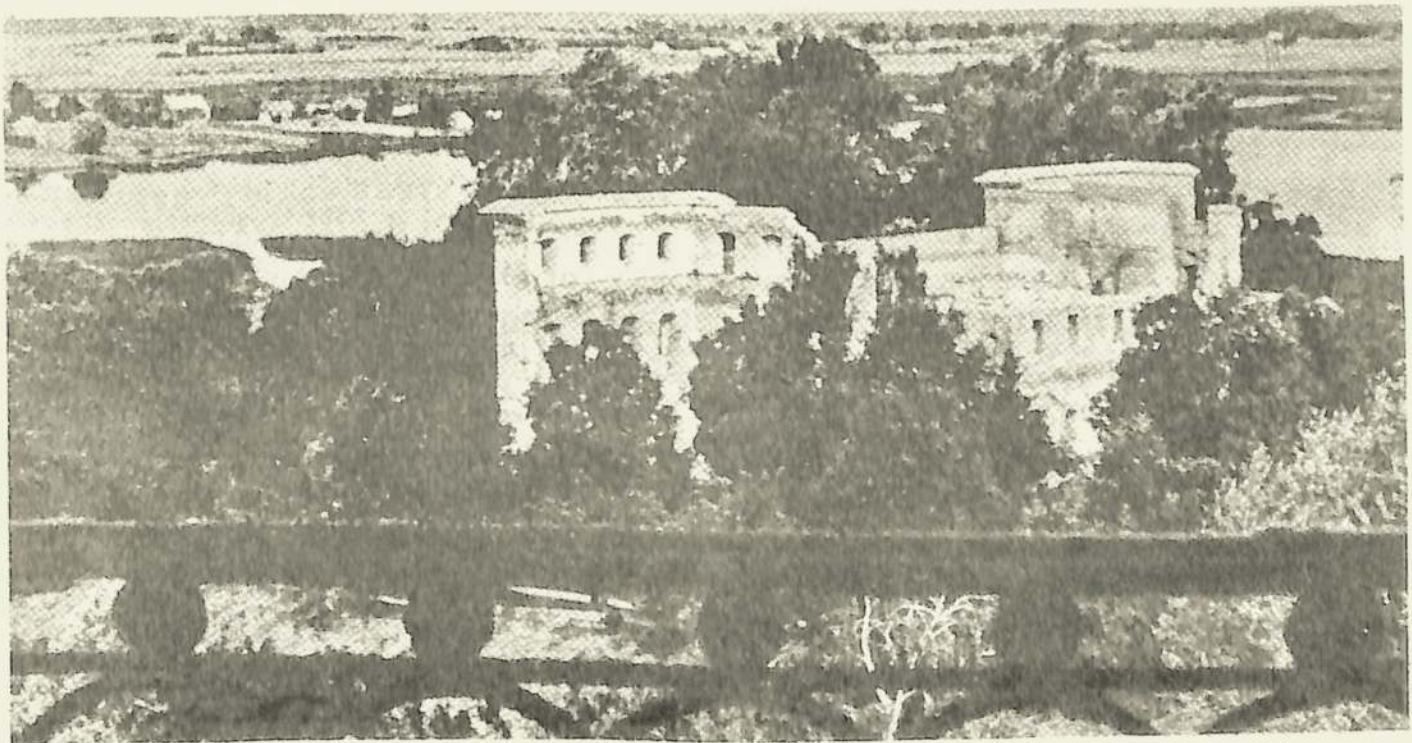

prieš Lietuvos Kunigaikštiją, lietuviai negavo pagalbos net iš Lenkijos, ir, praradę Polocką, perėjo į gynimosi pozicijas.

Dabar Radvila suprato, kad norint apsaugoti Lietuvos nepriklausomybę ir Reformaciją, reikia dėti visas pastangas Lietuvą surišti artimais ryšiais su Švedija ir Vokietijos protestantiškais kunigaikščiais. Ta kryptimi jis nukreipė visą savo diplomatinę energiją. Ypač jis dėjo dideles viltis į liuteronų vyskupą P. Vergerį, kuris užtikrino, kad jam pasiseks įpiršti Žygimanto Augusto seseris protestantiškiems vokiečiu kunigaikščiams, o tas jau padėtų politiniai suartėti su tais kraštais. Radvila tokių pat tikslų bandė siekti ir pas Švedijos karalių Vazą, bet taip pat be rezultatų. Ankstyva M. Radvilos mirtis nutraukė jo dėtą pastangą sudaryti tvirtą frontą prieš augančią Rusijos galybę. Po jo mirties netrukus prasidėjo kontrreformacijos ofenzyva, laikanti protestantizmą savo priešumu numeris pirmas, ir jam sunaikinti vi-

šos kovos priemonės buvo pateisinamos. Rezultate katalikizmo jėgos nukreipė savo kovos energiją prieš protestantiškąją Švediją, ir tuo suardė visus ankstyvesnius Radvilos planus.

Trečias frontas, kuriame Radvilui J. teko grumtis, buvo Livonijos ar Infliantų įjungimas į Didž. Liet. Kunigaikštiją. Livoniją sudarė dabartinė Latvija ir Estija, kurios, panašiai kaip prūsai, buvo Šventosios Romos imperijos kalavijuočių ordino užkariautos ir pavergtos. Iš šių užkariautų žemių ordinas vedė tolimesnę ekspansiją prieš Lietuvą ir slavų tautas. XVI amž. ordino jėgos išseko ir jos nesugebėjo atsilaikyti prieš Jono IV Žiauriojo veržimąsi pagrobti šias žemes savo imperialistiniams tikslams. Tai sudarė milžinišką grėsmę Didž. Liet. Kunigaikštijai ir todėl Radvila J. dėjo visas savo pastangas užbėgti įvykiams už akių. Jo prikaltas Žygimantas Augustas surinko didelę kariuomenę, kuri turėjo vienu smūgiu perblokti ordiną ir

Kunigaikščių RADVILU pilies griuvėsiai Biržuose

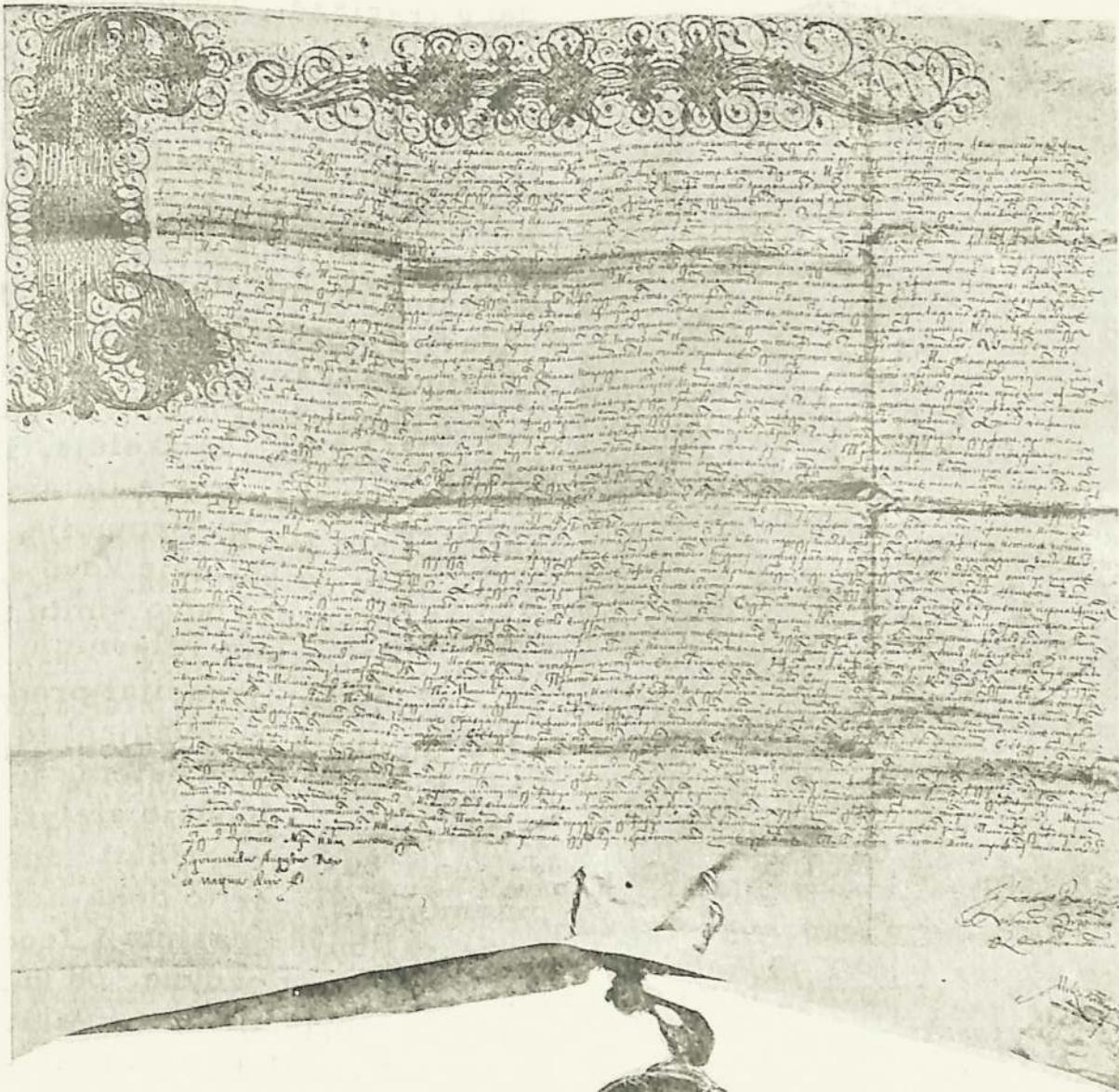

Čikagietė Ona BUDEJIENĖ, kuratoriaus Jokūbo TUNKŪNO duktė, prie virš 600 metų senumo Gedimino pilies bokšto. Vilnius, 1965 m. vasara

išlaisvintas latvių ir estų žemes prijungti prie Lietuvos. Tai būtų buvęs didžiausias istorinis laimėjimas, nes vienu smūgiu būtų išspręstos kelios problemos: atstumtas Jono IV Žiauriojo pavojus; atidarytas laisvas jūrų kelias Lietuvai; prijungus latvius ir estus, būtų sudaryta stipri vidaus atrama prieš slavų, o ypač lenkų, veržimąsi į lietuvių gyvenamus plotus, ir, pagaliau, būtų užtikrinta Reformacijos pergalė Lietuvoje. Kaip tik šis paskutinis tikslas ir nulėmė Radvilos J. planų nepasisekimą. Visų pirma, prieš tokių žygių užprotestavo Šv. Romos karalius Ferdinandas Maksimilijonas ir Lenkijos pirmas kard. Hosijus, bijodami galutinės Reformacijos pergalės visoje Didž. Liet. Kunigaikštijoje. Visos Livo-

nijos prijungimas prie Didž. Liet. Kunigaikštijos, kaip tik būtų sudariusiai sąlygas atsiremti į protestantišką Prūsiją ir protestantišką Švediją kovoje prieš Maskvą ir, tuo pačiu, atsisipirti prieš Lenkijos primetamą uniją. Tiesa, vėliau Livonija, spaudžiama Jono IV Žiauriojo, suskilo: Estija pasidavė Švedijos globon, Latvija-Lietuvos, bet tik sąlyginai, nes Lenkija nenorėjo garantuoti Latvijos saugumo. Lenkijos ponija nenorėjo matyti sutvirtėjusią Lietuvą, nes ruošė dirvą galutinam Lietuvos pajungimui Lenkijos valstybiniam diktatui.

King. M. Radvilos J. staigi mirtis 1565 m., jam sulaukus vos 50 metų amžiaus, ne tik nutraukė visus jo pradėtus bei įpusėtus darbus, bet įvyko pačiame kritiškiausiame momente lietuvių tautai. Jau 1562 m. Jonas IV Žiaurusis pradėjo didelį žygį prieš Didžiąją Lietuvos Kunigaikštiją. Sekančiais metais 1563 m. Lenkijos ir Lietuvos seimuose buvo oficialiai keliamas unijos klausimas. Radvila J. skubėjo iš vieno seimo į kitą ir vadovaudamas Didžiosios Kunigaikštijos delegacijai, užėmė griežtą poziciją prieš uniją, atmesdamas visas ankstyvesnias pasirašytas sutartis tarp Lenkijos ir Lietuvos valstybių ir, bene pirmas Europos istorijoje, iškėlė tautinio ir valstybinio apsisprendimo teisę, kuri, kaip lenkų istorikas J. Jasnowski rašo, išliko gyvu kelrodžiu lietuvių tautos atgimimui. Kitas lenkų istorikas J. Giertych, analizuodamas unijos politines kovas, konstatuoja, kad už uniją Lietuvos Kunigaikštijoje aiškiai pasisakė katalikiškas kleras ir katalikiškoji bajorijos dalis. Re-

Sigismundus Augustus Rex
 ac Magnus dux etc.

D. L. K. ir Lenkijos Karaliaus Zugimanto
 Augusto parašas po 1563 m. privilegija

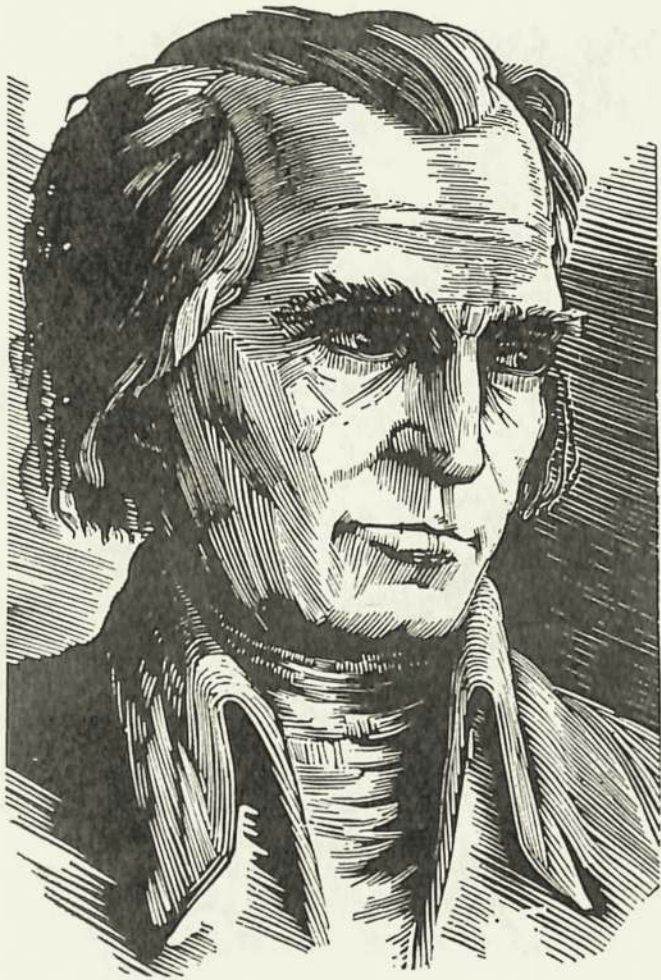
Mikalojaus Naruszewicza parašas
 po 1563 m. privilegija

Mikalojaus Radvilos Juodojo parašas
 po 1563 m. privilegija

Mikalojaus Naruszewicza parašas
 po 1563 m. privilegija

Mikalojaus Radvilos Juodojo parašas
 po 1563 m. privilegija

Kng. Mikalojaus RADVILOS Juodojo pravestoji ir Lietuvos, Lenkijos Seimuose už-
 tvirtintoji 1563.VI.6 religinės laisvės privilegija.
 Vatikano II Sandaryba tik mūsų laikais, po 400 metų, svarsto ir tebesvarsto religi-
 nės laisvės klausimą

Kristijonas DONELAITIS

formacijos atstovai buvo visu frontu nusistatę prieš uniją su Lenkija. 1564 m. buvo užbaigtas Tridento visuotinas suvažiavimas, kuriame buvo pasmerkta Reformacija ir paskelbtas kryžiaus karas prieš protestantizmą. Tuos priešpuolius netrukus pajuto lietuvių tauta. Be to, į savo amžiaus galą, Radvila J., arijonų skelbiamų antitrinitarinių idėjų poveikyje, suabejojęs savo misijos teisingumu, rašo Jonui Kalvinui laišką, prašydamas išaiškinti kai kuriuos teologinius klausimus, bet laiškas liko be atsakymo, nes tais metais miršta Didysis Reformatorius, o kitais metais miršta baisiose kankiose pats Radvila Juodasis. Kai kurių istorikų spėjama, kad buvo nunuodytas savo priešų. Kng. Radvila Juodojo reikšmė lietuvių tautos istorijoje yra didinga ir per-

daug tragiška. Jis pilnumoje suprato savo epochos revoliucinį charakterį ir sąmoningai dėjo visas pastangas išvesti lietuvių tautą iš tamsių viduramžių gadynės į Naujųjų Amžių epochą. Jis buvo kupinas istorinės atsakomybės už lietuvių tautos ateitį, nes jei tą uždavinį jam įvykdyti nepasisektų - Lietuva, kaip valstybė ir tauta, turėtų žlugti. Lietuva atsidurtų išaugusių galybių kryžkelėje, ir be savo tvirtumo, kurią lietuviams galėjo duoti tik Reformacija, neatsilaikytų žutbūtinėje kovoje. Jo istorinė diagnozė buvo šimtu procentų patvirtinta vėlesniųjų amžių. Kontrreformacijai pradėjus savo antpuolį, vadovaujant iš Vakarų Europos atvykusiems jėzuitams, Radvilos Juodojo statyti pagrindai buvo sugriauti smurto priemonėmis, ir to dėka lietuvių tauta vėl buvo grąžinta į feodalinę baudžiavos gadynę, po kurios sekė galutinas Lietuvos valstybinis ir tautinis žlugimas. Tragiška, nes kng. M. Radvila J. nebuvo pilnas savo krašto valdovas, o turėjo veikti vasalinės valstybės rėmuose, kuriuos nuo Jogailos laikų primetė Lietuvai Lenkijos feodalai po priedanga katalikybės įvedimo. Nuo Lenkijos hegemonijos Radvila J. neįstengė galutinai atsikratyti ir tai buvo bene lemiamas faktorius, kuris uždėjo lietuvių tautai savo galutiną tragizmo antspaudą.

Žvelgdami iš 400 metų istorinės perspektyvos, mes lenkiame galvą prieš kung. M. Radvilos Juodojo milžinišką asmenybę, nes šviesus jo pavyzdys nė kiek nubluko mūsų amžiuje, nes lietuvių tauta ir toliau veda žutbūtinę kovą už savo egzistenciją ir laisvę.

Reformacijos ir Humanizmo idealai, bei jų kovos metodai, išbandyti istorinių kovų ugnyje, galioja ir šiandieną. Nenuostabu, kad naujoji lietuvių tautos generacija su tokiu entuziazmu paminėjo Reformacijos epochos dainių-Kristijono

Donelaitį ir vis daugiau žvelgia į šios epochos istorinius patyrimus, kad įsavinus Reformacijos skelbtą laisvo žmogaus idealą, po kurio vėliava tegalima stoti į kovą prieš mūsų amžiaus totalitarinę despotiją.

RADVILIEČIŲ DRAUGIJA

Paskyrus į Biržų reformatų parapiją kun. Aleksandrą Balčiauską, jis tuoj suėjo į glaudų kontaktą su aktyvesniais reformatų jaunimo atstovais, veiklesniais mokytojais ir, surinkęs pakankamai žinių ir gavęs pritarimą, įsteigė Biržuose 1932 m. sausio 12 d. pirmąjį reformatų jaunimo skyrių, kuriam vardą davė "Radvila". Įsteigus daugiau skyrių buvo įkurta Lietuvos Ev. Reformatų Jaunimo Draugija "Radvila".

Šiai draugijai įstatus parašė irgi kun. A. Balčiauskas. Draugijos nariai paprastai buvo vadinti radviliečiais.

Draugijos tikslas - auklėti jaunimą gerais savo bažnyčios ir tautos nariais. D-jos obalsis - "Dorinkis ir švieskis". Vėliava: violetinė-balta-žalia (tikėjimas, viltis, meilė). Draugijai galėjo priklausyti abiejų lyčių konfirmuotas reformatų jaunimas. Paskutiniu metu d-ja jau turėjo 20 skyrių įvairiose Lietuvos vietose su daugiau kaip 1000 narių. Centro valdybos būstinė buvo Biržuose. Skyrių atstovų suvažiavimai išrinkdavo centro valdybą, kuriai ilgus metus vadovavo kun. A. Balčiauskas. Paskyrus kun. A. Balčiauską kariuomenės kapelionu, c. valdybos pirm. buvo išrinktas

mok. P. Bružas.

D-ja turėjo tris kilnojamas bibliotekas, kurios būdavo vežiamos po skyrius. Biržuose, centre, buvo sudarytas ir gražiai veikė mišrus orkestras, kuriam vadovavo Adolfas Ramanauskas (Ramonis). Buvo organizuojami ir pravedami konkursai: švirių ir tvarkingų sodybų, gėlių darželių, kapinių sutvarkymo ir puošimo, rankdarbių ir k. Metinės draugijos šventės buvo rengiamos kasmet skirtingose vietose. Tų švenčių programą sudarydavo sporto rungtynės, sporto žaidimai, dainos, scenos veikalų vaidinimas, šokiai ir kt. Šios šventės vykdavo po atviru dangumi, daugiausia gegužinių aikštėse.

Draugija palaikė glaudų ryšį su Klaipėdos krašto ev. jaunimu. Arčiau susipažinti klaipėdiečiai vykdavo į Biržus, o radviliečiai į Klaipėdos kraštą. Vieni pas kitus paviešėdavo ilgesnį laiką.

Skyriai savo susirinkimus pradėdavo giesme "Jėzau mieliausias, meilėj apstingiausias...", ta pačia giesme būdavo pradedami ir draugijos visuotiniai suvažiavimai, baigiami būdavo tautos himnu. Minėta giesmė buvo tapusi lyg ir radviliečių himnu, nors ir jau buvo paskelbtas konkursas radvi-

liečių himno sukūrimui, tik užėjus bolševikams tas darbas buvo sutrukdytas.

Centro valdybos pastangomis ir lėšomis buvo išleista knyga "Jaunimo Vadovas", kurią redagavo mok. A. Šlikas ir kun. A. Balčiauskas. Draugija kartu su Biržų ref. parapija pastatė Biržuose, netoli nuo bažnyčios, Reformatų gatvėje mūro namus, kur turėjo būti salė pramogoms ir patalpos kultūriniam veikimui. Užėjęs II Pasaulinis karas ir bolševikmetis sutrukdė vidaus įrengimo užbaigimą.

Draugijos veikloje daug prisidėjo savo darbais mokytojai: A.

Šlikas, P. Dūbra, J. Šernas su žmona, P. Bružas ir kt. Aktyviai šiame darbe talkininkavo studentai K. Klybas, Ad. Ramonis, P. Juodgudis, J. Mekas, Ot. Variakojytė, Mar. Kutraitė ir daugelis kitų. Draugijos garbės nariu buvo išrinktas daktaras Jokūbas Mikelėnas. Draugija visada rado nuolatinę paramą ir pagalbą iš mūsų kunigų: kun. F. Barnelio, M. Franko ir V. Kurnatausko.

Okupavus Lietuvą bolševikams, Radvilos draugija buvo uždaryta ir jos turtas konfiskuotas. Užėmus Lietuvą vokiečiams buvo daromi žygiai draugiją atgaivinti, bet vokiečių administracija neleido.

* * *

P. B.

J. JAŠINSKAS

MOKYTOJAS

I. VYNDARŽIS, KURIAME BUVO DIRBAMA

"Piūtis didelė, o darbininkų maža..."

(Tąsa iš Nr. 18)

Reikia spėti-daleisti, kad tokiu kaime iškilesniu ir gebančiu būti geru užsakytoju buvo jis, kurio tėvas buvo Vaitkūnų kaimo, o gal ir kitų mažesnių kaimų švintėju ir kurio namai būdavo poterių susirinkimo vieta. Nesgi jis pats liudija: "Į teologiją mane viliojo tėvų namuose įgytas pamaldumas. Man liko neužmirštami, taip vadinami, "poteriai". Pas mano tėvą susirinkdavo kaimo reformatai, giedodavo giesmes ir suklupe balsiai meldavosi. Dar ir dabar matau jų, susirinkusių, sudvasintus ir maldingumo pagautus veidus..." ("Mūsų Sparnai" nr. 15, pusl. 15).

Iškilesnio už kitus kaimiečius savo tėvo įtakoje ir tokių susirinkimų, kaip poteriai veikiamas,

Vaitkūnų kaimo jaunuolis, aišku, turėdamas nepaprastai lakų ir platų lietuviško sąmoningumo jausmą, panoro dar aukščiau už kitus bendraamžius iškilti ir tuo savo iškilimu bei sugebėjimais padėti visiems, jam labai gerai jų gyvenimo apystovas pažįstamam Biržų apylinkės kaimiečiams, ypatingai jo bendratikiams evangelikams reformatams. Bet norėdamas padėti kitiems, visų pirma pats privalai turėti pakankamai platų išsilavinimą, išsimokslinimą ir dalykų, kuriuos rengiesi tvarkyti ir kitiems tą tvarkymosi bei pažangėjimo dvasią įkvėpti, supratimą, o taipgi išsąmoninimą. Šitam visam reikalingas platus ir gilus išsimokslinimas, įvairių teorinių ir prakti-

nių gyvenimo sričių pažinimas ir jų supratimas. Jis, tuolaikinio lietuviško kaimo bernelis, visas tas apystovas ir reikalavimus, savo sveiko ir gilaus prigimties jausmo stimuliuojamas, jau tada gerai suprato, užtat, gal būt, dar visai sąmoningai neapimdamas carinės Rusijos plačiosios politikos - visai surusinti Lietuvą užmačių, stebėjosi:

"Man buvo keista, kodėl tik vienas Dagilis kas vasarą atvažiuodavo į Mažutiškius, o kiti penki inteligentai visai nepasirodydavo gimtajame krašte. Dagilio pasirodymas būdavo didelis įvykis Biržų krašte. Geriausias poilsis Dagiliui buvo bendravimas su kaimiečiais. Pradėjau tėvelį prašyti ir mane išvežti į gimnaziją... " ("M. Sparnai" nr. 15 psl. 12). Išvežti tai išvežti, bet kur, į kurią gimnaziją? "Pasinaudoti Slucko bendrabučiu ir ten lankyti gimnaziją motina nepritarė dėl labai didelio nuotolio ir ilgos kelionės. Auklėtiniai tik vasaros atostogoms galėdavo atvykti pas tėvus. Po ilgo teiravimosi sustota prie Nitaujos" ("Jelgava", Latvijoje. J.).

"Nitaujoje pasijutau vienišas, nebuvo su kuo pasikalbėti. Pradėjau dairytis lietuvių ir suradau du kareivius: Stačkūnų Balčiūną ir Melaišių Gryną... " Dar daugiau, kaip sąmoningas ir "supratlyvas" lietuvis jaunuolis jis: "Kažkaip sužinojau, kad Alunano knygų krautuvėje galima esą pirkti "Aušrą" ir kitų knygų. Užkampiais, kaip koks vagis, prislinkau prie Alunano knygų krautuvės. Koks didelis buvo mano apmaudas, kai sužinojau, kad Alunanui uždrausta pardavinėti lietuviškas

knygas". Ką daryti, kur kreiptis, nuo ko pradėti? Kaip ir kokiomis priemonėmis iš tėvų pastogės išsineštą lietuviybės dvasią stiprinti, plėsti ir kuo plačiau ją pažinti? Ir čia, šiame reikale, štai kas vyksta: "Atsivežta iš gimtojo kaimo įdiegta lietuviybės sėkla pradėjo dygti ir bujoti įtakojamųjų lietuviybės šulų, kaip Jablonskis, Krikščiukaitis (Aišbė), Lozoraitis, Čepas... " ("M. Sparnai" nr. 15, psl. 13). Ir veikta, sąmonėta, dirbta jau gimnazijoje būnant, susirišus su lietuviybės kovotojais: "Apie 1890 metus susidarė jau nemažas lietuvių būrys... Jau buvo tiek susipratusių lietuvių, kad galima buvo juos jungti. Tad mes su velioniu Avizoniu įsteigėme lietuvių draugiją "Kūdikis", kurios tikslas buvo eiti į liaudį, skleisti susipratimą ir švietimą (pabraukta mano. J.). Kiekvienas mokinys buvo įpareigojamas, vykstant atostogų į kaimą pas tėvus, vežtis punduką knygų, kurias gaudavome iš Palangos dr. Vaineikiui tarpininkaujant... ", o, po to, susirišta su didžiuoju knygnešiu Bielinu :... "Žiemos ir vasaros atostogoms važiuodavau pas tėvus, Pasirinkdamas atitinkamus žmones, steigiau kilnojamus knygynėlius ne vien šeimai, bet ir visai apylinkei. Knygomis ir laikraščiais aprūpindavo knygnešių karalius Bielinis-Bieliauskas-Barzdyla. Tai nebuvo knygnešys, bet knygvežys. Knygas jis veždavo naktį, tamsumoje, kada ir bet kokia policija miega. Bielinis išklausinėdavo patikimus žmones, kur gyvena mokinys arba studentas, kuriuo galima pasitikėti: tokį būtinai atlankydavo ir knygų punduką palikdavo. Su manimi

jis elgdavosi: jei už knygas reikėdavo atsiskaityti, tai atvažiuavęs naktį keldavo, o jei atsiskaitymo nebūdavo, tai išvertęs knygų maišą vykdavo toliau"... Taip buvo gimnazijos lankymo dienomis. Bet ją baigus 1893 m. . . ." Brandos atestatas pravėrė man aukštųjų mokyklų duris. Bet kurias duris pasirinkti? Tai buvo irgi nelengvas žygis. Direktorius primygtinai prikalbinėjo vykti į Maskvą ir stoti į istorijos-filologijos fakultetą, ir pažadėjo riebią stipendiją. Šis pasiūlymas man nepatiko. Baigęs filologijos mokslus, susilaukčiau tokio pat likimo, kaip susilaukė Nitaujos lietuviybės šulai: Čepas gavo vietą Sibirijoje (Čitoje), Krikščiuikaitis buvo išsiųstas į Tichviną už Naugardo, Jablonskis tapo iškeltas toliau nuo Lietuvos į Taliną. Šitos "savanoriškos" deportacijos mane jaudino. Aš samprotavau sau vienas: juk baigęs Maskvos universitetą ir tu "laisvanoriškai" būsi deportuotas kaip galima toliau nuo tėvynės, nuo savo žmonių į kokį ten Samarkandą, Sterlitamaką, Murmanską. Iš jau minėtų senesnės kartos inteligentų, arčiausiai dirbo Klausučių Plepys. Jis mokytojavo Voroneže. Visi kiti, išskyrus Dagilį, pranyko Kaukazo kalnuose, neaplankę nė karto gimtojo krašto. Šitie samprotavimai nulėmė mano studijų kryptį: aš pasirinkau teologiją. . . " ("Mūsų Sparnai" Nr. 15 psl. 14-15).

Giliai religinių, įgautų gimtinėje tėvų pastogėje jausmų ir didžiųjų už lietuviybę kovotojų traukiamas bei įtaigojamas, 1893 m. rugpiūčio mėn. 17 d. įstoja į netolimo Lietuvos kaimyninio krašto Estijos universitetą, Tartu

-Dorpate Evangelikų Teologijos Fakultetą, kuriame stropiai mokydamasis ir aktyviai lietuviybės srityje veikdamas, būna vienas pirmųjų ir pažangiųjų studentų. Universitetą baigia garbės pažymėjimu 1899 metais. Dar vienerius metus tas studijas gilines Erlangeno universitete, 1900 m., kada Lietuva tebeskendo rusicizmo tvane ir priespaudoje, grįžta į gimtuosius Biržus pas savo paprastus draugbrolius ir seseris kaimiečius lietuvius evangelikus reformatus ir visa savo energija, gabumais, atsidavimu bei pasišventimu pradeda didijį mokytojo, švietėjo, žadintojo ir organizatoriaus darbą.

1900 m. paskirtas antruoju kunigu Biržų parapijoje, visa savo energija ir plačiu išsimokslinimu pasineria į idealaus dvasios ganytojo ir tamsybėse tebeklaidžiojančių savo brolių-kaimiečių žadinimo ir veikliam pažangėjimo keliu traukiantį veikimą. Daugiausia jo veiklos ir pastangų dėka 1908 m. Biržuose įsteigiamas žemės ūkio ratelis, turįs tikslą traukti ir skatinti ūkininkus pažangesniam gyvenimui ir ūkininkavimui, parūpinant ūkiams reikalingų mašinų bei trąšų, o taip pat geresnės veislės gyvulių. Taip pat jo pastangų ir veiklos dėka prieš pirmąjį pasaulinį karą Biržuose įsteigiama kooperatinė organizacija "Aitvaras". Jis pats, dar moksleivių būdamas, lietuviybės srityje bei knygų platinime ir knygynėlių kaimiečiams steigime dalyvavęs ir labai aiškiai suprasdamas spausdinto žodžio galią, 1911 m. suorganizuoja ir įsteigia Biržuose Biržų spaustuve, kurioje kasmet iki 1928 m. spaus-

dina jo paties paruoštus "Biržų Kalendorius" ir leidžia religinio turinio žurnalą "Mūsų Žodis" bei "Sėjėjas", kuriuos didele dalimi pats prirašo ir parūpina jiems reikalingos medžiagos; be- ne jo pastangomis ir rūpesčiu Biržuose 1923 m. pastatomas paminklas žymiam ev. reformatų darbuotojui, lietuviškos spaudos draudimo gadynės rašytojui-po- etui ir ev. reformatų giesmy- no parengėjui Stanislavui Dagi- liui; jo darbo ir pastangų dėka nuo 1932 m. Biržuose ir jo ap- skirtyje nebėra elgėtaujančių ne- turtėlių, apleistųjų lietuvių ev. reformatų, nes tais metais Bir- žuose, Malūno gatvėje pastato- ma neturtėliams prieglauda. Ev. reformatai labai tolerantingi todėl tą prieglaudą pastačius, Biržų apylinkės ev. reforma- tams duodamas patarimas: "Mū- sų draugbrolių ir sesių nebėra pakiemiais vaikščiojančių ir iš- maldos prašančių, bet jeigu jūs namus aplankys koks nors varg- šas, kad ir ne ev. reformatas, neišleiskite jo nesušelpę!..." Pačiuose Biržuose aktyviai vei- kia Biržų Savanorių Gaisrinin- kų Draugijoje. Nepamirštami nė evang. reformatų tikėjimo di-

* * *

Eugenius GERULIS

SKAIČIAIUS „TRYS“ ĮVAIRIOS RELIGIJOS

LAIKO FONE

Iš dabar esančių pasaulyje di- džiujų religijų, HINDUIZMAS yra skaitomas pačiu seniausiu. Jis esąs net 3 kartus senesnis už mū- sų KRIKŠČIONYBĘ. Hinduizmas yra gimęs prieš 6.000 ar 5.000 metų Indijoje. Žiūr. THE WORLD'S

džiūnai-kunigaikščiai Radvilos. Vienam jų, ev. reformatų tikė- jimo skleidėjui, 1931 m. Biržų piliakalnyje pastatytas dail. Zi- karo gamintas paminklas. Jis, jaunas lietuvių ev. reformatų kunigas, įvairiose srityse besi- darbuodamas, randa laiko bend- radarbiauti lietuviškoje spaudo- je: Vilniaus Žiniose, Lietuvos Laikraštyje, Lietuvos Ūkininke, Vilty ir kituose periodiniuose leidiniuose, N., P. Našlaitėlis, J. Nykštukas, P. J. ir kitais sve- timvardžiais pasirašydamas.

Pats dirbdamas, veikdamas, organizuodamas ir žadindamas snaudulyje esančius brolius ma- to, kad "piūtis didelė, o darbi- ninkų mažą", todėl vyndaržio, kuriame buvo dirbama, centre -Biržuose išsirūpina iš carinės valdžios ir įsteigia "Gorodsko- je"-progimnaziją -mokyklą 1908 m., kuri 1924 metais virsta pil- na aukštesniąja mokykla-gimna- zija, iš kurios išėjo daugelis žy- mių kultūrinių darbuotojų vėliau našiai dirbusių, kaip pačiuose Biržuose, taip ir plačioje Lietu- voje. Tai buvo žymiausias ir reikšmingiausias darbas, kurį atliko šis didysis Mokytojas.

(Bus daugiau)

MISLĖ ŠV. RAŠTE

LIVING RELIGIONS, psl. 53, A. J. Bahm, 1964 arba THE HISTOMAP OF RELIGION, J. B. Sparks, 1959. Indų dabartinės eros kalendorius rodo: 3.102 m. plus 1965 m. lygu 5.067 m., o kiniečių: 2277 m. plus 1965 m. lygu 4.242 m. Apie indų pilną kalendorių, kuris rodo 3.893.067 metus, žodynuose žiūr.

žodį YUGA.

Antra seniausioji religija yra žydų JUDAIZMAS. Šiomet žydų kalendorius, pradėtas vartoti nuo 15-to šimtmečio, rodo 5.726 metus (3.760 m. ir 3 mėn. plus mūsų era lygu 5.726 m.), bet tikrumoje - Abraomo įsteigtas JUDAIZMAS dabar turi beveik 4.000 metų (žiūr. Caesarejos vysk. Eusebijaus chronologiją).

Budizmas, taoizmas ir konfucionizmas teturi apie 2.500 metų. Judaizmo šaka KRIKŠČIONYBĖ netrukus švęs 2.000 m. sukaktį, o šių abiejų giminaitis islamas yra pats jauniausias: šiomet sueina 1.333 metai nuo jo įsteigėjos mirties.

Narių skaičiumi krikščionybė islamas ir hinduizmas, t. y. ab jauniausios ir pati seniausioji religija - yra trys didžiausios tikybinės bendruomenės pasaulyje.

Indija - tai didžiųjų religijų lopšys. Hinduizme bei kitose senose Azijos religijose mūsų krikščionybė ir judaizmas gali rasti labai daug (pasisavinto?) įdomaus panašumo, giminingumo. Visam tam aprašyti neužtektų ilgo straipsnio, bet tai nėra šio rašinio tikslas. Mes čia domimės tik vienu klausimu: mūsų mąstinguojumi skaičiumi "TRYS" ir jo galimu ryšiu su TREJYBĖS Dievo paslaptimi.

DIEVYBĖS CENTRALIZAVIMAS AR DECENTRALIZAVIMAS

Kaip iš daugelio plytų yra pastatoma katedra, taip iš įvairiausių dieviškų apraiškų hinduizme susidaro vieno Dievo sąvoka. H. R. Luce teigimu (THE WORLD'S GREAT RELIGIONS, psl. 15, 1962), hinduizmas turi net 330 milijonus dievų, deivių, dievaičių, jėgų

Indijoje gimusio dvasios milžino BUDDHA didžiulė bronzinė statula Japonijoje, netoli Tokyo, Kamakuros mieste. Senojo hinduizmo reformatorius — „Liuteriu“ vadinamas — budizmo įsteigėjas Siddhartha Gautama BUDDHA gyveno 563-483 m. pr. Kr. Šis žmogus paliko ryškius savo pėdsakus Azijos religijoms, šiandieną turinčioms net vieną trečdalį viso pasaulio gyventojų. Nuotrauka dr. Dainos Variakojytės - Fricke

galių, bet visa tai suplaukia į vieną Dievą, susidedantį iš TRIJŲ asmenų. Esą, kaip tas pats vanduo gali būti ledu, sniegu ir šerkšna, debesiu, rūku ir migla, garu, lietumi ir kruša, prakaitu, ašara ir rasa, taip, indų manymu, jų Dievas yra vienas ir tas pats, bet Jis dvelka įvairumu visaip, visur ir visame (žiūr. THE DAY CHRIST DIED, psl. 210, Jim Bishop, 1963). Kitais žodžiais: Tiesa yra viena, nežiūrint, kad išminčiai ją vadina ir skirtingais vardais (THE RELIGIONS OF MAN, psl. 85, Huston Smith, 1965).

Į klausimą kiek hinduizmas turi dievų, Indijoje atsakoma se-

kančiai: TRYS ir TRYS tūkstančiai, TRYS ir TRYS šimtai.

Jei tokiu savotišku atsakymu nepasitenkinama ir laukiama tikslesnio atsakymo, tad indas dievų skaičių mažina iki 33-jų, iki trijų, kol belieka tik vienas Dievas trijuose asmenyse, o visa kita - tai tik to vieno Dievo įvairios apraiškos (žiūr. A. J. Bahm, psl. 63).

Įdomu, kad senasis hinduizmas, kaip ir krikščionybė, akcentuoja skaičių "3", ir kad turi TREJYBĖS DIEVĄ. Jų TREJYBĘ sudaro: tėvas tvėrėjas BRAHMA, užlaikytojas globėjas VIŠNU ir griovimu gyvenimo tvarkytojas ŠIVA.

Ši va - taine išdidžių turtuolių, o nusižeminusiųjų daugiausia mylimas ir mylintis, pasigailintis dievas. Jis turi TRIS galvas: dešinė galva yra vyro, kairė - moters, o vidurinioji - belytiška dieviška pilnybė.

Višnu - tai meilės dievas, Jis, priėmęs žmogišką kūną, žemėn buvo nužengęs kelis kartus, pvz. pavidale Krišnos, Ramos, Buddhos. 10-tąjį kartą jis žemėn buvo nužengęs Betliejuje JĖZAUS KRISTAUS vardu. Pasaulio pabai goje jis dar kartą čia nužengs atstatyti tyrumo (žiūr. A. J. Bahm, psl. 59 ir 138).

Brahma - tai pats vyriausias, centrinis, visko tvėrėjas dievas tėvas, amžinoji dvasia, asmuo. Jis, panašiai kaip ir Šiva, vaizduojamas su keliomis galvomis.

Hinduizmas yra įdomus ne vien savo TREJYBĖS DIEVU, bet ir savo sena religine literatūra, kurios mintys dažnai beveik žodis žodin atitinka mūsų Šv. Raštui.

Iš Indijos čion atvykęs inžinerijos studentas samprotauja ir

stebisi: jei senajame hinduizme, palaipsniui sąmonėjančio dievybės suvokimo dėka, žiloje praeityje turėtos įvairiausios dieviškos apraiškos, lyg daugelis upių, dvasiškėja ir suplaukia į vieną jūrą, į vieno Dievo sąvoką, tai jaunoje krikščionybėje, jo nuomone, vaizdas esąs priešingas. Pačioje pradžioje iš Abraomo gauta vieno Dievo sąvoka, laikui bėgant, medžiagėja ir, lyg vynmedis, šakoja si į daugelį: į Trejybės Dievą, į išsimedžiaginusį Dievą Jėzų, į eucharistijos Vyną ir Duoną, į mistinį Bažnyčios kūną, į paties Dievo Motiną, į Juozapo kultą, į šventuosius, į dievišką autoritetą popiežiuje, į asmenis užžengiančius dangun su kūnu, kurių buvę trys: Elias, Jėzus ir Marija. Esą, krikščionijoje vyksta Dievo decentralizavimas, teocentrizmas virsta antropocentrizmu (pasauliečiuose) ir antropolatizmu (Bažnyčioje). Esą, senovės krikščionių sveikame "veidrodyje" buvo matomas vienas didelis Dievo atvaizdas, bet vėliau, tam veidrodžiui sudužus, jei minėtas veidas ir nesudužo, bet jis tapo daug mažesniu įvairiose to veidrodžio šukėse.

Sako: ko krikščionys taip stebisi, kad hinduizmas turi tiek daug visokių dieviškos galios apraiškų, nes savotiškas panašumas esą matomas ir katalikizme, kur kiekvienas katalikas turįs irgi daugybę "dievų" - turi savo vardo šventąjį-globėją, turi angelus sargus, turi savo profesijos patronus, turi savo organizacijų, institucijų, miestų, šalių ir bažnyčių globėjus, užtarėjus, tarpininkus, patronus, karalienes su jų amuletiškomis-talismaniškomis relikvijo -

mis ir panašiai, lyg VIENO Dievo būty negana. Esą, po panašų šventųjų mišką klaidžioja ir hinduizmas.

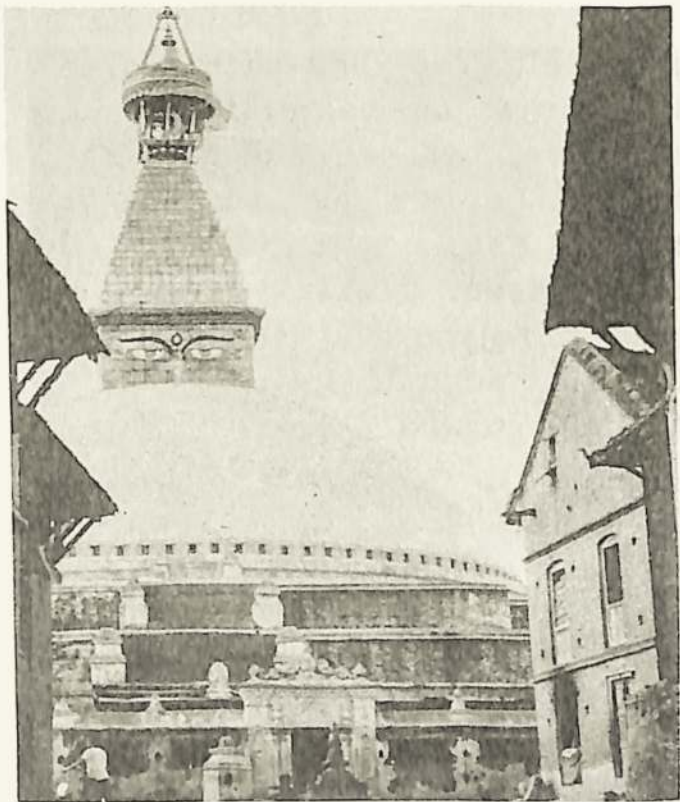
MONOTEIZMAS ANTROPOLATRIZMO ŠEŠĖLYJE

Keista, kad indų masėse populiariausias yra ne pats tėvas BRAMA, o Šiva, po šio - Višnu Panašu ir protestantuose, ypač JAV, kur ypač akcentuojamas JĖZUS KRISTUS, mažiau DIEVAS TĖVAS, o ŠV. DVASIOS ASMUCO yra lyg ir pamirštas, nors, nežiūrint to, pati TREJYBĖ nėra pažeidžiama. Katalikuose vaizdas prastesnis. Jei ne tiek daug teorijoje, tai bent praktikoje, populiariumu liaudyje pirmauja ne TREJYBĖ, bet Marija, Antanas, Juozapas ir kt. Pavyzdžiui, SAINT BENEDICT CENTER-MANCIPIA CORDIS MARIAE, Still River, Mass., 1963 m. išleistoje knygoje

Siaurės Indijoje Szrnath miestelyje budistų šventovė Stupa, kur maždaug prieš 2.500 metų Buddha pasakė savo pirmąjį pamokslą. Prie šio istorinio paminklo matome dr. Dainą Vairakojytę - Fricke

"The Holy Family" yra rašomi tokie dalykai: jog Juozapas esąs danguje su kūnu ir siela (psl. 53); jog Jėzus buvo Juozapo pavaldiniu (subject) žemėje ir tebėra Juozapo pavaldiniu amžinybėje, nes Juozapo viršininkystė (dominion) Jėzui esanti amžina (psl. 64); Jėzus esąs paklusnus ir Marijai (psl. 50); Marija esanti lygi su Trejybės Dievo asmenimis (psl. 46); negana to, jos garbė esanti tokia kilni, kad niekas negalys jos perviršyti (psl. 46), o kai Marija įsako (command), jos klauso visi, net pats Dievas, nes ji esanti karalienė visų (psl. 46). Lietuvių marjonų "K.K. Laivo" 1963 m. 37-to numerio viršelio paveiksle matome su karališkomis karūnomis: Motiną Mariją, Sūnų Jėzų, Tėvą ir Šv. Dvasią, o su valdovo lazdomis arba skeptrais: Motiną, Tėvą ir Šv. Dvasią. Susidaro vaizdas, kad TREJYBĖ papildoma KETVIRTUOJU asmenimi - Marija. Panašiai rašo ir Jo Excellenti a Reverendissima vysk. V. Brizgys savo 1956 m. knygoje "Marija Danguje ir Žemėje": esą Marija (lyg Išganytojas) mirė už kitų žmonių nuodėmes (psl. 104); paskutiniojo teismo dieną ji (lyg Išganytojas) nužengs žemėn (psl. 109); ji (lyg Dievas) yra pati išmintingiausiaji - tiesiog pats išminties sostas (psl. 132). Jei Marija yra įkeliama aukščiausios išminties viršūnėn - net pačian sostan, tai kuri pozicija belieka nusostintam Dievui? Kurią vietą tada Jo Ekscelencija teiks rezervuoti TREJYBĖS Dievo asmenims? Atsakymą netrukus matysime Washingtono koplyčioje. Jo Ekscelencija toliau rašo, kad pa-skutiniais laikais eilė popiežių

Apvaizdos akys stebinčios pasaulį budistų maldyklos bokšte Bodhnath vietovėje, Nepalo valstybėje. Nuotrauka dr. D. Variakojytės - Fricke

nieką kitą nėra žmonių taip raginę, kaip į pamaldumą Švč. Marijai" (psl. 130); Marijos vardas "mums reiškia išganymą", per jos vardą mes tikimės laimėti dangų! (psl. 23 - 24). Dėl šios erezijos žiūr. Nauj. Testamento Apaštalu Darbus 4, 12.

Ryškę Dievo nucentrinimą, matome kad ir Washingtone vysk. V. Brizgio statomoje minėtoje koplyčioje, kur dėmesio centre ir pačioje pagarbiausioje vietoje rasime ne DIEVĄ, o Mariją. Vyskupo nusostintas visatos Valdovas, suvargusio ir beviltiško "smūtkelio" formoje, turės pašitenkinti antraeilėmis pozicijomis koplyčios šalutinėje sienoje, dengiamas šešėlio naujos karalienės garbės. Negana to, Jėzus Kristus čia degraduotas į šv. Kazimiero lygį: kairėje - Kristus, dešinėje - Kazimieras. Jie abu atsukti į minėtą Romos deivės statulą. Su tokio Dievo nusostinimu lietuviai jau

yra taip apsipratę, kad dėl šio pagrindinio krikščionybės principo griovimo niekas net nekalba, o tik ginčijamasi dėl VILNIAUS ar ŠILUVOS pirmumo. Kam turėtų priklausyti pirmumas - ROMOS Marijai at NAZARETO Marijai - šio esminio klausimo, dėja, niekas nesvarsto.

Visus tuos tiesiog neįtikėtinus dalykus stebint, susidaro vaizdas, kad Dievo decentralizavimas rieda žemyn nebesulaikomai. Veltui bandoma teisintis, prisidengiant įvairiais teorijoje egzistuojančiais išgalvotais garbinimo kultais, kaip LATRIOS, HYPERDULIOS, PROTODULIOS arba DULIOS, nes praktiškame gyvenime ne vienplačioji liaudis, bet ir daugelis inteligentų mažai ką apie tai žino (žiūr. CATHOLIC DICTIONARY, psl. 20, C. H. Bowden, London). Vatikano susirinkime Lotynų Amerikos 44-rių vyskupų ir apie pusės viso pasaulio katalikų vardu kalbėję Meksikos ir ypač Čilės atstovai, pvz. kardinolas Raul Silva Henriquez, bandė šį Marijos kultą apriboti, tačiau, Lenkijos įtakingam kardinolui užprotestavus, Vatikanas ne tik kad neatkreipė rimtesnio dėmesio į minėtą prašymą, bet Marijos, Juozapo ir Benedikto (480-547) kultus dar daugiau sustiprino bei tuo pačiu - kelią krikščionių vinybėn apsunkino. Atrodo, kad teks vėl laukti naujų Husų, Liuterių ir Kalvinų Vatikano akims atverti Jėzaus žodžiams, užrašytiems Luko 4, 10 (žiūr. V. Buksbazon'o knygą MIRIAM, 1963, Philadelphia).

ABRAOMO MONOTEIZMAS

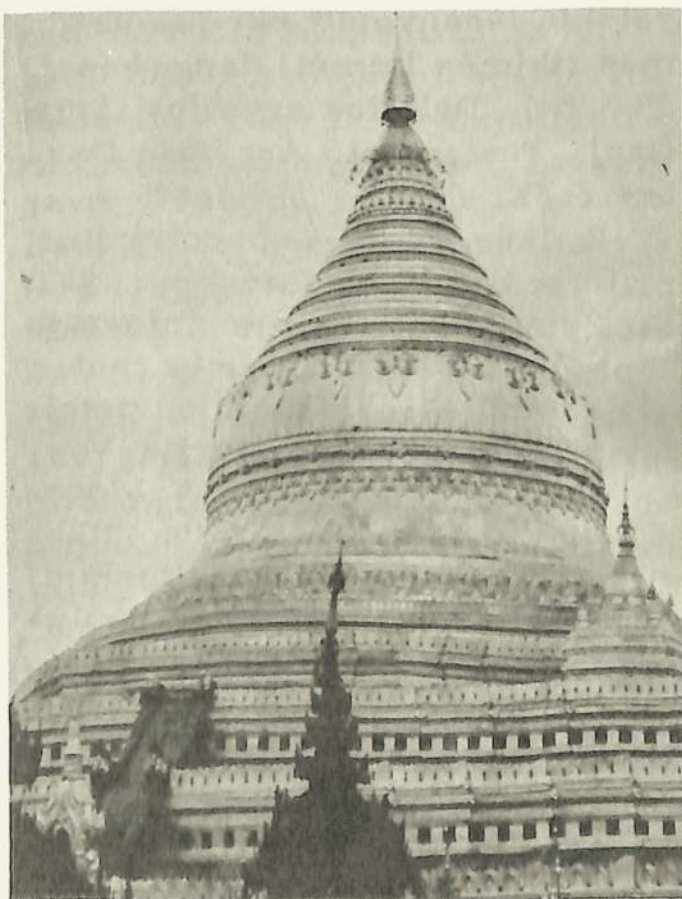
Vieno Dievo sąvoką mes krikščionys esame paveldėję iš Abraomo ir Mozės. V i e n a s Dievas

- tai pagrindinė ašis, apie kurią sukasi visas Sen. Testamentas. Nėra dažniau, kasdieną TRIS sykius, žydų kartojamo maldosakinio, kaip šis: ŠMA JISRAEL! ADONOI ELOHENU, ADONOI ECHOD! - Klausyk, Izraeli! Viešpats, mūsų Dievas, yra vienas vienatinis Viešpats! (žiūr. 5 Moz. 6, 4 ar Izajo 45, 5 ar 5 Moz. 32, 39 bei kt.). Amžių amžius per didžiausius pavojus žydų saujelė, grėsmingų pagonių masių apsupta, su didžiausiu atkaklumu šį monoteizmą nešė, kaip didžiausią šventenybę, kaip patį svarbiausią Dievo įsakymą. Šią dogmą žodį žodin patvirtino ir pats JĖZUS KRISTUS (žiūr. Morkaus 12, 28-29), bet šalia to JĖZUS žmonėms atskleidė dar ir naują, Sen. Testamente kažkodėl nutylėtą, tiesą: TREJYBĖS DIEVĄ, t.y. vieną Dievą trijuose asmenyse. Šią naują monoteizmo saugotojai sutiko kaip didžiausį piktžodžiavimą, kaip paties Dievo įžeidimą. Žydai, remdamiesi Dievo apreikštu Sen. Testamentu, laukė MESIJO, kaip Dievo siųsto ypatingo pasiuntinio, pranašo, gelbėtojo, valdovo, bet ne kaip paties įsikūnijusio Dievo (žiūr. JESUS, psl. 261 ir 413, Charles Guignebert, 1956 m., Sorbonne. Arba Sen. Testamento pabaigoje pranašo Zakarijo žodžius: 14, 9). Ko tad stebėtis žydais, jei pati krikščionių Bažnyčia dėl šios Jėzaus atneštos tiesos suvokimo audringuose ginčuose praleido ištisus pirmuosius kelis šimtmečius ir TREJYBĖS doktriną užtvirtino tik ketvirtame amžiuje. Dabar, nuo 1092 m., krikščionys dėl Trejybės nebesiginčija, pasiteisindami, kad tai yra viena iš pačių didžiausių

paslapčių. Trejybės principo atskleidimas įnešė sąmišio ne vien žmonėse, bet, kaip kad rašo kat. kun. A. Jaunius, net pačių angelų tarpe. Esą, dalis angelų sukilo prieš Dievą, atsisakydami garbinti Trejybės antrąjį asmenį: Dievą - žmogų Jėzų (K. K. Laivas Nr. 12, 1965. III. 20).

TEOLOGŲ AR ANTROPOLOGŲ KLAUSIMAS ?

Triasmenio vieno Dievo sąvoką žmogišku protu apčiuopiamiau išreikšti yra labai sunku. Hinduizmas bando tai daryti daugiau lyg anatomišku ar antropomorfišku būdu, vaizduodamas savo TREJYBĖS DIEVĄ - vieną kūną su trimis galvomis. Krikščionija savo TREJYBĖS DIEVĄ bando išreikšti matematikos keliu, naudojant paprastą skaičių formulę: 1 lygu 3 arba 3 lygu 1.

Auksu dengtas milžiniškas budistų pagodos bokštas Burmos valstybės senoje sostinėje Pagan'e. Nuotrauka dr. D. Variakojytės-Fricke

Thailando valstybės sostinėje Bangkoke budistų šventykla „Aušra“. Nuotrauka dr. D. Variakojytės - Fricke

Žiūr. ZONDERVAN PICTORIAL BIBLE DICTIONARY, psl. 871, M. C. Tenney, 1963 ir LUTHERAN CYCLOPEDIA, E. L. Lueker. Kaip matome, tiek indų, tiek ir krikščionių vaizdavimo būdai tėra labai paviršutiniški. Šiomis išraiškos priemonėmis naudojames tik todėl, kad geresnio, pilnesnio arba tikslesnio būdo nerandama. Tikrumoje TREJYBĖS DIEVAS nėra nei koks fizinis su trimis galvomis kūnas, nei koks nors abstraktus skaičius.

Teologine prasme žvelgti į Trivieną, Triasmenį Dievą vien per matematikos skaičius - būtų per daug abstraktu, paviršutiniška ir netikslu. O vis dėlto, skaitant Šv. Raštą, susidaro vaizdas, kad skaičius "3" turi kokį tai religinį pagrindą. Jei apreiškimas yra užbaigtas, jei žmonėse to apreiški-

mo suvokimas yra su laiku turtėjantis, vis plačiau atsiskleidžiantis, tai, mąstant apie Trejybės paslaptį ir skaitant Šv. Raštą bei ten pastebint šimtus kartų mįslingai vis besikartojant skaičių "3", pabandykime paliesti klausimą: ar tas skaičius turi kokį ryšį su Trejybės doktrina? Jei neturi, tai KOKIĄ KITĄ PRASMĘ galėtume tame išvelgti, nes Šv. Rašte juk nieko nesą betiksliai parašyto? Dievas, žyduose pakankamai tvirtai išaknyjęs monoteizmą ir žinodamas žmonių silpnybę politeizmui, ilgai tylėjo apie Trejybę, bet per amžius kartojo skaičių "3" gal tik tam, kad priblandintų žmogaus sąmonėje dirvą Trejybės savokos priėmimui? O gal priešingai: jei Sen. Testamente žinia apie Trejybę nebuvo apreikšta, tai gal patys žmonės, pamėgę visur ir visame matyti skaičių "3", tuo skaičiumi apdovanojo ir patį Dievą? Kas ką įtakojo: ar skaičius religija, ar religija skaičių?

Kaip matome, šalia teologinės mįslės iškyla naujas klausimas: kaip žmonijoje formavosi matematikos istorija su savo įvairiomis skaičiavimo sistemomis (pvz. dešimtainė, angliškoji ir kt.), kokią įtaką tos sistemos turėjo į kultūrų ir religijų gyvenimą, arba kaip religija įtakavo skaičiavimo sistemas?

Gal kas atsilies: palikime šį klausimą antropologams arba kitiems mokslams, nes tai ne teologų reikalas. Bet ar būtų atsargu ir tikslu palikti teologus nušalėje. Juk Bažnyčia ir mokslas, viens kitą paremdami, turi eiti kartu. Mokslas mums nušviestų daugiau kultūros, civilizacijos kelius, o mums čia rūpi kartu ir

religinis klausimas. Jei graikų filosofija pažiniman veda dviem keliais, vienas iš viršaus į apačią (Platonas), kitas - iš apačios į viršų (Aristotelis), tai kuris iš jų mūsų klausimo atveju būtų tikresnis? Teologai be abejo remsi pirmąjį kelią, antropologai gal antrąjį? Kur tiesą turi rasti eilinis žmogus? O gal visa ta idėja tėra tik skolinsys iš Azijos, kur įvairiose senose tautose skaičius "3" irgi turi ryškų vaidmenį, pvz. hinduizmo TREJYBĖ; kiniečiai savo filosofiją išreiškia Yang Yin "TRIGRAMOMIS" arba išminties jie siekia TRIMIS keliais: yi, jen ir li; japonų pradiniai dievai irgi buvo TRYS, kurie vadina mi vienu vardu "TRYS-KURĖ-JAI - KAMI", simbolinė japonų gėlė su TRIMIS stiebeliais - viršutiniu, apatiniu ir viduriniu - reiškia dangų, žemę ir žmogų;

Kun. Povilas DILYS
Perredagavo ir papildė

ROMOS KATALIKŲ IR EVANGELIKŲ TIKYBŲ Palyginimas

(Tąsa iš Nr. 17)

16. SAKRAMENTAI

Sakramentai, tai išoriniai Jėzaus Kristaus nustatyti ženklai, kurie užtikrina mums Dievo malonę.

Katalikų aiškinimas
Romos Katalikų Bažnyčioje yra septyni sakramentai:

1. Šv. Krikštas,
2. Sutvirtinimas,
3. Altoriaus sakramentas,
4. Atgaila,
5. Santuoka,
6. Kunigystė,
7. Paskutinis patepimas.

Sakramentas pats iš savęs (ex opere operado) suteikia Dievo

egiptiečiai garbino dievus: tėvą Osirį, motiną Isisą ir sūnų Horusą. Tokių pavyzdžių yra daug. Matome, kad skaičius "3" yra ne kurios vienos tautos, o visos žmonijos bendra nuosavybė.

Lietuvių Enciklopedijoje rašoma apie skaičių "13", kuris indų, žydų, graikų ir romėnų tarpe buvęs laikomas laimingu skaičiumi, tačiau nutylimas skaičius "3", kai tuo tarpu WEBSTER'S NEW INTERNATIONAL DICTIONARY apie šį skaičių duoda įdomių bent kalbinių žinių.

Tiesa, Šv. Rašte matome besikartojant ir kitus skaičius, pvz. 6, 7, 12, 40 ir panašiai, bet skaičius TRYS savyje slepia didžiausią mįslę. Jis ten kartojasi taip dažnai, kad visų atvejų čia suminėti yra neįmanoma, todėl pasitenkinsime tik maža jų dalimi.

(Bus daugiau)

malonę.

Evangelikų aiškinimas

Evangelikų Bažnyčioje yra du sakramentai:

1. Šv. Krikštas,
2. Šv. Vakarienė.

Ne kiekvienas, kuris priima regimus sakramento ženklus, įgyja Dievo malonę, bet tik tas, kuris gaudamas sakramentą, turi savyje tikrą, gyvą tikėjimą.

Rom. 2, 28-29: Nes ne išviršinis yra tikrasis žydas, ne išviršinis apipiaustymas, atliekamas kūne, yra tikrasis, bet išvidinis žydas yra tikrasis žydas, ir tikrasis api-

piaustymas yra širdies apipiaustymas, atliekamas Dvasios poveikiu, ne raidės įsakymu. Jis gauna pagyrimą ne iš žmonių, bet iš Dievo.

17. ŠV. KRIKŠTO SAKRAMENTAS

Krikštas yra paties Jėzaus Kristaus nustatytas išorinis Kristaus Bažnyčiai priklausymo ženklas:

Mat. 28, 18-19: Ir priėjęs Jėzus jiems kalbėjo, sakydamas: "Man duota visa galia danguje ir žemėje. Eikite tad ir padarykite mokytiniais visų tautų žmones, krikštydami juos vardan Tėvo, ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios".

K a t a l i k ų a i š k i n i m a s

Krikštas yra atgimimo sakramentas; jo pasekmė yra:

a) pirmagimio ir visų prieš Krikštą padarytų nuodėmių atleidimas;

b) laikinos ir amžinos bausmės atleidimas;

c) priklausymas tikinčiųjų surinkimui, t. y. Kristaus Bažnyčiai;

d) teisė naudotis visomis tos Bažnyčios dvasinėmis dovanomis;

e) teisė įeiti į Dangaus karalystę.

Krikštas yra dvejoipas; iškilmingas su bažnytinėmis apeigomis ir tik iš vandens, kuris paprastai įvyksta gyvybės pavojuje. Krikštas yra būtinas išganymo ženklas; principiniai pagal Bažnyčios mokslą, vaikas, miręs be krikšto, nebus išganytas, bet nekrikščioniškojo pasaulio atžvilgiu, paskutiniu laiku Bažnyčios nusistatymas šiek tiek pasikeitė, nors oficialaus pasisakymo tuo klausimu dar nėra.

Jeigu nėra galimybės krikštui,

tai galima pavartoti taip vadinamą krikštą iš ugnies-tai yra tikrojo krikšto troškimas. Katalikų Bažnyčioje kiekvienas žmogus gali atlikti krikšto apeigą. Krikštas neturi būti kartojamas ir net atliktas kitame krikščioniškame tikėjime, pilnai galioja. Deja, praktikoje katalikų kunigai nevisuomet laikosi savo Bažnyčios pagrindų. Atsitinka, kad jie kartoja krikšto sakramentą, jeigu kas iš kitos tikybės pereina į katalikybę; tada kunigai pateisina savo žygį gana miglotais aiškinimais.

Ė v a n g e l i k ų a i š k i n i m a s

Krikštas yra šventa Bažnyčios apeiga, jis teikiamas tik vandenių Dievo Tėvo, Sūnaus ir Šventosios Dvasios vardan.

Apąstų darbai 10, 47: Tuomet Petras atsiliepė: "Argi gali kas uždrausti vandenį, kad nebūtų pakrikštyti tie, kurie gavo Šventąją Dvasią, kaip kad ir mes"?

Krikštas teikiamas tik vienoje formoje, pilant vandenį ant krikštijamo galvos.

Apąstų darbai 22, 16: O dabar ko delsi? Kelkis, krikštydinkis ir nuplauk savo nuodėmes, šaukdamasis į Jo vardą!"

Visi žmonės turi būti pakrikštyti jau vaikystėje, kad taptų Kristaus Bažnyčios nariais.

Morkaus Ev. 10, 14-16: Bet Jėzus, tai matydamas, pyktelėjo ir tarė jiems: "Leiskite vaikams eiti pas mane, neginkite jiems; nes tokių yra Dievo karalystė. Iš tiesų sakau jums, kas nepriima Dievo karalystės kaip vaikas, tas jokių būdu neįeis į ją". Apkabinęs jis laimino juos, dėdamas rankas ant jų.

Apąstų darbai 2, 38-39: O

Petras jiems tarė: "Atgailaukite ir kiekvienas iš jūsų tesikrikštydina Jėzaus Kristaus vardu jūsų nuodėmėms atleisti, tai jūs gausite Šventosios Dvasios dovaną. Nes jums priklauso tas pažadėjimas ir jūsų vaikams bei visiems, kurie dar toli, kuriuos tik Viešpats, mūsų Dievas, prisišauks".

Vis dėlto ne išorinė krikšto ceremonija duoda žmogui išganyimą, bet tik gyvas tikėjimas į Jėzų Kristų.

Rom. 10, 13: Pats Viešpats Jėzus Kristus, kalbėdamas apie krikštą primena: "Kas įtikės ir

bus pakrikštytas, bus išganytas; kas neįtikės, bus pasmerktas. (Morkaus Ev. 16, 16). Dievo Sūnus čia aiškiai įrodo, kad išganymas nepriklauso nuo krikšto, bet nuo tikėjimo į Jėzų Kristų.

Piktadariui, kuris nebuvo krikštytas ir pakabintas kartu su Jėzumi ant kryžiaus, Kristus tarė: "Iš tiesų sakau tau, šiandien tu būsi su manimi rojuje" (Luko Ev. 23, 43).

Krikštas atliktas kitame, negu evangelikų tikėjime, galioja ir negali būti pakartotas.

(Bus daugiau)

* * *

LIETUVOS EV. REFORMATŲ XVIII SINODAS

Laisvajame pasaulyje gyveną liet. reformatai nepailstamai atstovauja Lietuvos Ev. Ref. Bažnyčią, kuri pavergtoje Lietuvoje ateistinių komunistų beatodairiniai niekinama ir naikinama. Perėmusi buvusią nepriklausomoje Lietuvoje ev. ref. Bažnyčios organizacinę veiklą tęsia ir ją tęs iki Lietuva bus laisva.

1965 metų Sinodas, - vyriausias organas, tvarkąs Ev. Ref. Bažnyčią, - įvyko birželio mėn. 19-20 d. d. Chicagoje liet. ev. reformatų bažnyčioje. Šis Sinodas, kaip eilinis, nors atstovų gausumu nepasižymėjo, vienok visoj pilnumoj atliko skirtą uždavinį.

Sinodą atidarė suprt. kun. S. Neimanas, praveddamas trumpas pamaldas ir Sinodo dalyviams pasakydamas pamokslą. Po paminėjimo mirusiųjų, žuvusiųjų partizanų ir Sibiran ištremtųjų, Sinodas sudarė prezidiumą, išrinkdamas direktoriumi krt. P. Bružą, sekretariatan - krt. St. Palšį ir krt. M. Guobužienę, cenzoriumi

- kun. P. Dilį ir sudarydamas kitas komisijas.

Sinodą sveikino žodžiu broliškų Bažnyčių atstovai: kun. A. Trakis, kun. J. Pauperas, kun. K. Burbulys, dr. kun. A. M. Lowry ir M. Nagys, ev. liut. Ziono p-jos tarybos vardu. Sveikintojų žodžiuose pagrindinė mintis buvo, kad jau praėjo 25-ri metai beieškant savų namų. Mūsų uždaviniai neatlikti ir neprivalome uždengti šviesos ir tiesos. Linkėta, kad šis Sinodas pamatytų kas stovi prie mūsų durų ir duotų tai, kas priklauso: skurstantiems - dvasią, akliems - šviesą, klystantiems - Tiesos Žodį. Ryžtu, tvirta valia iškelti šviesos žibintą - Šv. Raštą. Taipgi palinkėta Lietuvos Ev. Reformatų Sinodui ištvermės atstovaujant sunkią Bažnyčios padėtį Lietuvoje ir šią misiją nepailstamai tęsti toliau.

Kolegijos gen. sekretorius krt. E. Gerulis perskaitė virš 50-ties sveikinimų, gautų iš laisvojo pasaulio, nuo Lietuvos atstovybių, or-

Lietuvos Ev. Reformatų Kolegijos generalinis superintendentas prof. dr. kun. Konstantinas KURNATAUSKAS (atsventė 87-ji gimtadienį) su sūnėnu kun. Vytautu KURNATAUSKU Hain-Gründau, 1965.X.12

ganizacijų, Bažnyčių, kunigų bei kuratorių, negalėjusių dalyvauti Sinode. Sinodas, minėdamas 25-rių metų kovas dėl Lietuvos laisvės, išklaušė dvi paskaitas: Kolegijos prez. krt. M. Tamulėno, jun. ir parapijos pirm. krt. V. Karoso. Abi paskaitos buvo sukėlusios gyvas diskusijas. Konstatuota, kad lietuviams protestantams, kaip Reformacijos idėjų tiesioginiams paveldėtojams, nūdien tenka didelė atsakomybė ne tik išryškinti šio atominio amžiaus dinaminį charakterį, bet ir atskleisti lietuvių tautos ir Bažnyčios ateities viziją. Šių paskaitų, kaip diskusinių, santraukos spausdinamos šiame numeryje.

Tolimesniame Sinodo posėdyje buvo išklaustyti pranešimai: Kolegijos narių, parapijos ir iš tolimesnių vietovių atstovų, Moterų Draugijos, Liet. Ev. Tarybos, konstatuojant darnų visų lietuvių pro-

testantų denominacijų bendradarbiavimą, Liet. Ev. Spaudos Centro, kuris atidavęs spaudai stambų veikalą apie Joną Husą. Ilgiau buvo sustota prie "Mūsų Sparnų" redakcinės komisijos pranešimų. "M. Sp." stovis buvo aiškiai pailiustruotas krt. E. Gerulio padarytomis keliomis diagramomis. Po revizijos komisijos pranešimų buvo patvirtinta 1964 m. apyskaita ir priimta sekantiems metams sąmata. Po rezoliucijų komisijos pranešimo, kun. P. Diliui pasiūlius, buvo surašytas dėl ekumeninio judėjimo memorialas. Sinodas išskėkė visą eilę naujų siūlymų ateičiai ir nustatė veiklos gaires sekantiems metams.

Sekmadienį, birželio m. 20 d., įvyko iškilmingos Sinodo pamaldos su Šv. Komunija, kurias atlikė suprt. kun. S. Neimanas ir kun. P. Dilys. Kun. S. Neimanas savo pamoksle išskėlė asmeninės žmogaus laisvės, įdiegto paties Dievo, problemą, kurios negali nuslopinti jokios tironijos, nei dogmos. Tik per sąžinės ir tikėjimo laisvę žmogus tegali tapti pilnutiniu žmogumi. Lietuvių tauta ras kelią į laisvę per Kristų. Iškilmingos pamaldos baigtos sugiedant Lietuvos himną.

Bažnyčios salėje, prie Moterų Draugijos padengtų tradiciniams pietums stalų, buvo pagerbtas Kolegijos garbės prezidentas dr. J. Mikelėnas 80-ties metų amžiaus proga, paminėti nauji kandidatai į kuratorius: skulpt. dail. J. Dagys, L. Knopfmileris ir inž. V. Šernas. Šis Sinodas, savo pakilia optimistine nuotaika ir realistine pažiūra bazuodamasis, pasižymėjo drausių minčių, naujų problemų išskėlimu.

J. K.

ŠVIESOS ŠVENTĖ

Liet. Ev. Tarybos surengtoje „Šviesos Šventėje“ International Friendship Garden, Ind., 1965.VII.4 (iš k. į d.): J. LAMP-SATIS, V. BENDIKAS, R. LAMPSATYTĖ, kun. J. PAUPERAS, SKIPIŲ, sol. A. BRAZIS, E. ŽIOBRIENĖ, V. KAROSAS, kun. A. DUMPYS, M. NAUBURAS, kun. K. BURBULYS, suprt. kun. S. NEIMANAS, kun. A. TRAKIS, E. GERULIS.
Nuotrauka M. Nagio

1965 m. liepos mėn. 4 d. Liet. Ev. Taryba buvo suruošusi nusi-sekusių Šviesos Šventę. Vieta šiai šventei buvo parinkta International Friendship Garden'e, visai prie Michigan miesto, Indianoje. Nors tolokai nuo Chicagos, bet graži diena ir iššaukianti prog-rama suįdomino ir prisiviliojo keletą šimtų čikagiškių.

Šventės programa buvo pradė-ta JAV himnu, kurį grojo Tėviš-kės ir Ziono parapijų dūdų orke-stras. E. Geruliui pasveikinus svečius ir programos dalyvius, o Tėviškės parapijos chorui iš-pildžius Naujaliao kompoziciją, pa-sirodė pirmasis kalbėtojas-adv. R. Skipitis. Jis nupasakojo sun-kias lietuvių kovas su lenkinimu, kuris, po religijos priedanga, bu-vo nešamas į Lietuvą.

Dr. J. Adomavičius kvietė vi-sus susikaupti, sutvirtėti dvasia ir pasistengti, kad žmoniškumo šviesa įsivyrautų žmonijoje.

Kun. A. Dumpys nagrinėjo šviesos supratimą iš krikščio-niškojo taško. Jo manymu, jauni-mo tarpe pasireiškiąs pasišven-timo trūkumas, ar net nihilizmas yra negeras reiškinys, bet taip nepasiliksia, nes, pagal Kristų: "Aš esu pasaulio šviesa", o kur yra tikėjimas, ten yra ir viltis.

Šventės koncertinės dalies iš-pildyme dalyvavo: solistas A. Bra-zis, R. Lampsatyte, E. Žiobrienė, V. Jurkšaitis, Tėviškės parapijos choras, ved. J. Lampsacio ir Zio-no bei Tėviškės parapijų dūdų or-kestras, ved. E. Dargelio.

Ši šventė buvo plačiai apra-šyta spaudoje, todėl "Mūsų Spar-nai" tų aprašymų nekartoja. Reik-

Liet. Ev. Liut. Tėviškės parapijos mišrus choras, diriguojamas J. LAMPSAČIO, giedojo „Tarptautinės Draugystės Sode“, Ind., 1965.VII.4 Nuotrauka M. Nagio

tų tik priminti, kad Friendship Garden parkas yra puiki vieta panašioms šventėms ruošti. Be to, jame vasaros metu vyksta

įvairios gėlių parodos. Nuoširdus gamtos ir spalvų mėgėjas čia visada ras kur akis pasiganyti.

J. P.

* * *

M. TAMULĖNAS, jun.

1940-65 METŲ KOVOS UŽ LIETUVOS LAISVĘ

(Santrauka paskaitos skaitytos XVIII Sinode)

Sovietų Rusija, susitariusi su hitlerine Vokietija, okupavo Lietuvą 1940 m. birželio mėn. 15 d. Bolševikiniai okupantai, nuo pirmųjų okupacijos dienų, pradėjo rafinuočiausiais metodais vykdyti lietuvių tautoje fizinį bei dvasinį terorą. Niekuo nepraskaltusius lietuvius areštavo, kalėjimuose kankino, žudė ir galop pradėjo apkaustytais ešalonais masiniai tremti Sibiran. Lietuviai patyrė, kad rusiškasis komunizmas vykdo ne tik lietuvių tautos pavergimą, bet ir genocidą.

Nacinė Vokietija 1941 m. birželio m. 22 d. užpuolė S. Sąjungą. Dėka lietuvių tautos sukilimo vokiečiai greit išvijo Raudonąją

armiją iš Lietuvos. Su ja kartu pasitraukė ir komunistų partijos pareigūnai.

Matėme, kokios militariniu atžvilgiu puikios vokiečių kolonos slinko per Lietuvą į Rytus. Matėme, kokie stambūs kiekiai tengabenami ir kaip viskas vyksta vokišku tvarkingumu ir tikslumu. Atrodė, bolševizmo ir Stalino dienos jau suskaitytos. Deja, netikusi vokiška politika, dideli Rusijos plotai, žiemos šalčiai bei kitos priežastys ir, pagaliau, duosni dėdės Samo pagalba išgelbėjo komunizmą iš mirties. Po trijų metų, kovingumo netekusios vokiečių divizijos, raudonosios armijos stumiamos, jau

traukėsi nuo rytinės Lietuvos sienos. Vėl lietuviui stėjo prieš akis gąsdinanti realybė.

Šiame sunkiame momente lietuvių tautos žmonėms tebuvo pasirinkimui trys galimybės.

Didžioji tautos dalis, daugiau - ūkininkai, labai prisirišę prie savo žemės, pasiliko vietoje. Antroji tautos dalis susispietė į partizanų dalinius ir bandė ginklu pastoti kelią komunistams. Partizanų daliniai išliko dar gana ilgai ir okupavus Lietuvą. Jie padarydavo okupantui daug nuostolių, įvarydavo baimės ir sutramdydavo komunistinių pareigūnų sauvaią.

Trečioji kategorija - tai mes, pasirinkę politinio tremtinio kelią. 1944 m. laikotarpyje iš Lietuvos į Vokietiją pasitraukė apie 100.000 asmenų, o keli šimtai žvėjų laiveliais pasiekė Švediją. Karui pasibaigus, V. Europoje lietuvių liko tik apie 75.000, kiti pa-

teko į bolševikų rankas įvairių apsupimų metu Rytprūsiose, - Pomeranijos, Silezijos ir Saksonijos provincijose.

Vienos ir kitos okupacijos metu reišėsi pogrindžio judėjimas. Pogrindis aktyviai veikė rudojo okupanto valdymo metu. Dėka pogrindžiui nebuvo sudaryti SS daliniai Lietuvoje. 1943 m. pabaigoje visoms politinėms grupėms pasisekė susitarti ir sudaryti Vyriausią Lietuvos Išlaisvinimo Komitetą. 1944 m. minėtas komitetas paskelbė deklaraciją į Lietuvių Tautą. Jos nuostatai ir šiandien reikšmingi ir aktualūs. Pirmame punkte sakoma: "Lietuvių Tautos laisvė ir Lietuvos valstybės nepriklausomybė yra tautos egzistencijos ir jos visokiariopos gerovės būtinoji sąlyga". VLIKAS savo veikimą tęsia ir šiandieną ir veiks iki Lietuva atgaus savo nepriklausomybę.

Lietuvai patekus okupacijoj,

Lietuvaitės vilnietės Širvėnos ežero žilvyčiuose...

Tu išvažiavai... Tavo žilvyčiai sukrito į ežerą... Savo suvargusias kojytes daug kartų nuo tų žilvyčių mirkei vėsiam Biržų ežero vandenėlyje, plovei baltas rankeles ir visada gražu veidelį...

Amerikos lietuviai savo tėvynės likimą ir nepriklausomybės netekimą ypatingai pergyveno. Jie sudarė Amerikos Lietuvių Tarybą. Pagrindinis Tarybos tikslas siekti, kad Amerikos vyriausybė okupacijos nepripažintų. ALT-as deda pastangas iškovoti Lietuvai nepriklausomybę ir kad būtų grąžinta pavergtai tautai laisvė. Jis visada ir visur ieško būdų, kad Liet. nepriklausomybės klausimas būtų gyvas. Jo dėka šiandien turime vyriausybėje, kongrese ir senate daug lietuviams palankių asmenų.

Baigiantis II Pasauliniam karui, Lietuvoje buvo išžudyta apie 400.000 gyventojų. Įskaitant pasitraukusius nuo bolševikų, kraštas neteko apie vieno šeštadalio visų gyventojų. Lietuvoje, kovose su okupantais, yra žuvę apie 30.000 partizanų.

II Pasaulinio karo metu iš 1000 gyventojų žuvo:

amerikiečių	2, 3;
prancūzų	3, 6;
italų	7, 6;
lietuvių	11, 0

Šiandien Lietuvoje pasipriešinimo kova prieš okupantą tebevyksta. Toji kova yra visai kitokio pobūdžio, nebe fizinio, kaip bu-

vo pokario metais partizanų vedama, bet neapykanta rusui ir beatidairiniam jo šeiminkavimui. Jaunoji karta, kuri šiandien yra įsijungusi į visas gyvenimo šakas, yra išauklėta komunistinėje dvasioje. Dauguma neturi religinio supratimo ir jai mažai pažįstama demokratinė santvarka ir jos valdomosi forma. Jaunimas mato, kad lietuvis nėra savo krašte šeiminkas, o tik vykdytojas "vyresnio brolio" - Maskvos įsakymų. Jis mato kaip lietuviai jaunuoliai "savanoriškai" gabenami į tolimas Sovietų Sąjungos sritis, arba, atlikę karinę prievolę, pakiriami įvairiose vietovėse, svetimųjų tarpe, darbams, o tuo metu į Lietuvą gabenami ir apgyvendinami rusai. Jaunuomenės tarpe bręsta noras atsipalaidoti nuo Maskvos ir būti savistoviems.

Mes, Ev. Reformatai, nors ir neskaitlingi, bet būdami dvasioje tvirti, nesuklupome tremties kelyje. Mes taip pat įdedame nemažą duoklę kovoj už Lietuvos laisvę. Minint Lietuvos laisvės kovų 25 m. sukaktį, jos kančias, pralietą sesių ir brolių kraują ir smurtu primestą vergiją nepasilikime liūdėsyje, bet dar didesniu ryžtu tęskime kovą.

V. KAROSAS

MŪSŲ TAUTOS IR BAŽNYČIOS ATEITIS

(Diskusinės paskaitos, skaitytos XVIII Sinode, santrauka)

Artėjant II Pasauliniam karui intuicijos dėka jutome, kad esame milžiniškų istorinių pakitimų angoje ir stengėmės išvelgti į būsimų įvykių raidą, idant tiems įvykiams galėtumėme tinkamai pasiruošti. Tolygiai ir šiuo metu vėl juntame, kad esame didelių istorinių lūžių išvakarėse. Pergyven-

tas laikotarpis įsakmiai įrodė, kad lietuvių tauta tame kritiškame laikotarpyje nesugebėjo suprasti vykstančių istorinių įvykių prasmingumo ir permatyti jų krypties, todėl visą laiką tebuvo gyventa spėliojimais ir viltimis. Mañoma, kad pokarinis istorinis posukis susidarė dėl Vakarų padarytų

klaidų, kurias atitaisius bei atstaičius prieškarinę padėtį, istorija vėl įgautų savo normalią eigą. Dėja, mes gyvename pasaulinio mąsto revoliucinėje epochoje, kuriai pradžia davė Reformacija. Todėl, negali būti kalbos apie sugrižimą į atgyventos epochos praeitį. Lietuvių tauta dar tebegyvena praeitimi pagal siaurai suprastą idėją: "Iš praeities Tavo sūnūs te stiprybę semia!" Ji dar nei dvasiniai nei intelektualiai neišsirituliojusi iš Viduramžių, ir todėl negali suprasti Naujųjų Amžių istorinio dėsningumo.

Viduramžių kultūros žmogus yra išaugintas galvoti dogmatinėmis kategorijomis su pretenzijomis į absoliutų neklaidingumą. Todėl, jei kas iš šalies, norėdamas jam pagelbėti, nurodytų faktus, aiškiai prieštaraujančius jo galvosėnai, jis vistiek juos atmestų ir, priedan, savo išpėjėją apšauktų tautos išgama, priešo agentu, ar tiesiog neišmanėliu. Ne tik religinėje plotmėje lietuvis protestantas negalėjo lietuviui katalikui išdėstyti savo samprotavimų neiššaukiant piktos emocinės reakcijos, bet tolygiai tas dėsnis galiojo svarstant tautinius, politinius ar istorinius klausimus. Lietuviai protestantai savo tarpe, taipgi ir per Sinodo posėdžius, ne sykį svarstė kritišką savo tautos ir Bažnyčios padėtį ir kas darytina tokiuose atvejuose, tačiau tie svarstymai neišeidavo į tautos viešumą, nes už savo skirtingos nuomonės pareiškimą tesulauktų dar didesnės neapykantos prasi-veržimo. Neretai, dėl šventos ramybės, lietuviams protestantams net tekdavo pritarti viešam politinių veiksmų nusistatymui, aiš-

kiai matant tokio nusistatymo absurdiškumą. Šiuo metu, kada pasaulis vėl žengia į eilę sunkių krizių, tautos ir mūsų Bažnyčios padėtis ir vėl gali atsidurti kritiškoje būklėje. Sąryšy su tuo turėsime apsispręsti ar mes, gyvendami laisvajame pasaulyje, begalėsime pateisinti savo tylėjimą?

Kaip iš gydytojo laukiame pilnos ir objektyvios sveikatos diagnozės, kad ja pasiremdami žinotume kas darytina savo sveikatos ir gyvybės išgelbėjimui, taip tuo pačiu metodu turime sekėti istorines analizes, atmetę dogmatines ir net partines pažiūras. Protestantizmas kaip tik sukilo prieš Viduramžių dogmas, mitus ir niekuo nedengtą melą vardan objektyvios tiesos; nes tik pažinę tiesą galime protingai veikti. Tuo principu sekdami, šiuo kritiškuoju momentu, negalime savęs nei atpalaiduoti nuo tiesos pažinimo, nei pateisinti savo tylėjimą.

Lietuvių politinis galvojimas yra paremtas teigimu, kad lietuvių tauta savo pastangomis iškovojo sau Nepriklausomybę, - pasauliniai įvykiai tevidinę tik savo rūšies foną. Tačiau II Pasaulinio karo eigoje nei Lietuvos kariuomenė, nei partizanų kovos, nei diplomatinė veikla, nei, pagaliau, įvairūs politiniai veiksniai nesugebėjo nei apginti, nei atstatyti Nepriklausomybės. Lietuvių tautos istorinį likimą sprendžia ne menkutės mūsų pačių jėgos, bet pasaulinio mąsto žutbūtinės kovos, kurių rezultate susidaro istorinės situacijos įgalinančios ir mažoms tautoms išplaukti į paviršių. Jeigu I Pasaulinis karas būtų pakrypęs kiek skirtinga kryptimi, tai ir lietuvių tautos li-

kimas niekuo nesiskirtų nuo baltgudžių, ukrainiečių, gruzinų ir kitų tautų likimų, nors pastarosios taip pat stojo į kovą ir kariavo už savo tautines nepriklausomybes. II Pasaulinis karas įgavo visai skirtingą jėgų balansą ir rezultate Lietuvos valstybė, turėjusi 200.000 paruoštų karių, buvo be vieno šūvio nušluota nuo Europos žemėlapiu. Neįsileisdami į platesnį nagrinėjimą galime tvirtinti, kad lietuvių tautos likimą lėmė ir lems pasaulinės istorijos raida. Pati lietuvių tauta tik tuo atveju gali veiksmingiau dalyvauti savo likiminėje kovoje, jei pilnumoje supras mūsų epochos istorinę kryptį ir savo istorinę misiją.

Turime atmesti iki šiol vyraujančią istorinę tezę, kad lietuvių tauta turi semtis sau stiprybės vien tik iš praeities, išlaikyti tos istorijos tęstinumą, ir, praradus Nepriklausomybę, dėti vėl visas pastangas sugražinti lietuvių tautą į senas istorines vėžes. Galvojant protestantinėmis kategorijomis, pasiremiant Šventuoju Raštu, tautos, kurios neturi ateities vizijos, yra pasmerkotos pražūčiai. Iš tikrųjų, jei lietuvių tauta tebe gyvena praeities kultu, kai žmonija, nebegalėdama sutilpti senos epochos rėmuose, ieško naujų gyvenimo kelių, - turėtumėme konstatuoti liūdną faktą: esame pasmerkti pražūčiai.

Čia išryškėja katalikiško ir protestantiško istorinio vyksmo pagrindinis supratimo skirtumas. Katalikas žvelgia į istorijos praeitį ir ten ieško dvasinės stiprybės bei atsakymo į šių dienų problemas. Protestanto dvasinė gali daugiau glūdi ateities vizijoje.

Kaip mokslininkas, išvelgdamas į naujas gamtos paslaptis sukūria visai naujas vertybes, nežinomas praeityje, taip tas pats ieškojimas naujų ekonominių, visuomeninių ir kultūrinių gyvenimo normų veda žmoniją iš vienos epochos į kitą. Istorijoje tik paskiros epochos vystosi evoliucine raida, tačiau perėjimas į naują epochą yra revoliucinis vyksmas, tai yra, sugriovimas atgyventos epochos su visa jos santvarka, kultūra ir religine forma. Tokių istorinių procesų dabar pergyvena lietuvių tauta.

JAV, kurioms lemta vadovauti kovai prieš komunizmą, savo istorine paskirtimi yra revoliucinė tauta. Jos pagrinde yra laisvo žmogaus egzistencija. Jos istorinis uždavinys yra skleisti savo idealus žmonijai ne prievartos, bet pavyzdžio keliu. Tačiau t. v. laisvąjį pasaulį sudaro dauguma antidemokratiškos diktatūrinių valstybių, kurios žiūri į JAV ne kaip į savo vadovę kovoje prieš komunizmą, bet kaip į savo rūšies turtingą dėdę, iš kurio, esant bėdoje, galima būtų išspausti kiek galima daugiau naudos. JAV mėgino paremti demokratines jėgas kovoje prieš savo krašto diktatorių, bet gerai organizuotos (komunistinių kraštų pagrindžio veikloj išdresiruotų agentų pagalba) vietos komunistinės jėgos infiltruoja ir perima demokratinės kovos vadovavimą ir, rezultate, tam kraštui užkaria komunistinę ar prokomunistinę diktatūrą. Klasinis pavyzdys - Kuba. Tokia padėtis paraližuoja JAV pastangas išplėsti demokratiją pasaulyje, kaip pagrindinę atramą kovoje prieš komunizmą. Diktatūrinių kraštų politi-

V. STROLIA energingai supažindina su muzikos menu

Kun. A. DUMPYS skaito paskaitą

Ir... „pasvarsuk ancela“

Po skaniųjų pietų

Posėdžio prezidiumas

Gamina skanius pietus

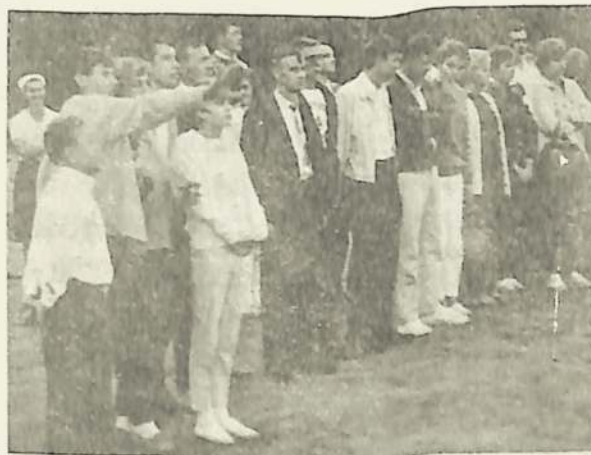
dominti klausytojai

Dar daugiau klausytojų

„Atydūs“ klausytojai

Rikiuojamies nuleisti vėliava

EVANGELIKŲ JAUNIMO SAŠKRYDIS

1965 M. RUGSĖJO 4,5 D., KANADA

Nuotraukos Valentino ŠERNO

vieži sumuštiniai — prašome daugiau

Šokame moderniškai...

*Pavergtoje Lietuvoje laidotuvės... Katrės DUBRIENĖS pakasynos, Biržai 1963 m.
Trečias iš kairės kun. P. JAŠINSKAS*

nis, socialinis, ekonominis ir, pagaliau, moralinis nestabilumas įtraukia Amerikos karinį ir ekonominį potencialą Azijos, Afrikos ir Lotynų Amerikos kontinentuose. Istorinė patirtis įrodė, kad JAV pradėjus dalinę ofensyvą prieš komunizmą, kaip Korejoje, Kuboje, Kongo, Dominikonų resp., Berlyne ir kitur, netgi sutartimis įpareigoti kraštai neskuba į pagalbą, o kiti, kaip Prancūzija, sabotuoja JAV žygius. Anglo-Saksų, kurie sudaro pagrindinę demokratijos jėgą, karinis potencialas yra jūrų ir oro galybė. Komunistinio pasaulio karinis potencialas remiasi sausumos karo jėgomis.

Esant tokiai padėčiai, JAV tegali išlaikyti jėgų balansą neperėinant į jokias ofensyvinės kovas prieš pasaulinio komunizmo pagrindines jėgas. JAV visą laiką vedė sulaikymo strategiją, ir tik tuo atveju, kaip dabar Vietname, kada komunizmas perėjo į ofensyvą, JAV pastojo tai ofensyvai kelią, bet tuo pačiu laiku visomis diplomatinėmis priemonėmis stengiasi karą lokalizuoti ir sustabdyti Raudonosios Kinijos brandinamą III Pasaulinį karą.

Esame viename iš kritiškiausių po karo laikotarpių ir todėl

turime suprasti JAV padėtį, jos pasaulinę ir politinę strategiją. Tik iš to taško išeinant turime žvelgti į Lietuvos ateitį. Turime konstatuoti, kad JAV nedarė ir nedarys jokių ofensyvinų žygių prieš Sovietų Sąjungą, ypač šiuo metu, kada jos rankos surištos kovoje prieš Kiniją. Todėl nelauk-tina jokios akcijos Lietuvos išlaisvinimo reikalu. Neturėkime jokių iliuzijų, kad lietuvių politinių veiksmų veikla duos kokius apčiuopiamus rezultatus. Atvirkščiai, daleistina prielaida, kad JAV, išsivysčius dideliame karu i Azijoje, norėdamos izoliuoti Rusiją, bus priverstos daryti milžiniškas nuolaidas. Aišku, pirmoneilėj jai teks pripažinti SSSR pilnas suverenines teises į Pabaltijos kraštus. Prieš tokius galumus mus gali pastatyti netolima istorinė ateitis ir tam atvejui privalome būti pasiruošę.

Nemažiau svarbūs istoriniai procesai vyksta pačioje Lietuvoje, kurie turės sprendžiamos reikšmės lietuvių tautos ateičiai. Šiuo metu Lietuvoje jau baigia susikristalizuoti naujoji karta, kuri savo istorine paskirtimi, savo idėjine ir dvasine struktūra, savo socialine kilme, savo politiniais sie-

kiais yra visai skirtinga ir net priešinga nepriklausomos Lietuvos senajai kartai. Tik senoji karta tebegyvena praeities idealizavimu ir trokšta Lietuvos gyvenimą sugrąžinti į senas istorines vėžes. Naujoji karta jau pilnai supranta, kad istorijos ratas atgal neatsukamas ir nukreipia savo žvilgsnį į ateitį. Tai pats reikšmingiausias dvasinis reiškinys mūsų tautos likiminėje kovoje, nes dar sykį turime pakartoti pranašo Izaijaus žodžius, kad tautos, neturinčios ateities vizijos, yra pasmerktos pražūčiai.

Kaip istoriniai susiformavo okupuotoje Lietuvoje naujoji karta ir kokie yra jos dvasiniai polėkiai bei politiniai siekiai? Okupavus Sovietų Sąjungai Lietuvą, lietuvių tauta netrukus pajuto vi są bolševikinio teroro bestijališkumą ir nenustabu, kad prasidėjus rusų-vokeičių karui reagavo spontaniškai tiek prieš besitraukiančią raudonąją armiją, tiek prieš komunistinių valdžios aparatą. Toji kova buvo padiktuota emocijalinės reakcijos, kas yra taip būdinga katalikiško mentaliteto žmogui, visai negalvojant ir nepramantant tos kovos rezultatų. Sukilimo vadai išėjo iš visai klaidingos ir perdėm naivios prielaidos, kad lietuvių tauta šiuo savo žygiu ir Nepriklausomybės paskelbimu pastatys Tretįjį Reichą prieš įvykusį faktą, kuris leis lietuvių tautai lygiomis teisėmis žygiuoti prieš komunizmą ir, tuo pačiu, įteisins sau pilietinę vietą nacių kūriamoje t. v. Naujoje Europoje.

Stebėtina, kad sukilimo vadai nežinojo (ar nenorėjo žinoti) ką Adolf'as Hitler'is savo veikale "Mein Kampf" buvo numatęs tau-

toms, patekusioms į Didžiojo Reicho ribas. Dar daugiau, jie negirdėjo (ar nenorėjo girdėti), prasiidėjus karui, Winston Churchill'io pasakyto išspėjimo, kad kiekviena tauta ir net pavienis asmuo, pakėlęs ginklą prieš Sovietų Sąjungą, yra laikomas visos Britų Imperijos ir jos sąjungininkų priešu. Sukilimo vadai veikė pagal savo įsitikinimus, kad nacių Vokietija išeis laimėtoja II Pasauliniame kare ir lietuvių tautai telieka, arba savo bendradarbiavimu prisiderinti prie Vokietijos, arba žūti. Šitokios galvosenos ir veiklos dėka lietuvių tauta iš dalies buvo įmanevruota į savo rūšies neoficialius nacių talkininkus; nors ir buvo išvaikyta sukilimo pastatytoji t. v. Lietuvių Laikinoji Vyriausybė, o jos vieton buvo įsteigta t. v. savivalda, kuri pilnumoje buvo pajungta nacių okupacinei valdžiai.

Naciai, vartodami žiaurią priešpaudą, Hitlerio vedamam totaliniam karui, stengėsi iš lietuvių tautos iščiulpti ne tik pasakutinius ekonominius syvus, bet ir jos gyventojus panaudoti kariškiems darbams ir frontui.

Vėliau atsiradęs pogrindyje Vlikas, vadovaujamas socialdemokratų lyderio prof. inž. Stp. Kairio, apjungęs silpnas lietuvių demokratines pajėgas, stengėsi išvesti lietuvių tautą iš šios tragiškos padėties, nes netrukus paaiškėjo, kad Hitler'is karą pralaimės, ir vienintelė išėitis teliko sudėti viltis į vakariečių pergale. Vienok Vlikas neišstengė suprasti pilnumoje anglo - saksų strategijos, permatyti ateities ir tauta buvo palikta dezorganizacijoje. Raudonajai armijai staigiais šuoliais artėjant Lietuvos link, lietuvių tautoje kilo bai-

sus sąmyšis, nes nei dvasiniai nei fiziškai -kaip I-jai, taip ir II-jai- bolševikų okupacijai nebuvo pasiruota. Ypač tie, kurie dalyvavo sukilime prieš r. armiją ar likvidavime komunistinio valdžios aparato, laukė žiauraus keršto. Baiminosi ir visi tie, kuriems jau ir per I-ją bolševikų okupaciją teko nukentėti ir tie, kuriems prisėjo artimiausiu su vokiečiais bendradarbiauti. Kas įstengė -spruko į Vakarų, bet dauguma, staigių karo žygių užklupti, bėgo į miškus ir ten tapo partizanais. Kai kurie lietuviai, kurie per I-ją bolševikų okupaciją savo įsitikinimu ar tik dėl karjeros, buvo įsijungę į komunistinės valdžios aparatą, užklupus naciams, sukilėlių buvo savavaliai, be teismo, išžudyti ar išduoti naciams į koncentracines stovyklas.

Nukentėjusieji nuo nacių okupacijos, taipgi jų giminės, artimieji ir draugai, degė kerštu ir pradėjo suvezdinėti sąskaitas. Tokiu būdu, lietuvių tautoje prasidėjo tragiškiausias momentas, nes kerštas apėmė visą lietuvių tautą ir išsivystė į savo rūsies pilietinį karą. Partizanai, menkai ginkluoti ir neturėdami tinkamos vadovybės, vengė puolimų prieš raud. armiją, bet visą savo akciją nukreipė prieš sovietinio okupacinio režimo pareigūnus, laikydami juos tautos išdavikais. Tuo buvo siekiama pakirsti okupanto atramą lietuvių tautoje ir, sulaukus pagalbos iš Vakarų pasaulio, atstatyti nepriklausomybę.

Tačiau ir šį kartą buvo galvota klaidingai. Komunizmas, kuris remiasi Lenino mokslu, naudoja dėsnį, kad darbo žmonių kerštas prieš savo išnaudotojus yra revoliucinis istorijos varyklis. Šis dėsnis

buvo išbandytas Rusijos revoliucijos eigoje ir puikiai pritaikytas Lietuvoje. Rusų okupantai, vietoje malšinusių dar blogai organizuotus partizanus, sąmoningai leido įsisiubuoti aistroms, kad tarpusavyje supiūdytų ir suskaldytų lietuvių tautą ir įvykių eigoje išaiškintų kas yra ištikimas komunizmui ir kas yra prieš, kad atėjus sprendžiamam momentui, vienu dideliu smūgiu, sutriuškintų priešą. Turime pripažinti, kad rusų komunistai šį uždavinį atliko su meistrišku tikslumu. Okupantų sudarytas špionažo ir provokatorių tinklas po 2-3 metų surinko smulkias žinias apie partizanų jėgas ir jų veikimo vietas, ir, tuo pačiu, buvo surinkti smulkūs daviniai, kas partizanus slepia ir remia. Turint tokius davinius buvo sutrauktos didelės kariuomenės ir enkavedistų pajėgos ir, talkininkaujant lietuviams komunistams bei visam sovietiniam aparatui, partizanai buvo sutriuškinti, o jų rėmėjai šimtais tūkstančių išgabenti Sibiran. Pravedant žemės kolektyvizaciją, pasipriešinimui palaužti, taipgi tūkstančiai ūkininkų šeimų buvo ištremta. Rezultate, pats pajėgiausias tautos elementas, stovėjęs nepriklausomybės idealų sargyboje, buvo sunaikintas. Iš kitos pusės, iš lietuvių tarpo ieškojusių keršto už savo skriaudas, rusų okupantai sudarė stiprią komunistinę atramą lietuvių tautoje. Šioje savo rūsies pilietinio karo kovoje išryškėjo ir klasinis kovos charakteris, nes pasiturintieji ūkininkai, profesionalai, inteligentai, kunigai-stovėjo vienos kovos barikados pusėje, o dalis mažažemių, samdinių, darbininkų-antroje.

Kipras PETRAUSKAS   Vilnius, 1965 m.

Buvęs vienas žymiausių pasaulio tenorų, Lietuvos operos garsusis solistas Kipras PETRAUSKAS, daugelį kartų mūsų Sinodo iškilmingų pamaldų metu solo giedojęs Biržų ev. reformatų bažnyčioje, dabar mūsų sostinėje Vilniuje, giliai susimąstęs, stebi "džiugias" iškilmes, rusų komunistams švenčiant Lietuvos pavergimo 25 m. sukaktį.

Kaip 25 metų laisvajame pasaulyje, o tylomis ir okupuotoje Lietuvoje, susikaupime buvo pagerbti partizanai ir Sibiran ištremtieji, tai tuo pačiu laiku kitų lietuvių buvo pagerbti tautiečiai, kritusieji nuo partizanų kulų. Tas dvi, ir visai priešingas, lietuvių tautos dalis skiria neperžengiamas broliško kraujo klanas.

Šioje vietoje pravartu pabrėžti, kad protestantiškoje Latvijoje, Estijoje istoriniai vyksmai vyko visai skirtinga vaga. Ten vadovautasi ne jausmais, bet protu, todėl ten randame ir visai skirtingus rezultatus.

Privalome suprasti naujos

lietuvių tautos istorinį charakterį, kuris susidarė dalinai pilietinio karo, dalinai revoliucinės kovos pasekoje, nors tos kovos ir buvo rusų okupantų vairuojamos. Panašų istorinį procesą lietuvių tauta pergyveno caristinės okupacijos laikais. Baudžiavos panaikinimas ir brutalus sulenkėjusios bajorijos bei kunigijos sutramdymas leido išsikristalizuoti naujai lietuvių inteligentijai ir savarankiškam ūkininkų luomui, kurie pakėlė kovą prieš caristinę priespaudą ir drauge, dar su didesniu įkarščiu, atsisuko prieš lietuvių tautai primestą uniją, lenkišką kultūrą ir "polska viarą". Panaši situacija dabar susidaro bolševikų okupuotoje Lietuvoje. Naujoji karta yra perėjusi per intensyvią komunistinę indoktrinaciją, ir pasisavinusi pasaulėžiūrą, kad darbo žmogus turi kontroliuoti gamybos priemones per valstybę, kad save apsaugojus nuo eksploatacijos, kad tik per planingą krašto industrializaciją galima užtikrinti savo tautai aukštą gyvenimo standartą. To pasekoje, naujoji karta yra nusistačiusi prieš kapitalistinę sistemą ir bendrai prieš privatų ūkį. Tačiau gyvenimo praktikoje ši sistema yra pajungta Rusijos interesams ir todėl negaunama laukiamų rezultatų. Tokia padėtis iššaukė naujosios kartos opoziciją prieš rusų dominavimą visose lietuvių tautos gyvenimo srityse. Naujoji karta, panašiai kaip visoje Rytų Europoje, kovoja už socialistinę visuomenės santvarką, bet jokių būdu ne už atstatymą prieškarinės valstybinės, ūkinės ar visuomeninės santvarkos.

Daleiskime, kad Rusija išsivel-

tų į karą prieš Kiniją ir susidarytų sąlygos Lietuvai atskilti nuo Sovietų Sąjungos. Tuomet ten susidarytų Jugoslavijos ar Rumūnijos pavyzdžio santvarka. Naujoji Lietuva netrukus gautų JAV ir kitų Vakarų valstybių pripažinimą, bet iš buvusių nepriklausomybės laikų politinių veiksnių niekas ten nebūtų ne tik kviečiamas, bet ir pageidaujamas. Tokia būtų istorinė perspektyva, kurią privalėtume permatyti, jei norime atlikti savo rolę šiame revoliuciniame amžiuje. Tiesa, lietuvių politinių veiksnių Lietuvos nepriklausomybės atstatymas buvo siejamas ir su neišvengiamu susidurimu Vakarų su Rytai, kas vestų prie III Pasaulinio karo. Šios galimybės negalime nuneigti, bet kadangi Pabaltis su Mažąja Lietuva sudaro pirmines Sovietų Sąjungos pozicijas, tai ten kristų pirmieji Vakarų smūgiai. Teliktų ten tik žemė, kurią užpildytų kiti žmonės galimai vėl atėję iš tolimos Indijos.

Antras, nemažiau mus dominantis klausimas, kokia bus Bažnyčios ateitis Lietuvoje? Komunizmas, kaip materialistinės pasaulėžiūros sistema, veda nepermaldaus kovą prieš bet kurias religines formas ir eina prie sistematingo bažnyčios gyvenimo likvidacijos. Stalino laikais kova buvo vykdoma brutaliomis priemonėmis, tai iššaukė nepageidaujamą komunizmui pasyvų pasipriešinimą. Cruščiovo laikais tolimesnė Bažnyčių likvidacija vyko dar didesniu tempu, tačiau be didelio propagandinio triukšmo, bet su didesniu efektinumu. Jei šis likvidacinis procesas nebus kokių ypatingų įvykių pasaulinėje ar vidaus politikoje

sustabdytas, galime sulaukti visiško bažnytinės veiklos sustabdymo. Vienok antireliginėje kovoje iškilo mus protestantus dominantis klausimas. Komunistinė literatūra iškelia Reformaciją greta Humanizmo ir Renesanso, kaip svarbiausių istorinių veiksnių, kurio dėka buvo sugriauti feodalizmo pagrindai ir sudarytos sąlygos kapitalistinei epochai išsivystyti, kuri savo keliu, anot komunistinės doktrinos, yra pereinamasis tarpsnis į socializmo epochą. Šios pažiūros dėka Reformacijos laikotarpis, kuris buvo visai nutylimas prieškariniais laikais, dabar iškilo į pirmaujančią vietą ir nušviečiamas daugiau ar mažiau pozityvioje šviesoje.

Tuo pačiu naujoji lietuvių tautos inteligentija, nors ir bolševikinėje interpretacijoje, gauna pažinti Reformacijos idėjas ir jų poveikį į Naujųjų Amžių istoriją. Tas toli gražu neišsemia klausimo, nes naujosios kartos lietuviai intelektualai, kaip ir viso komunistinio pasaulio intelektualai, kovoja už asmens ir sąžinės laisvę, ir tai juos nuveda į Reformacijos ir Humanizmo laikus. Šių amžių intelektualas, žvelgdamas į feodalizmo epochą, mato joje žmogų dvasiniai ir fiziniai pavergtą, todėl jis atmeta visą praeities kultūrą ir stengiasi sukurti naują kultūros formą, kuri padėtų gyventi laisvo žmogaus gyvenimu.

Lietuvių tauta, nors ir forsuo jama komunizmo, pereina iš agrarinės į industrinę visuomenės struktūrą ir toje naujoje struktūroje nebus vietos kaimo liaudies kultūrai, kurią buvome įpratę laikyti kaip tautinės kultūros abso-

liutą. Šiaudinės pastogės, rūtų darželio ir smūtkelio galdynė nesugražintina. Išvadoje galima priimti šią pagrindinę tezę, kad istoriniai visoj pilnumoj lietuvių tauta daugiau nesugražintina į nepriklausomybės laikotarpį nei valstybiniu, nei ekonominiu, nei visuomeniniu, nei kultūriniu nei pagaliau religiniu požiūriu. Vals-tybiniai lietuvių tauta greičiausiai turės apsijungti į vieną valstybinį Pabaltijo vienetą, o pastarasis gravituos į Skandinaviją, kaip į savo natūralų užnugarį.

Ekonominiai lietuvių tauta pereis pilnumoje į industrinės visuomenės sąrangą, ir tuo pačiu bus galutinai palaidota prieška-
rinė visuomeninė struktūra, tu-
rėjusi dar aiškų feodalinės epo-
chos anspalvį. Drauge su indus-
trine revoliucija beveik visas
ankstyvesnis kultūrinis paliki-
mas nukelias į muziejų, nes nau-
jas žmogus praaugs primityvų
kaimiečio psichologinių komplek-
są ir jo lėto gyvenimo ritmą. Bus
sudaryta paklausa naujoms kul-
tūros formoms. Matome su koku
alkiu šiandieninis naujos kartos
lietuvis, šiapus ir anapus, stveria
modernųjų meną ir džazo muziką.
Svarbiausias lūžis vyks religinėje
plotmėje. Sukurta industrija gali
patenkinti žmogaus gyvenimo po-
reikius, tačiau žmogui neatneš nei
laimės nei laisvės, kaip tai galvo-
ja materialistinės filosofijos ats-
tovai. Žmogus tik per savo asme-
ninę laisvę tampa pilnutiniu žmo-
gumi ir ištengia tapti savo žmo-
niškos esybės ir jo sukurto pasau-
lio valdovu.

Žmogus, praradęs asmeni-
nę laisvę, tampa valstybės, politi-
nės santvarkos ir gamybinių jėgų

Elena ŠLEKIENĖ

Biržai, 1965 m.

Kieno yra šis senatvės, vargų ir okupacijos kančių giliai išvago-
tas veidas? Tai Biržų energingo-
ji veikėja, gimnazijos kūno kultū-
ros ir svetimų kalbų mokytoja,
gražiausio lietuvių tautinio šokio
"Sadutės" atradėja, mūsų tikėji-
mo sesuo, Elena ŠLEKIENĖ 1965
metų vasarą pavergtoje Lietuvo-
je.

vergu. Naujos kartos žmogui, at-
sidūrusiam totalitarinėje pries-
paudoje, laisvės klausimas tampa
gyvenimo klausimu. Verždamasis
į asmens laisvę, suras kelią į
moralinių ir dvasinių jėgų paži-
nimą, o tas kelias veda į žmogaus
sielos atskleidimą. Sielos jėgų at-
skleidimas veda į religinį gyve-
nimą, tačiau tai nebus grįžimas

į viduramžių mistinių ir kultinių gyvenimą.

Lietuvos protestantams, kaip Reformacijos idealų paveldėtojams, tenka didelė atsakomybė prieš lietuvių tautą. Mums pirmiausia tenka suprasti mūsų gyvenamos epochos revoliucinį charakterį, kuriai dėsnius nustatė Reformacija, ir turime mesti savo žvilgsnį į besiformuojančią ateitį. Negalime vadovautis atgyventos epochos patyrimais, todėl

savo tautinę ir religinę veiklą turime orientuoti į naujai gimstančią epochą. Ypatingą dėmesį turime kreipti į mūsų priaugančią kartą, kuri laisvajame pasaulyje gavo pažinti ir įsisamoninti laisvo žmogaus idealus, nes tik jie turi raktą į ateitį ir tik jie tegalės surasti kelią į besiformuojančią okupuotoje Lietuvoje naująją kartą ir padėti jiems sukurti laisvo žmogaus gyvenimą.

* * *

Halina DILIENĖ

PAMINĖTAS KOLEGIJOS GARBĖS PREZIDENTAS

1965 m. birželio mėn. 20 d. Čikagoje Lietuvių Ev. Reformatų Bažnyčios Sinodo metu buvo pagerbtas ilgametis tos Bažnyčios Kolegijos prezidentas, o dabar garbės prezidentas, dr. Jokūbas Mikelėnas, sulaukęs 80 m. amžiaus.

Dabartinis Kolegijos prezidentas krt. M. Tamulėnas, jr. širdingai pasveikino jubiliatą, pabrėždamas jo didelį pasiaukojimą Bažnyčios labai nepriklausomos Lietuvos metu, paskui Vokietijoje ir per ištisus 10 metų Amerikoje.

Įspūdingais ir giliais žodžiais kreipėsi į jubiliatą ilgametis Kolegijos reikalų vedėjas, krt. P. Bružas. Jis virš 20 metų dirbo kartu su jubiliatu Kolegijoje ir jam dr. Mikelėno bažnytinis veikimas yra labai gerai žinomas.

Kuratorius Bružas palygino dr. Mikelėno bažnytinių darbų su jo profesija ir pabrėžė, kad kaip medicinos srityje, taip ir bažnytiniame veikime gerbiamas jubiliatas visuomet rasdavo laiko ir savo patarimais visiems padėdavo. Matome jį kiekviename Sinode Biržuose, o po II Pasaulinio karo jis

daug prisidėjo prie pirmojo Sinodo Klein Wittensee, Vokietijoje, 1948 m. sušaukimo. Tada jis, kaip visuomet, buvo pilnas vilties ateičiai. Kyla klausimas, kur dr. M. labai užimtas žmogus, kaip Biržų ligoninės vedėjas ir plačiai žinomas chirurgas, darydavęs net po kelioliką operacijų per savaitę, atrasdavo laiko ir energijos dar būti Kolegijos prezidentu, šaukti posėdžius, dalyvauti įvairiuose suvažiavimuose. Atsakymas yra aiškus - jis mylėjo žmogų, savo Bažnyčią, jis iš Bažnyčios pagrindų gaudavo vis naujų dvasinių jėgų savo plačiame veikime. Todėl šiandien, kai aukštai gerbiamas jubiliatas sulaukė biblinio 80 m. amžiaus, XVIII Sinodas tremtyje gali tik dėkoti Viešpačiui už visas malones tam žmogui suteiktas ir prašyti Aukščiausiąjį dar ilgus metus palaikyti jį mūsų tarpe.

Visuotinės Evangelikų Tarybos vice seniorius ir Tėviškės parapijos Čikagoje klebonas kun. A. Trakis savo prakalboje atkreipė dėmesį į dr. J. Mikelėno širdingumą jo veiksmuose ir kalbo-

Krt. dr. J. MIKELĖNO minėjime dalyvavusių dalyvių dalis prie liet. ev. ref. bažnyčios. Chicago, 1965.VI.20

Nuotrauka Leono Knopfmillerio

je. Jo žodžiai visuomet išeina iš širdies gilumos ir todėl paveikia žmones.

Sinodo dalyviams buvo perskaitytas kun. P. Dagio sveikintimo laiškas iš New-Yorko. Jame jis sveikina dr. Mikelėną New-Yorko Protestantų parapijos ir savo vardu. Štai tojo laiško ištrauka: "...Savo didžiaisiais ir kilniaisiais darbais, kuriuos atlikote su nepaprasta meile ir pasišventimu savo tautai, bažnyčiai ir savo artimui, sudarote tokių pat iškilų ir nemirtingą paveikslą mūsų tarpe. Jūsų gyvenimas buvo, kaip tylios upės skaidriai tekančios vanduo. Jis buvo nelyg aukštoji giesmė ar harmoningai skambantis himnas sukurtas nemirtingo poeto, kurio aidas plačiai skamba mūsų visų širdyse".

Su dideliu susikaupimu Sinodo dalyviai iš klausė dr. J. Mikelėno žodžius. Jis prabilo kaip senų laikų patriarchas. Jubilatas padarė trumpą apžvalgą apie Sinodo ir Kolegijos veikimą per 1948-1958

metus. Įdomi yra jo surinkta statistika. Per minėtus metus buvo sušaukta 10 sinodų, jie priėmė 33 kanonus ir 220 memorialų, sinodai išrinko 38 naujus kuratorius ir 2 garbės kuratorius. Sinodai pakėlė kun. S. Neimaną į Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios superintendantą, pirkė nuosavą bažnyčią Čikagoje, išleido kun. V. Kurnatausko vadovėlį, pasiuntė savo atstovus į 6 tarptautinius bažnytinius kongresus. Sinodo vykdomasis organas-Kolegija per tą laiką sušaukė 32 posėdžius ir priėmė 456 nutarimus.

"Mūsų Sparnų" redakcija iš savo pusės linki gerbiama daktarui, garbės prezidentui ir kuratoriui Jokūbui Mikelėnui ilgiausių metų ir sveikatos tolimesniam veikimui.

NEPAŠAUKTI UŽTARĖJAI

Kasdieniniame gyvenime mes, savo aplinkoje, dažnai patys nusiskundžiame savo ir savo šeimų negerovėmis ir jas skaitome mūsų dalia, arba mums skirtu likimu. Nevisada, taip galvodami, mes esame individualiai ir objektyviai teisingi. Mes, kaip žmonės ir labai netobuli sutvėrimai, per daug dažnai pamirštame, kad mūsų gyvenime esama labai laimingų valandų, metų, bet reikiame, kad likimas mūsų šios žemybės trumpųjų egzistavimą tikrai nedraugiškai traktuoja ir mus skriaudžia. Tikrumoje gal nevisai taip yra. Čia turima galvoje, kad visokie mūsų vadinami likimai bei jų smūgiai pareina tik iš žmogaus protui dar nepasiekiamų šaltinių, o tuosius šaltinius reikėtų pavadinti tikrai Dievo valia ir galybe.

Likimo bėdos paskirų žmonių gyvenime yra tik mažmožis prieš istorinius likimo smūgius, kurie apima žmonių giminės ištisas generacijas ir šimtmečius. Jeigu kalbėti vien tik apie mūsų išganymo atėjimą ir nors dalinai pažymėti tai, kas nuo to laiko iki mūsų dienų istorijoje atsitiko, tai ir to užteks, kad pažintume likimo smūgius. Jėzus Kristus žmonėms paliko savo mokslą, kuriame aiškiai nurodė kaip krikščionis turi Dievą mylėti ir pagal Jo valią gyventi.

Teisybė, kelis šimtmečius Kristaus pasekėjai tų Dievo įsakymų stropiai laikėsi ir todėl galėjo vadintis krikščionimis. Bet ilgainiui pradėjo atsirasti čia, žemėje, Dievo Tėvo, Sūnaus ir Šv. Dvasios "vietininkai", kurie norėjo, palikę gyvąjį Dievą ramybės-

je, Jo funkcijas atlikti patys: vieni kitus darydami "šventaisiais". Suprantama, kad tai buvo ir, deja, dabar tebėra didelis Dievo žeminimas ir niekinimas. Nežiūrint į tai, "šventųjų" kadrai augo, plėtėsi ir, kas blogiausia, "vietininkai" krikščionims įsakė juos garbinti, prašyti jų tarpininkavimo ir užtarimo. "Tiktai Kristus yra mūsų tarpininkas ir užtarėjas prieš Dievą" (I Tim. 2:5; I Jono 2:1 - 2). "Ir tą dieną jūs manęs nieko neklausite. Iš tiesų, iš tiesų sakau jums, jei ko prašysite Tėvą, Jis tai duos jums mano vardu. Ligi šiol jūs nieko nesatę prašę mano vardu; prašykite, tai gausite, kad jūsų džiaugsmas būtų pilnas. Tą dieną jūs prašysite mano vardu; nesakau, kad aš prašysiu Tėvą už jus. Juk pats Tėvas jus myli, nes jūs esate mane pamilę ir įtikėję, jog aš nuo Tėvo išėjau!" (Jono 16:23-24, 26-27).

"Šventųjų" armijai didėjant, Popiežiai ėmė grobti ir pasaulietišką valdžią į savo rankas, neatsižvelgdami į tai, kas pasakyta Šv. Rašte: Juos pasivadinęs, Jėzus sakė jiems: "Jūs žinote, kad tie, kuriuos laiko tautų kunigaikščiais, elgiasi su jomis kaip viešpačiai, ir, kad jų didžiūnai vartoja prieš jas smurtą. Bet ne taip yra jūsų tarpe; priešingai, kas jūsų tarpe nori pasidaryti didžiausias, tebūnie jūsų tarnas, ir kas jūsų tarpe nori būti pirmas, tebūnie visų vergas. Nes ir Žmogaus Sūnus atėjo, ne kad jam tarnautų, bet kad jis pats tarnautų ir duotų savo gyvybę atperkama kaina už daugelį". (Mork. 10:42-45).

Į anų laikų krikščionių religi-

ją besibraudamas pagonizmas, kuriam pati Bažnyčia, sužmogindama Dievą, sudarė puikias sąlygas joje įsikurti, atėjo su savo įvairiausiais atributais. Toje vietoje, iš kurios turėjo sklįsti malda į Visagalį "Dvasioje ir Tiesoje", priviso aukurų, stabų, paveikslų. Šv. Raštas draudžia ką norint iš žmonių tituluoti tėvu, tai jame Mato Evang. 23:9 ir pasakyta: "Ir nė vieno nevadinkite žemėje savo tėvu, nes vienas yra jūsų Tėvas-danguis". O kiek žmonės tų "šventų", o kartais gal ir netaip šventų, amžių bėgyje prisigamino! Pagaliau Kristus pasakė: "Mano karalystė ne iš šio pasaulio". (Jono 18:36).

Prie baisiųjų likimo smūgių reikėtų pridėti popiežius su jų inkvizicija, kurią pavedė vykdyti vienuolių dominikonų ordinui. Specialus inkvizicinis teismas buvo paskirtas "eretikams" žudyti. Inkvizicija siautė visur, kur tik katalikų Bažnyčia buvo pasiekiamą. Labiausiai nukentėjo Ispanija. Tomas de Torquemada, būdamas dominikonų vienuolino Segovijoje viršininku, įtikino valdovus Ferdinandą ir Izabėlę prašyti popiežių su-

kurti "Šventąją Įstaigą"-inkviziciją. Torquemada nuo 1483 m. buvo generaliniu inkvizitoriumi Kastilijos ir Leono srityje. Istorikai Juan de Mariana ir Juan Antonio kaltina jį buvus nepaprastai žiauriu.

Anot J. Barčuko knygos "Katalikų šventieji" 118 puslapio žinių, Ispanijoje gyvų buvo sudeginta 31912 asmenų, o gyvų užmūrinta ir kitaip nukankinta 291456 asmenys. Tik vienas inkvizitorius dominikonas Torquemada sudegino 8800 žmonių.

Pridėjus dar prie šių baisenybių kryžiuočių karus, kurie truko apie 200 metų ir kuriems vadavo daugiausia "šventieji", tai sunku ir įsivaizdinti koks būtų buvęs žmonijos likimas, jei tasai istorinis smūgių baisumas nebūtų buvęs apramintas šviesiosios Reformacijos!

Dabar dar tebevyksta raudonosios inkvizicijos smūgiai, nuo kurių žuvo daugybė milijonų nekalėtų žmonių, tačiau visi ženklai rodo, kad ir šioji žmonijos nelaimė taip pat pražus.

M. PL.

* * * * *

Dail. DAGYS

MENAS IR TIESA

AR ISTORINIAMS PAVEIKSLAMS

Žmonės, besijdomaują meno darbais, dažnai nustemba žiūrėdami į juose esamus vaizdus, kurie, jų supratimu, neatitinka tiems laikams, tiems kraštams arba tiems asmenims, kuriuos menininkai savaip pavaizduoja. Kai kas, tai matydamas, pyksta ir kaltina istorinę ar geografinę tiesą žalotojus, kai kas gi tik ramiai teiraujasi, - kodėl taip

PRIVALOMA ISTORINĖ TIESA?

yra? Kodėl vienu laikų objektai priskiriami kitiems laikams, vienu kraštų vaizdai nukeliami į kitus kraštus, kodėl istoriniams asmenims nesuteikiama jų laikų aplinkuma ir, svarbiausia, kodėl paskutiniaisiais laikais daugumos dailininkų Kristaus vaizdas pradėtas daryti su pamišusio žmogaus išraiška?

Jei taip yra, aišku, kalti menininkai. Kaip įvairūs žmonės

įvairiai į panašius vaizdus reaguoja, taip ir įvairių dailininkų gali būti įvairus aiškinimas bei teisinimasis. Šias teigiamybes ar neigiamybes, jų svarbą ar nebūtinumą pabandysiu paaiškinti, kaip aš tai suprantu.

Visų pirma, būti teisingam istorijai būtų labai sunku net gana gerai istorijos bei archeologijos labirintuose išlandžiojusiam asmeniui, o dažnai ir visai neįmanoma, nes kartais ir tikri šių dirvonų kurmiai neduoda tikslaus ar vieningo atsakymo.

Kiekviena istorinė ar geografinė tiesa, jeigu ji tik būtų menininkui aiški ir įmanoma pavaizduoti, niekada niekuo nekenktų meno kūriniai. Bet jei ši medžiaga yra dailininkui neprieinama, nepasiekiamo ar nesurandama, jis gali dirbti šios rūšies darbus siekdamas įkūnyti jei ne istorinę, tai bent dvasinę ir meninę tiesą. Šių reikalavimų išpildymu, manyčiau, užtenka kūrinio egzistencijos pateisinimui. Žinoma, jei šie darbai neturi griežtos paskirties, kaip istorijos ar geografijos vadovėlių iliustravimui. Šiuo atveju jie turi būti naiviai ataktikta vaizduojamus laikus ir vietas, o jei to negalima padaryti, tai visiškai jų nereikia gaminti.

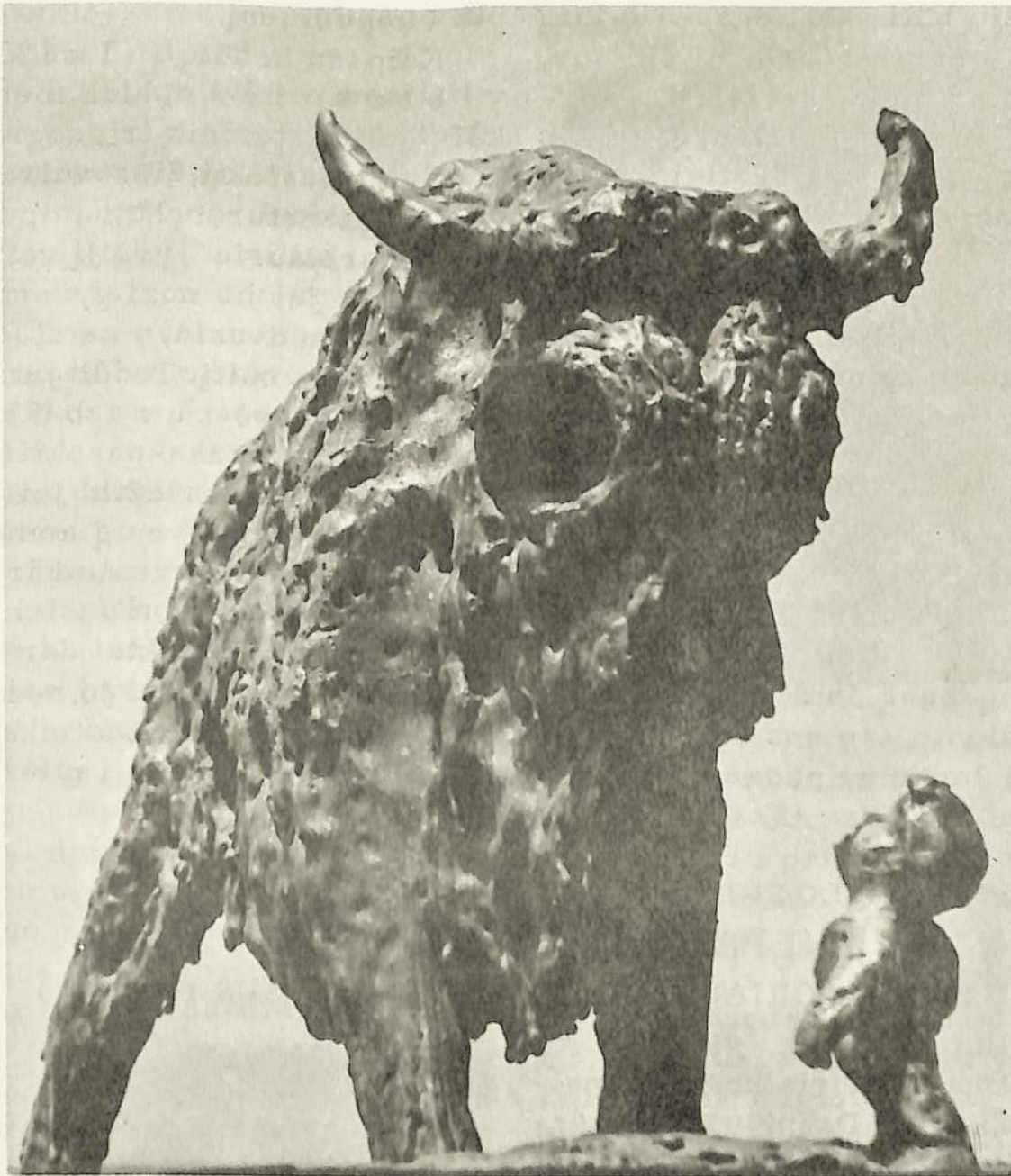
Bet jei paveikslų tikslas būtų dvasinis veikimas (ne mokslinė tarnyba), tada laiko ir vietos tiesa, manyčiau, nebūtina. Pvz., nesvarbu ar kalėdiniai paveikslai-atvirutės atatinka prieš du tūkstančius metų Palestinoje buvusią buitį, ar ne, bet svarbu, kad jie ataktiktų šių dienų mūsų dvasinių stovių, gyvenamas nuotaikas ir įvykių supratimą.

Todėl jau per šimtmečius ir

didieji įvairių kraštų dailininkai, vaizduodami biblines scenas, jas nudažė savo kraštų ir savo laikų buities spalvomis. Ir jei jiems pavyko įkūnyti šiuose paveiksluose tų siužetų dvasią-yra gerai, jei ne-blogai.

Kartą, viename muziejuje, teko matyti dekoruotas sienas urvinio žmogaus gyvenimo vaizdais. Aišku, šios rūšies vaizde pilnos istorinės tiesos negalima laukti, bet mūsų anų priešistorinių laikų supratimą jis turi ataktikti. Galvojant apie jų gyvenimo sąlygas-tunojimą tarp uolų ir urvuose, nuogų ar pusnuogių landžiojimą po aštrias žoles ir spygliuotus krūmus, - manome, kad jie turėjo būti gauruoti, susibraižę, vabzdžių sukandžioti, nuo saulės, dulkių ir purvo pajuodę ar parudavę. Bet kai tas dekoratorius juos pavaizdavo švarius, skaisčia ružava oda, lygišėjusius iš gerų ir švarių patalų, tai man tas vaizdas neišreiškė dvasinės tiesos.

Bet kai aš matau Kristaus ir Jo apaštalų vaizdus naujais spalvotais rūbais ir švariais apsiaustais, tada negalvoju apie istorinę tiesą: iš kur tais laikais tiems darbo žmonėms paimti tuos įvairių spalvų audinius, kur juos išskalbti ir kuom išlyginti, dažnai būnant kelionėje. Užtenka, kad jie turi dvasinę tiesą: tie asmenys yra kilnūs ir ryžtingi, tvarkingi, nesuvargę, - tokie, kokiais vadovai ir privalo būti. Jei dailininkui pavyksta be dvasinės tiesos išreikšti dar ir meninę tiesą (gera kompozicija, judėsi, proporcijos, erdvė, šviesos - šešėliai ir mistinė nuotaika reikalinga tam paveikslui) nieko daugiau, manyčiau, negalima

KAS DO PADARAS? (bronza)

Skulpt. DAGYS

reikalauti iš dailininko.

Kaltinti dailininkus, kad jie, piešdami pvz. Kristų ar kitas asmenybes bei istorinius įvykius, nepaiso nei istorinės, nei geografinės tiesos, o perkelia juos į savo laikus, į savo aplinką, būtų paneigimas ko ne viso istorinio meno. Reikia įsisamonyti, kad yra daromi ne portretai, bet simboliai, kurie turi atitikti jų paskirčiai ir turėti reikiamą charakterį.

Aišku, dailininkai yra žmonės, kaip ir visi kiti, su visomis pri-

gimtomis silpnybėmis ir dorybėmis. Nevisada jie turi noro ar laiko pastudijuoti vaizduojamųjų asmenų aplinkas bei jų savybes ir nevisada sugeba įsijausti į jų dvasinį stovį. Kartais, norėdami pasiekti kuodidesnės išraiškos, sąmoningai krypsta į kraštutinumus. Nesakau, kad menai kenktų pabrėžimai ar perdėjimai; jie jam padeda, jei eina teigiama kryptimi ir kenkia, kai neigiama.

Visi suprantame, kad Kristus savo dvasia buvo kitokia asmenybė, negu mes, bet ar savo veidu

Jis turėjo būti skirtingas nuo kitų žmonių - nemanau. Gerai žinome, kad visi protiniai sveikieji - normalieji žmonės priklauso vienos išraiškos grupei, o protiniai ligoniniai-nenormalieji kitai; ir tai lengva kiekvienam pastebėti, nes jų veidai turi specifinę- nenormalią išraišką. Dailininkai, norėdami Kristų kuodaugiau išskirti iš normalių žmonių tarpo, duoti Jo veidui kuodaugiau ekspresyvos išraiškos, o nesugebėdami to atlikti, eidami teigiama kriptimi-išgaujant kuodidesnį kilnybės vaizdą (o tai labai sunku įkūnyti normaliam veide), šiais laikais nuėjo į neigiamą pusę. Jam duodami protiniai ligoto asmens vaizdai, nes tai daug lengviau padaryti, kadangi bepročio veidas iškart atkrei-

pia visų dėmesį.

Kaip ten bebūtų su l a i k o i r v i e t o s t i e s a, kiek menininkai gali istorinio ir geografinio tikslumo pasiekti, žiūrovui tai, manyčiau, gal neturėtų būti taip svarbu. Svarbiausia yra jų veikianti nuotaika, jei jis nori gyventi tam tikrų įvykių dvasia, o ne studijuoti praeities buitį. Todėl: jei vaizduojama senovė- t u r i b ū t i s e n o v i š k a; jei pasaka-pasakiška; jei kariai-kariškai griežti; jei apaštalai ar kiti pasišventę asmenys- kilniadvasiai. Kaip realiai ir tiksliai bebūtų atvaizduoti pasirinktieji asmenys ir objektai dar nebus gero meno kūrinio, jei jo neapsups atatinkanti mistinė nuotaika, įgalinanti kalbėti d v a s i n e t i e s a.

* * * * *

Dail. skulpt. Alf. DOCIUS

NEPAILSTAS SKULPTORIUS

(SKULPTORIAUS DAGIO 60 M. AMŽIAUS PROGA)

Dailininkas yra vienas iš tų profesionalų, kuris neturi pensijos amžiaus. Dažniausiai atvejais vidinio nerimo, išgyvenimų ir kūrybinės inspiracijos, jis yra verčiamas dirbti tol, kol ranka pajėgia laikyti teptuką arba kalną.

Norime pakalbėti apie skulptorių J. Dagį, darbštą, kūrybingą ir subrendusį dailininką. Ta apskrita 60 skaitlinė duoda mums neeilinę progą pažvelgti į nueitą kūrybinį kelią, pasidalinti su skaitytojais skulptoriaus laimėjimais ir nepasisekimais, žvilgtuoti praeitin, dabartin ir, gal būt, ateitin.

Dagys 1927 m., baigęs gimnaziją ir turėdamas neabejotinus duomenis bei patraukimą dailininko profesijai, įstojo į Kauno Me-

Skulptorius, dailininkas J. DAGYS

no Mokyklą, kurią sėkmingai baigė 1932 m. Skulptūros prof. J. Zikaras davė jam tvirtus realistiškus, anatomiciai tikslius, skulptūros pagrindus. Jau jo baigiamuosiuose mokyklos darbuose buvo galima išvelgti neeilinį talentą. Jis jau tada pradėjo nesiskaityti su realizmu, ieškodamas žmogaus anatomicinės struktūros akcentų, dinamiškesnės šviesos ir šešėlio kontrasto, tuo suteikdamas savo darbams daugiau sukauptos jėgos ir ekspresijos. Dagys kurį laiką dėstė gimnazijoje. Pedagogo darbą dirbdamas, kūrė, dalyvavo parodose Kaune ir užsienyje.

Kilęs karas jo kūrybinį darbą dešimtmečiui nutraukė. 1951 m., persikėlęs gyventi Kanadon, jis vėl grįžo prie skulptūros, kuriai iki šiai dienai pašvenčia visą savo turimą laiką.

Šiuo metu Dagys yra aktyvus Kanados Skulptorių Sąjungos ir Colour & Form dailininkų draugijos narys. Jis nuolat dalyvauja rengiamose parodose.

Dagys yra modernus humanistas. Jo darbai yra mąstymo ir ieškojimo estetinio pasitenkinimo per savo meninį jautrumą ir intuiciją rezultatas. Daugelyje atvejų jie yra paties dailininko išgyvenimų padiktuoti, jo nuosavo gyvenimo filosofijos iššaukti. Jie yra universalūs: gali būti rodomi čia, Filipinuose, Krasnojarske ar kur kitur, - žmonės supraską skulptorius norėjo pasakyti. Tūlą jie sujaudins, tūlam iššauks vienokių ar kitokių minčių. Todėl, kad jie žmogui sukurti apie žmogaus buitį. Dagys yra humanistas dėl to, kad žmogaus kūnas, jo grožis ir ekspresija jo kūryboje buvo ir tebėra galingu ir galiojančiu

Lois-Anna DAGYS

Nuotrauka skulp. Dagio Skulptoriaus dailininko DAGIO žmona Lois-Anna, kanadietė. Jos protėviai jau prieš 150 metų apsigyveno Kanadoje. Jie atvyko į šią šalį iš Škotijos ir Airijos. Simpatingoji Lois-Anna, tarnaudama įstaigose ir eidama aukštas, atsakingas pareigas sudarė skulpt. dail. Dagiui tvirtas moralines ir materialines kūrybines sąlygas. Skulpt. dail. Dagys apie tai yra taip išsireiškęs: "...o rezultatai pradeda reikštis, net man nenujaučiant-nežinant".

simboliu. Daugelyje darbų jis tebėra lyriškas, romantiškas bei mistiškas, nežiūrint to, kad gyvenime vyrauja netikrumas ir ciniškas realizmas, o šių dienų aplinka nedaug teikia estetinio džiaugsmo. Nežiūrint ir to, kad paskutiniąją "mada" šaukiasi abstrakcijos, "grynosios formos" suveisuotų metalo laužo konstrukcijų ir kitokių kūrybinių išradimų.

Vienos savo parodos įvade Dagys sekančiais žodžiais aptarė

kūrinių: "Grynojo meno kūrinys turi turėti savyje sekančius elementus: idėją arba mintį, spalvą arba formos kompoziciją ir dailininko individualų stilių". Nežiūrint kokie "madų" vėjai pūstų, jis išlaikė savo kūrybą šiuose rėmuose. Tenka pridurti, kad kai kuriuose jo kūriniuose pastebimas grožio ieškojimas, nors jis pats to neskaito esminiu kūrinio elementu. Taip pat tarp paskutiniųjų jo darbų pastebimas vienas kitas montažas arba abstraktinė konstrukcija. Deja, šie darbai, matomai atlikti poilsio momentais, nors kompoziciniai ir įmantriai sudėstyti, jam nėra būdingi. Dagio tematika įvairi kaip ir vaizduojamieji objektai. Pagrindė - žmogus,

SUTEIK TĄ GALIĄ (bronzą)

Skulpt. DAGYS

gyvuliai, augmenija. Nesvetimi jam ir mūsų liaudies dainų arba religinės temos. Nereti jo kūryboje ir gyvenimiškai tragiški, filosofiniai, o taip pat ir humoristiniai siužetai. Jo originalūs, poetiški, kartais net žurnalistiški darbų pavadinimai keistoku suskambėjimu patraukia dėmesį. Jo kūryboje nesimato staigių posūkių. Po minėto stilizuoto realizmo mokyklos užbaigimo, matėsi darbų, kurie pernelyg susintetinti, dekoratyvūs, monumentalių formų. Vėliau Dagys sukūrė visą seriją skulptūrų, kuriose ryškus kruopščiai išmodeliuotų siluetnių linijų ir formų sąskambis. Po to vėl grįžo prie iki maksimumo susintetintų linijų, atmesdamas modeliavimo detales, anatominius dėsnius, kad galėtų prabilti į žiūrovą svaresne stambiu, ritmiškai sudrausmintų skulptūrinių formų ir dramatiška šviesos ir šešėlio kalba. Dažnai atvejais jis paaukoja kūno proporcijas kompozicijos sąskaiton, atmeta akademinės skulptūros principus tuo sudarydamas iliuzinį dekoratyvų efektą ir akcentuodamas užsibrėžtą mintį.

Matome ir tokių darbų, kuriuose jis, visiškai nutolęs nuo realybės, leidžia žiūrovo vaizduotei atbaigti tai, kas nebaigta sakyti. Net ir tais atvejais šviesos ir šešėlio, linijų ir formų sąskambis suvestas ir gyvas. Šiame stiliuje Dagys dirba iki šiandien. Žinoma, kartais pasismaginimui padaro šuolį į abstrakciją, arba į sausą geometrinių, sakytume, kubistinių stilių. Ilgai ten nesustojęs, grįžta vėl atgal prie savo mėgiamiausios skulptūrinės medžiagos - medžio ir prie savo efektingiausio stiliaus.

Paskutiniaisiais metais Dagys yra daug vidutinio formato darbų išmodeliavęs vaške ir atliejęs bronzoje. Jie yra laisvi, tapybiški, lengvesnės konstrukcijos. Modeliavimo pastangos minimalios ir naujos tuo, kad skulptorius ant kai kurių naudoja skysto vaško užliejimus ir nutekėjimus, kas sušvelnina, suskaldo ir pagyvina formą.

Dagys kuria be didelio pasiruošimo. Dažniausia jis pribrendusią idėją į medį perveda vadovaudamasis grubiu eskizu ant popierio, o kartais ir be jo. Komplikuotesniems kūriniais nusilipdo mažą modelį. Šis metodas darbams, be abejo, suteikia spontaniškumo, nors kartais nuo to pilnas kompozicijos sprendimas nukenčia. Dagys pats nėra suskaičiavęs kiek yra padaręs skulptūrų. Vienoje individualioje ("one man") parodoje Toronte jis buvo išstatęs efektingą 69 skulptūrų skaičių. Tai tik dalis, rodanti kad jis yra daug sukūręs. Didelis skaičius jo kūrinių puošia lietuviškus, latviškus, vokiškus, žydiškus, kanadietiškus namus, klubus, viešbučius.

Dagys yra šviesi, giedri, optimistiška asmenybė. Retai kas jį yra matęs apsiniaukusį. Jo mėgiami dalykai: gamta, filosofija, literatūra, muzika. Iš skulptorių favorizuoja A. Rodin, H. Moore. Abs-traktizmą kategoriškai skaito pritaikomuoju menu ir nesibijo to viešai ir spaudoje patvirtinti.

Jis turi taip pat griežtą politinį nusistatymą. Radio komentatorius jis nevēngia pagirti laišku ar telefonu, kai šie gerai šneka, nesidrovi jų ir pabarti, kai nušneka. Pakviestas dalyvauti politiniai

PALMIŲ SEKMADIENIS (medis)

Skulpt. DAGYS

nepriimtinos grupės remiamon parodon jis griežtai atsisakė parašydamas ilgą, argumentuotą laišką. Dėl to neteko keliatos dailės sluoksniuose įtakingų asmenų (buvusių tos parodos rengimo komitete) malonės.

Malonu matyti šiandien Dagį pilną energijos ir nuolat dirbantį: rudens, žiemos ir pavasario mėnesiais studijoje savo namuose, o vasarą - vasarvietėje prie Georgian Bay. Jis skulptūrai pašvenčia visą savo turimą laiką ir mes tikime ir linkime, kad dar daug jo vertingų kūrinių išsirutuliotų iš paskirų medžio blokų arba iš vaško pereinamųjų į pastovią bronzos formą.

REFORMACIJA MININT

Kaip ir kiekvienais metais, ir š.m. spalio mėn. 31 d. mūsų buvo išpūdingai atžymėta istorinė Reformacijos diena.

Pamaldos prasidėjo skirtu laiku labai punktualiai. Pamaldas atliko mūsų superintendantas kun. S. Neimanas, parinkęs tai dienai labai tinkamas giesmes bei maldas. Pasakė reikšmingą pamokslą, kuriame, kaip ir visose tos dienos pamaldose, vyravo Reformacijos dvasia. Čia pat sakykloje buvo pasakyta malda už tik nesenai mirusią krt. A. Ivaškienę ir lygiai prieš 3 metus mirusį pulk. Variakojį. Dėl abiejų griaudu ir gaila.

Pamaldoms pasibaigus, visi jų dalyviai buvo pakviesti į salę. Čia radome mūsų Moterų d-jos gražiai padengtus su labai skaniomis užkandomis stalus.

Tuoju ir paaiškėjo, kad užkandos ir kava kaip tik ir buvo mūsų Moterų d-jos skirtos kun. P. Dilio garbei. Tas buvo staigmena ne tik kun. P. Diliui, bet ir visiems. Pati progą paaiškėjo iš Kolegijos prezidento M. Tamulėno labai gražios sveikinimo kalbos, kuria jis kun. P. Dilių pasveikino visų susirinkusių vardu. Ogi kun. P. Diliui sukaiko 60 metų amžiaus ir 35 kunigavimo metai! Tas iššaukė nesuvaldomus dalyvių aplodismentus. Po to nuoširdžiai prabilo superintendantas kun. S. Neimanas, savo sveikinimo žodyje nurodydamas be kitko didelius kun. P. Dilio nuopelnus Vilniuje ir jau 14 metų sėkmingai betarnaujančiam Čikagos ev. reformatams bei kitiems broliams evangelikams. Mūsų Bažnyčios Kolegijos nariai įteikė kun. P. Diliui dovaną. Paskiau kalbėjo parapijos valdybos pirmininkas

krt. V. Karosas, nuoširdžiai sveikindamas jubiliatą. Savo kalboje jis pažymėjo, kad retas žmogus tiek daug dirba, kaip kun. P. Dilys. V. Karosas paminėjo tik ką mirusią mūsų kuratorę A. Ivaškienę.

Kun. P. Dilys, jo ponia Halina ir pats V. Karosas čia aprašomų sukakčių dienomis sirgo. Šioje vietoje krt. V. Karosas padėkojo mūsų moterims už taip gražų priėmimą, ypač p. Guobužienei ir A. Dagienei. Po to kun. Diliui parapijos vardu įteikė dovaną. P-lė Neimanytė ir p. Tamulėnienė solenizantui ir jo poniai įteikė rožių buketus. Pažymėtina ir tai, kad p. p. Dilių kaimynė (ukrainietė-pravoslavė) apdovanojo juos taip pat gražiomis gėlėmis.

Krt. Jokūbas Kregždė savo sveikinimo žodyje "Mūsų Sparnų" redakcinės komisijos vardu tarp kitko pasakė, kad mūsų bendraminčių lietuvių saujelė yra išblaškyta po visą pasaulį, todėl mūsų kunigai prie geriausių norų visų jų pasiekti negali, o "Mūsų Sparnai" gal ir visus juos lanko ir tuo pildo net kunigų misiją. Pacitavo vienos skaitytojos laišką iš labai tolimo krašto, gražų padėkos už "Mūsų Sparnus" žodį. Krt. J. Kregždė nurodė, kad redakcinė komisija daug dirba. Šit keletas paties kuratoriaus sakinių:

"M. Sp." išvysta pasaulį dėka redakcinės komisijos darbo, kuriai nepailstamai, sumaniai, rūpestingai vadovauja vyr. redaktorius kun. P. Dilys, šios dienos didžiai gerbiamas jubiliatas. Redakcinės komisijos darbas - tai pasišventusių žmonių idealistinis darbas. Šios komisijos darbas yra didžiai sunkus. Tie, kurie turi po

tiesioginio darbo laiko poilsiui, arba pasižmonėjimui, tai redakcinės komisijos tas laikas yra su-naudojamas "M. Sp.". Vienok ir šio "laisvojo laiko" neužtenka. Dažnai reikia, kad laiku spėti "M. Sp." išleisti, laiką paimti nuo miegojimui skirto laiko. Kai taip įtemptai redakcinė komisija dirba, baugudarosi, kad nuo tokio ne-normalaus darbo komisija nepavargtų. Kreipdamas visų čia esančių brolių ir sesių į tai rimtą dėmesį, iš visų prašau paramos, tal-kos, kaip dvasinės, taip ir materi-alinės.

Redakcinės komisijos nariai, giliai įvertindami savo vyr. re-daktoriaus pasišventimą mūsų Bažnyčios idealui atliekamą idė-jinį darbą ir būdama giliai dėkin-ga už šiame sunkiame darbe va-dovavimą, reiškia giliai nuošird-žią padėką ir atliekamo bendro idėjinio darbo prisiminimui pra-šo priimti šią kuklią dovanėlę".

Labai suglaustai kalbant, rei-kia pasakyti, kad kun. P. Dilio pa-dėkos žodyje yra išreikštos šios mintys: Jam ši diena - staigmena. 1930 m. spalio mėn. 12 d. Vilniu-je general superintendento Jast-ržemskio tapo išsventintas - ordi-nuotas į kunigus. 1921 m. su savo tėveliais grįžo iš Rusijos. Atsi-dūrė tarp Latvijos, Lenkijos ir Lietuvos tų laikų sienų. Čia sun-ku buvo apsispręsti kur važiuoti - į Vilnių ar Lietuvą. Į Vilnių len-kai nenorėjo leisti, bet vis tik jie ten pateko. Ten kunigo tėvui neda-vė nė darbo, nė pensijos, nes buvo gimęs Lietuvoje. Ten buvo 2-jų rūšių pilietybė. P. Dilys Vilniuje labai sunkiai dirbo. Norėjo išvyk-ti į Ameriką toliau siekti mokslų tačiau jo neišleido. Tuo laiku Vil-

Kun. P. DILYS, Chicagos Bibliotekų Tyrinė-jimo Centre

niuje ir apylinkėse buvo apie 20.000 ev. reformatų, kurių vietoje dabar teliko tik mažytė parapi-ja. Iki 30 savo amžiaus metų kun. Povilas Dilys lietuvių kalbos ne-mokėjo nė vieno žodžio, nes jo motina nebuvo lietuvė ir jų šei-mos kalba buvo vokiečių, nors tė-vas ir tada dar gerai kalbėjo lie-tuviškai. Kun. Dilys dėkoja tik sa-vo žmonai už įjungimą į lietuvišką visuomenę. Kai dėl "Mūsų Sparnų" tai jis tik dabartinis ir dirba su tinkamais bendradarbiais, o žur-nalo steigėjas yra Eug. Gerulis (il-gi plovimai).

Kunigas pasakė, kad dabar mes esame dvasinėje kryžkelėje. Jis nurodė žymų katalikų teologą, ku-ris tvirtinąs, jog Reformacija susiaurinus katalikus. Mes, sako kun Dilys, kitaip galvojame apie Šv. Raštą. Reformacija nėra krikščio-nybės susiaurinusi, bet ją išplėtu-si. Juk budizmas ir kitos nekrikš-čioniškos religijos turi taip pat Kristaus dalį. Nesenai miręs prof. Tilich padarė didelę įtaką Ameri-kos evangelikams. Naujos idėjos juodukų atžvilgiu ir kt. Kun. Dilys turi daug uždavinių. Jei Dievas leis, sako jis, likusiame gyvenime dirbs Dievui, lietuvybei, spaudai, žmonai padedant. Visi dalyviai darniai sugiedojo kun. P. Diliui ir poniai "Ilgiausių metų". M. PL.

Rima ANDRYTE

MOTERIS KUNIGAS? DIALOGAS GIMNAZIJOS KIEME

B e r n i u k a s :

Šveicarijoje Pasaulio Bažnyčių Taryba svarsto klausimą - ar pripažinti moterims teisę būti kunigu? Atrodo, kad protestantai linksta tą teisę moterims pripažinti, o katalikai - ne.

M e r g a i t ė :

Kodėl kunigavimo teisės moterims nepripažinti? Ar mes - vyrai ir moterys - neesame visi lygūs Dievo vaikai? Ar apaštaltavimo pareiga nėra mums visiems bendras rūpestis? Kodėl tas darbas turėtų priklausyti vien tik vyrų hegemonijai?

B. : Kunigas turi būti vadovas, o moteris yra sutverta ne vadovauti, bet šalia vyro talkininkauti.

M. : Tai tiesa. Bet vyrų kunigų trūksta. Virš trečdaliao ar arti pusės pasaulio katalikų jau kunigų nebeturi. Su sparčiu gyventojų prieaugliu padėtis ne gerėja, o kasmet blogėja. Tuštumon skverbiasi ateizmas. Kodėl tad nesišaukti į talką moterų? Jei moterys, kaip istorija rodo, sugebėjo vadovauti pačioms valstybėms, ir net kariuomenėms, tai kodėl jos jau nemokėtų tarnauti parapijoms?! Prisiminkime prancūzų

Orleano Mergele, Ceilono premjere, Chiang-Kai-šekienę, Peronienę, lietuvių Gražiną, E. Plateraitę ir daugelį kitų. Ar jos buvo prastos vadovės? Jei ne Monika, ar būtume turėję vieną iš didžiausių pasaulio teologų - Augustiną?!

B. : Moteris ir fiziniai ir dvasiniai yra silpna, nepastovi. Ji pirmoji buvo velnio įveikta rojuje. Moterimis negalima pasitikėti.

M. : Kas per Jievą buvo sugadinta, tas per Mariją, - ji pagimdė Jėzų iš Nazareto, - atstatyta. Moteris savo kaltę išlygino.

B. : Vyras vadovaujasi savo saltu protu, o moteris remiasi širdimi - jausmais. Moterys privirtų Bažnyčiai tokios košės, kad ją išvalgyti būtų sunku net ir vyrams.

M. : Bet ar tie "šaltapročiai" vyrai gali pasigirti, kad jie iki šiol tinkamai vairavo krikščionybės laivą? Istorija rodo, kad vyrams nėra ko per daug savimi didžiuotis! O kai dabar moterys nori ateiti į talką, jūs, vyrai, jų nenorite priimti. Priekaištauji, kad tam darbui moterys yra per daug "moteriškos". Bet ar nesakoma, kad evangelikų tikėjimas yra per daug šaltas, per daug paremtas protu,

atseit - per daug "vyriškas", o katalikų tikėjimas esąs daugiau "moteriškas", paremtas širdimi ir šiltesniais jausmais. Jei "vyriško" tikėjimo evangelikai nesibaido moterų, tai kodėl jūsų "moteriškas" tikėjimas turėtų jų bijotis ir nuo jų atsiriboti net ceļbatu? Jūs, katalikai, net Bažnyčios dangišką karūną patikite moteriai, bet žemėje moteriai nenorite patikėti net kunigo kietos kėdės.

B.: Tam yra priešingas Šv. Raštas. Parašyta, kad moteris bažnyčioje privalo tylėti. Joms buvo negalima net šventykloje įžengti ten, kur rinkdavosi vyrai.

M.: Jei jau taip labai remiesi Šv. Raštu, tai pasakyk, kodėl dabar leidžiate moterims bažnyčioje drauge su vyrais kartu sėdėti, nedraudžiate per išpažintį kalbėti ir net balsiai giedoti. Ar tai nėra "priešinga" Šv. Raštui?! Norint tikriau Šv. Raštą suprasti, reikia prisiminti kada jis buvo rašomas. Tai buvo laikai, kada moterys neturėjo jokio visuomeninio balso jos tebuvo paprastos vyrų tarnaitės. Visa tai atsispindi ir Šv. Rašate, bet tai nereiškia, kad Dievas vyrą skaitytų aukštesniu, o moterį - žemesniu tvariniu. Kas buvo prieš 4.000 ar 2000 metų, to negalima norėti šiandieną.

B.: Jei kunigystės teisė dabar būtų pripažinta moterims, tai būtų sugriauta kelių tūkstančių metų tradicija.

M.: Ar žmogus dėl tradicijos, ar tradicija dėl žmogaus? Mes tradiciją perėmėme iš žydų. Žydai nedraudžia moterims būti rabinais. Jei anais laikais moterys galėjo būti net pranašėmis, o jų buvo apie 10, tai kodėl jos dabar

negalėtų būti kunigais?

B.: Kristus nepašaukė į apaštalų tarpą nei vienos moters. Jis Marijai nesuteikė net paprasčiausio titulo. Jei Kristus moteris paliko nuošalyje, kodėl dabar reikėtų jas kviesti talkon?

M.: Žinau, kad Kristaus motinai dabar priskiriami visokiausi aukšti titulai buvo žmonių sugalvoti daug vėliau. Tiesa, kad Kristus moterų nepasirinko apaštalavimo darbui, tačiau Jis niekada nėra pareiškęs, kad moterys negali būti kunigais. Jei netikinčiųjų masėse buvo sunku apaštalauti net "ponams" vyrams, tai dar sunkiau būtų buvę "tarnaitėms" moterims, nes anų laikų papročiu jos neturėjo teisės prabilti viešai į visuomenę. Kristus gyveno anais vyrų hegemonijos laikais. Jis matė moterų sunkią padėtį, todėl joms ir neuždėjo nepakeliamos darbo naštos. Net šiandieną, tiek Rytų šalyse tiek ir romanų kraštuose, moterys dar vis neturi pilnesnio pripažinimo. Jei Kristus būtų gyvenęs mūsų laikais ir dar anglo-saksų kultūros kraštuose, vargu ar Jis būtų palikęs moteris nuošalyje nuo apaštalavimo darbo. Tam tikra prasme mes visi ir visos esame pašaukti būti kunigais.

B.: Atrodo, kad tu, praeinanti mirtinga žemės dulkė, nori būti išmincingesnė už patį popiežių! Ar tik nesiruoši pati tapti "kunige"?

M.: Aš žadu būti mokytoja. Be to, aš nesu jokia "praeinanti mirtinga žemės dulkė". Esu sutverta pagal Dievo atvaizdą su Jo buveine manyje. Dievo mintyse buvau nuo amžių prieš laiko pradžia, o po žemiškos kelionės vėl pereisiu į amžinybę, tikiu į kūno prikėlimą.

B.: Gal ir taip, bet kiek yra tokių,

kurie galvoja, jog reikėtų moterims patikėti kunigo pareigas? Jų yra nedaug, o mūsų turtinga Bažnyčia turi pusę bilijono žmonių. Kaip popiežius nuspręs, taip ir bus!

M.: Čia tu kalbi apie turtus, čia apie bilijonus žmonių, čia vėl apie vienui vienintelį popiežių. Blaškaisi. Ar gi tiesa priklauso nuo turtų, nuo žmonių skaičiaus arba nuo vieno popiežiaus. Nojus, Kolumbas, Kopernikas bei daugelis vienišų žmonių turėjo tiesą, kai tuo tarpu žmonių masės klydo. Apaštaly saujelė su Kristumi priešakyje irgi buvo apsupti netikinčių masės, bet ar Kristus nebuvo tiesa?! Matome, kad tiesa nepriklauso nei nuo žmonių skaičiaus ir nei nuo jų medžiaginio turtingumo. Net pats popiežius negali sakyti, kad jis vienas turįs tiesos monopolį.

B.: Tiek to, su tavim nesiginčysiu, bet atsakyk dar į vieną klausimą.

Dabar visi krikščionys rūpinasi krikščionių vienybės atstatymu. Prieš akis turime daug kliūčių, kurias teks įveikti, norint vienybę atstatyti. Jei dabar protestantai pripažintų moterims kunigystės teisę, tai tik padidintų minėtų kliūčių skaičių ir tuo pakenktų vienybės atstatymui!

M.: Ar Roma rūpinosi krikščionių vienybės reikalais paskelbdama savo paskutines tris naujas dogmas?! Ypač dviejų paskutiniųjų dogmų įpilietinimą Roma ne švelnina, o dar net plečia! Mes visi tiesą, kaip kas ją suprantame, aukščiau statome už vienybę ir vienybės nekūriame tiesos sąskaiton.

B.: Baikime kalbą, kad nepatečiau herezijos. Geriau eisiu pažaisti beisbolą.

M.: Su Dievu!

* * *

J. KREGŽDĖ

REIKŠMINGOJI ŠVENTĖ

Per š. m. Jokūbines, liepos mėn. 25 d., įvykusi lietuvių Ev. Ref. Bažnyčioje Konfirmacija pamaldų dalyviams padarė gilų įspūdį, sukeldama džiugias viltis, praeities prisiminimus, o konfirmantų motinoms išspaudė ir džiaugsmo ašarėles. Per įvykusią konfirmaciją buvo sustiprintas siekis, kad būtų išlaikyta ir pratęsta Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios tremtyje gyvybė, kad būtų perimtas Jos palikimas ir perduotas ateičiai ne tik nesužalotas ir nesumenkintas, bet praturtintas naujais kūrybiniais laimėjimais.

Nuo lietuvių ev. ref. parapijos Chicagoje įsisteigimo (1950 m. kovo m. 18 d.) prabėgo 15 metų. Per praėjusį laiką parapija, kad ir ne

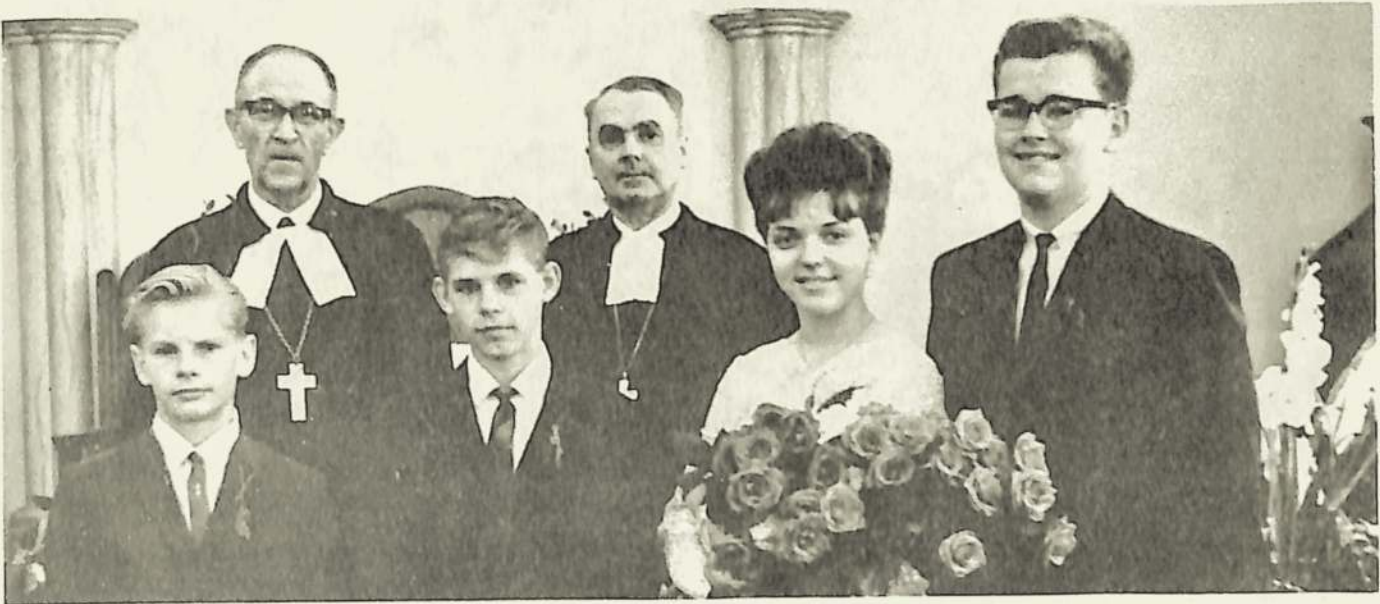
skaitlinga parapijiečių skaičiumi, ne kartą pergyveno nuotaikingą konfirmaciją. Bet šiuometinė keliais atvejais išsiskyrė iš buvusiųjų. Dėl buvusių tremties atžvilgiu nenugalimų kliūčių, anksčiau būdavo konfirmuojami konfirmantai pasirengusieji savamoksliškai, t. y. pasiskaitę kunigų nurodytos atitinkamos bažnytinės literatūros ir patiems kunigams žymiai mažiau su konfirmantais padirbėjus.

Pabrėžtina ir tai, kad per š. m. konfirmaciją buvo konfirmuotas pirmą kartą jaunimas, kuris buvo nuosekliai konfirmacijai parengtas.

U. S. A. Bažnyčia yra atskirta nuo valstybės ir viešosios mo-

"AŠ ESU PASAULIO ŠVIESA, KAS SEKA MANE, NIEKAD NEVAIKŠČIOS TAMSOJE, BET TURĖS GYVENIMO ŠVIESĄ". Jono 8, 12.

*Liet. Ev. Ref. parapijos konfirmantai (iš k. į d.): Kęstutis TATORIS, Algis TATORIS, Lilija PALŠYTĖ, Arūnas DAGYS.
Chicago, 1965.VII.25*

Nuotrauka Leono Knopfmillerio

kyklos-nuo Bažnyčios. Nei pradinėse, nei vidurinėse mokyklose ne tik kad nedėstoma religija, bet mokykla neužsiima nei moksleivių auklėjimu. Klasės neturi mokytojų-klasės auklėtojų ir moksleiviai nesupažindinami ir su pagrindiniais moralybės dėsniais

Kai mokyklos yra atsisakiusios nuo moksleivių auklėjimo, nuo dorovės principų skelbimo, o šeimų galvos, dėl įtempto kasdienio darbo būna pervargintos ir savo šeimos auklėjimu, ar tai dėl laiko stokos, ar pajėgų trūkumo, neužsiima, tai Bažnyčių prisidėjimas prie jaunuomenės auklėjimo darosi itin reikšmingas ir prasmingas. Šiuo atveju, ištikrųjų, turėtų įvykti krikščioniškųjų tiesų, dorovės, moralybės, humanizmo principų skelbimui savo rūšies naujas renesansas, kad sulaikytų kasmet vis sparčiau per pasaulį žengiantį nužmogintą žmogų. Neleistina, kad snūduriuojanti žmonijos dvasia dar labiau užsnūstų. Neleistina, kad mechaniza-

cija pavergtų žmogų ir iš jo atimtų dvasią, sielą. Iš to sektų katastrofiškos pasekmės.

Liet. Ev. Ref. Kolegija tretyje, tą permačiusi, 1959 m. įsteigė prie Chicagos ev. ref. parapijos vaikams sekmadieninę mokyklą. Šioje mokykloje dėstoma tikybos istorija, supažindinama su krikščioniškomis tiesomis, pamokama giesmes giedoti. Šių metų konfirmantai šią sekmadieninę mokyklą lankė nuo pat jos įsteigimo. Taigi, buvo konfirmuota šios mokyklos pirmoji laida.

Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad buvo konfirmuotas taipgi pirmą kartą jaunimas, gimęs U. S. A. ir per tai automatiniai įgyjęs U. S. A. pilietybę. Taigi, buvo konfirmuoti U. S. A. piliečiai Lietuvos Ev. Ref. Bažnyčioje.

Liet. Ev. Ref. Bažnyčia giliai dėkinga tėvams, kad jie savo jaunuomenę išauklėjo ne tik dvasioje lietuviiais, bet ir tėvų tikyboje, kuri iš senosios kartos perimtą gerį išlaikys ir toliau ją ugdys.

Liet. Ev. Liut. Tėviškės parapijos konfirmantai (iš k. į d.): Arvydas JANKUS, Martynas Ansas TRAKIS, Alisa Raminta LAMPSATYTĖ, Violeta Nina PUODŽIŪTĖ. Viduryje — kun. Ansas TRAKIS. Chicago, 1965.V.30

Nežiūrint į tai, kad jaunuomenė per keturis sekmadieninės mokyklos metus jau buvo gerokai su pažindinta su krikščioniškuoju mokslu, vienok jaunuomenės parengimui konfirmacijai ir pirmajai komunijai buvo paskirta dar eilė sekmadienių. Darba su busimais konfirmantais pradėjo kun. P. Dilys, o jam susirgus - baigė superintendantas kun. S. Neimanas. Abu kunigai, kaip Dievo ir žmonių tarnai, idealistinės nuotaikos kupini, vidujinio balso skatinami, iš pasišventimo, atsisakydami nuo reikalingo poilsio sekmadienių, darydami ilgų distancijų keliones, lankė busimuosius konfirmantus ir juos rengė taip svarbiai, reikšmingai šventei.

Tą liepos mėn. 25 d. gražią, šiltą, saulėtą sekmadienį prie lietuvių Ev. Ref. Bažnyčios, rūtelių šakelėmis pasipuošę, rikiavosi konfirmacijai: Lilija Palšytė, Arūnas Dagys, Algis ir Kęstutis Tatoriai. Sekant Lietuvoje buvusią tradiciją, A. Kalvaičiui vargonais grojant ir abiejų kunigų vedini, konfirmantai įžengė į bažnyčią.

Bažnyčia buvo papuošta žydinčiomis baltomis gėlėmis. Pamaldų dalyviai buvo liudininkai konfirmantų duotos viešos priesaikos, pažadant laikytis šios Bažnyčios tikėjimo, tradicijų ir žengti senelių bei tėvų pramintu taku su meile Dievui, tėvynei ir žmonijai.

Konfirmacijos apeigas atliko superintendantas kun. S. Neimanas ir šios didžios dienos atsiminimui kiekvieną apdovanojo giesmynu. Suprt. kun. S. Neimanas, pasirėmęs I Petr. 3, 13 žodžiais, taip pasveikino jaunus parapijiečius:

"I r k a s y r a, k u r i s j u m s p a k e n k s, j e i e s a t e u o l ū s d a r y t i g e r a"? primindamas, "kad jauni žmonės yra lyg keliautojai, kurie gyvenimo kelyje susidurs su nenumatytomis staigmenomis. Išsimokslinimas neapsaugo jaunuolio nuo pagundos, o turtas ir garbė neužtikrina laimės. Ir dideli, pasižymėję žmonės suklumpa, - sako psalmistas. Todėl, jei ko ir neatsiektumėte gyvenime, jus išliksite nepažeisti, jei laikysitės to, ką jums sako šiai valandai parinkti žodžiai:

"Jei būsite uolūs daryti gerą".

"Gėris - plati sąvoka. Tai ne tik Šv. Raštas, bet ir pasaulio istorija bei literatūra, ne tik giesmynas, bet ir liaudies dainos, ne tik pamaldos, bet ir iškylos į gamtą, subuvimai, ne tik Bažnyčia, bet ir tėvynė, tauta ir visuomenė priklauso prie paminėtos sąvokos".

"Krikščionis privalo būti atviros širdies, turėti platų akiratį. Viešpats mokė ne tik gera daryti, bet ir Pats mums gyvą pavyzdį davė. Ir tai yra tasai, kuriam šią valandą jus davėte priesaiką".

Kun. P. Dilys turiningame, konfirmantams skirtame, pamoksle skatino jaunimą gyvenime žengti doros, tiesos, meilės, gėrio ir grožio keliu.

Tą dieną konfirmuotieji pirmą kartą priėmė komuniją. Prie komunijos, savo šeimos nariams pagerbti, priėjo ir jaunuomenės tėvai.

Žengiančiųjų į gyvenimą jaunų krikščionių pirmieji žingsniai buvo palydėti gražia giesme:

"Už rankų imk meilingai

Ir vesk mane

Lig galo išganingai

Šioj buityje".

Po pamaldų parapijiečiai sveikino konfirmuotuosius, vieni-kaip jaunus krikščionius, kiti-kaip jaunus parapijiečius. Konfirmacija, pasauliečio požiūriu, laikoma kaip ir riba perėjimo iš vaikystės į jaunystę, į žengimą į subrendusio žmogaus teisių ir pareigų pasaulį. Konfirmuotieji automatiškai tampa tos parapijos nariais, kurioj buvo konfirmuoti.

Tą dieną iš jaunuomenės veidų spinduliuojas džiaugsmas buvo pagrįstai nuoširdus. Kad ir po nemažų pastangų, -kas jaunuomenei itin svarbu, -buvo peržengta vaikystės pakopa.

Džiaugėsi šia diena ir Bažnyčia, sugebėjusi suteikti jaunuomenei tvirtus krikščioniškosios tiesos, krikščionių moralės pagrindus, taip reikalingus žengiant į gyvenimą.

Prisilaikant gražių praeities papročių, J. A. Dagių ir E. J. Palšių šeimos, erdviose "M. Sp!" administratoriaus Jono Palšio

Liet. Ev. Liut. Ziono parapijos konfirmantai: Edvardas BALZERIS, Edmundas BLOKAS, Ona SPERLINGAITĖ, Danas FUKARTAS, Romas POVILAITIS. Viduryje — doc. kun. J. PAUPERAS. Per 1965 m. Ziono p-joje konfirmuota 14 konfirmantų. Chicago, 1965.VI.6

namuose, surengė šaunius pietus, kuriuose dalyvavo abu kunigai su poniomis, sekmadieninės mokyklos vedėja mok. M. Plačienė su šeima, giminės, prieteliai, bičiuliai.

Prieturtingo skoningo vaišėmis ir gėrimais perpildyto stalo, vaišingų šeiminkų Dagių- Pal-

šių globoje, visi linksmoje pakilioje nuotaikoje praleido neužmirštamą valandą.

Tas pats įvyko ir Tatorių šeimoje, kur irgi buvo vaišinami svečiai susirinkusieji palinkėti, kaip konfirmantams, taip ir tėvams, laimės bei sėkmės.

* * *

Kun. S. NEIMANAS

BUVO SUMAINYTI ŽIEDAI

Dainininkė Jieva TAMULĖNAITĖ

Mūsų Kolegijos prezidento kuratoriaus Motiejaus ir ponios Idos Tamulėnų šeimoje, š. m. liepos mėn. 24 d., įvyko didelė permaina. Po ilgų laukimo metų buvo sugrįžusi iš Vienos, užbaigusi dainavimo studijas, jų vienturtė duktė Jieva Tamulėnaitė. Atvyko pasiilgtųjų tėvų aplankyti ne viena, ne tik su diplomu rankose, bet ir su būsimuoju gyvenimo draugu-sužadėtinium.

Dainininkė Jieva Tamulėnaitė mūsų Bažnyčios nariams buvo ne tik žinoma, bet ir pamilta, kuri

ne kartą per iškilmingus minėjimus, savo sodriuojų skambiu balseliu solo giedodama, praturtino pamaldas.

Jieva Tamulėnaitė 1957 m. baigė aukštesniąją mokyklą Washington Park, Racine, o Lawrence Callege Appleton, Wisc. baigė 1961 m., gaudama Bachelor of Music laipsnį.

Tolimesnes 3-jų metų studijas tęsė Austrijoje, Vienos valstybinėje konservatorijoje. Studijų metu koncertavo Vienoje, Berlyne, Londone ir kitur. Pakviesta 1964 m. dainavo Vakarų Vokietijos Trier miesto operoje.

Sužadėtinis, dainininkas Petras Rasmussen'as taipgi yra bai-

Jaunavezius sutuokia Christ Congregational Church suprt. kun. S. NEIMANAS. Racine, 1965.VII.24

*Jaunavedžiai - dainininkai Jieva TAMULĖ-NAITĖ ir Peter RASMUSSEN.
Racine, 1965.VII 24*

gęs Vienos konservatoriją. Nuo 1965 m. rudens dainuoja Kopenhagos Royal radiofone, Danijoje.

Jieva Tamulėnaitė, būdama kukli, nemėgsta ir reklamos. Platėsniajai lietuvių visuomenei dar

nėra prisistačiusi ir nežinoma. Todėl nepageidavo ir tų, taip lietuvių visuomenėje praplitusių garsiųjų "šauniųjų" vestuvių. Jaunavedžių jungtuvės buvo atšvęsta siaurame artimųjų būrelyje, gražiame Racine viešbučio restorane.

Jungtusių apeigas atliko, jauniems pageidaujant, lietuvių kalba sprt. kun. S. Neimanas "Christ Congregational Church", Racine. Jauniems išvykstant į Daniją, lietuvių visuomenė, gyvenanti Racine, suruošė gražias išleistas.

Sunku buvo tėvams pergyventi atsiskyrimą su vienturte mylima dukrele, taip toli išvykstant, ir dėl tolimųjų atstumų, negalinčia dažniau likusių vienišų tėvų aplankyti.

Mūsų Bažnyčios nariai su dėkingumu sveikina jaunavedžius. Nuoširdūs linkėjimai tepariamia jaunavedžių veiklą ir telydi darbuose sėkmė. Vilimės, kad nebūsime užmiršti.

* * *

EVANGELIKŲ JAUNIMO SĄSKRYDIS

1965 metų J. A. V. ir Canados lietuvių evangelikų jaunimo sąskrydis įvyko Darbo Dienos savaitgalyje, rugsėjo mėn. 4-6 d. d., lietuvių skautų stovyklavietėje "Romuva", Ontario, Canada, gražioje gamtos aplinkoje, prie švaraus ežeriuko, 150 mylių į šiaurę nuo didmiesčio Toronto.

Suvažiavimą organizavo ir sąskrydžiui programą numatė praėjusių metų jaunimo suvažiavimo parengimui išrinktas komitetas, susidėjęs iš pirm. Juozo Usvaldo ir narių Hildos Lorenčaitės ir Artū-

ro Tinginio. Sąskrydyje dalyvavo jaunimo ratelių atstovai iš Chicago, New-Yorko, Bostono, Toronto ir kt. Suvažiavime dalyvavo gausus jaunuomenės būris susidėjęs iš arti 80-ties asmenų. Deja, tuo laiku pasitaikęs niurus, lietingas oras slegiančiai veikė jaunimo nuotakas. Neleido pasidžiaugti gražiąja Canados gamta ir reikėjo atsakyti nuo iškylų. Tad, suvažiavusiųjų didžioji laiko dalis buvo praleista stovyklavietės pagrindiniame pastate-valgykloje.

Šeštadienio programa, pavėla-

1965 m. liet. ev. jaunimo sąskrydžio dalyvių dalis. Viduryje sėdi (su akiniais) Toronto „Vilties“ p-jos kleb. kun. A. ŽILINSKAS
Nuotrauka V. Šerno

vus atvykti autobusui su jaunimu iš Chicagos, buvo pradėta pavėluotai. Pirmąją paskaitą "Krikščionią palyginus su kitom religijom" skaitė kun. Ernest Hahn, misionierius neperseniausiai atvykęs iš Indijos. Misionierius, angliškai kalbėdamas, teigė, kad šių dienų gamtos mokslai negali, ir ateityj niekad negalės, atsakyti į visus gyvenimo klausimus. Užtikrino, kad Biblija neklystanti, nors kartais joje randame prieštaravimų gamtos mokslui. Šioji paskaita sukėlė gyvas diskusijas.

Po skanios vakarienės buvo išklaudyta med.dr. Algimanto Kelerio įdomi paskaita "Narkotikai ir jų pasekmės".

Šeštadienio laužą gyvai pravedė muzikas Vytautas Strolia. Jo dėka buvo nemažai dainų sudainuota, prisijuokta. Prie laužo įvyko taipgi atskirų miestų jaunuomenės pasirodymai. Prieš poilsį buvo suspėta prie modernios muzikos dar ir pasišokti.

Sekmadienį, tuo jau po pusryčių, buvo išklaudyta kun. Anso Dumpio paskaita "Kristus, Bažnyčia ir Etika". Po šios paskaitos sekė oficialusis sąskrydžio posėdis: išklaudyti gautieji iš tolimų vietų sveikinimai; išklaudyti jaunimo ratelių metiniai veiklos pranešimai; aptarti einamieji reikalai ir nustatytos veiklos gairės. Sekančių metų jaunimo sąskrydį suorganizuoti pavesta Chicagos jaunimo rateliui.

Iškilingas pamaldas atlaikė kun. Algimantas Žilinskas, pasakydamas pamokslą, ir kun. Hansas Dumpys. Pamaldose dalyvavo ir svečių, atvykusių iš Toronto.

Popietiniame laisvalaikyje įvyko smarkios tarp miestinės tinklinio rungtynės. Švariame ežere nuplovus prakaitą ir jo šaltuoju vandeniui atsigaivinus, buvo išklaudyta muziko Vytauto Strolio paskaita "Muzika ir jos įvertinimas". Šioji paskaita buvo pailiustruota muzikos ištraukomis, kurios buvo

užrekorduotos "tape recorder'e". Sekmadienio vakaras, po trumpos filmos apie Chicagos jaunimo rateljio išskylą, buvo baigtas irgi šokiais.

Chicagos jaunimas, dėl tolimos kelionės, atsisveikino rugsėjo m.

6 d. ankstyvą rytą. Po jų išvykimo neužilgo išsiskirstė ir likusieji. Ir taip baigėsi šiuometinis lietuvių evangelikų jaunimo tradicinis sąskrydis, prabėgęs greitu tempu, sužadinęs jausmus bei ryžtą kilnių tikslų siekiam.

V. Š.

ABSTINENTAS

AR REIKIA GERTI?

Klausimas savotiškai keistas, nes juk žmogaus organizmas neilgai gali ištvirti be gėrimo. Ir kokią nepaimtum gyvybės pasireiškimą žemėje, - visur vanduo sudaro pagrindinę sąlygą gyvybei palaikyti.

Tačiau žmogus atitolo nuo naturalaus reikalo papildyti skysčių išteklių kūne ir, vieton vartoti gryną vandenį troškulių nuraminti, pradėjo vartoti įvairiausių gėrimus su priemaišomis, kad būtų skaniau gerti. Jei vandens pusę kvortos išgerti pusėtinai ištroškusiam gal ir įmanu, tai jau tą vandenį "pagerinus" (pavyzdžiui, įpylus vaisių sunkos), mielai išgeriama ir daugiau. Dar nedidelė bėda, jei išgersi per dieną ir visą galoną vandens neužnuodyto, - kad ir su įvairiais prieškoniais pagerinto. Tačiau vartojimas įvairių dirbtinų bealkoholinių gėrimų (ir dar juos duodant vaikučiams) toli gražu neina į gėriamą sveikatą, nes į tuos gėrimus nevengiama įdėti organizmą erzinančių priemaišų. Nepalyginant didesnę žalą daro alkoholiniai gėralai, ir jie vartojami, žinoma, ne vien troškuliui raminti.

Jau nuo senų senovės įvairios tautos vartodavo narkotikus, t. y. įvairius nuodus nuotaikai pakelti, nervams "nuraminti". Bet nė vie-

"Gerkim broleliai ir aš gersiu..." nas iš tų įvairiausių narkotikų nebuvo tiek paplitęs, kiek alkoholis. Daugelį tautų jis yra sužlugdęs. Kas gilabiausia išnaikino pirmuosius Amerikos gyventojus indėnus, jei ne deginantis ("ugninis") skystimėlis, taigi alkoholis. Kad to paties tautos naikinančio tikslo siekė mūsų sulenkėję dvarponiai baudžiavos metu pastatę savo dvaruose bravorus ir kryžkelėse daugybę karčiamų, aišku šiandien kiekvienam. Netgi daugely atvejų baudžiauninkas buvo verčiamas pirkti tam tikrą degtinės kiekį, kad tuo būdu papildyti lebaujančio bajoro kiauras kišenes.

Mūsų tauta ir sveika kaimo aplinka atlaikė tą alkoholizmo antplūdį, kol pagaliau taurus lietuvis Valančius sekmingai išplėtė savo blaivybės idėjas ir tuo būdu sulaukė tautą nuo išsigimimo. Kad ir neilgai tęsėsi tas blaivybės ar net abstinencijos skleidimas, bet pati blaivybės idėja nebeužgeso, nes ir pati baudžiava buvo panaikinta, o karčiamos išliko tik senesnių žmonių prisiminimuose.

Caro okupacijos laikais buvo valdžios krautuvės degtinei parduoti, ir turgaus dienomis daug sunkiai uždirbto pinigų mūsų kaimiečiai palikdavo miesteliuose. Tai buvo savotiškai demoralizuo-

janti savanoriška duoklė dievai-
čiui alkoholiui, ir degtinę gerian-
tieji tėvai sunkiai skriausdavo
savo šeimas, pragerdami pinigus
už turguje parduotus produktus.
Tuo atveju ne tik nebelikdavo pa-
kankamai lėšų svarbiausiems ū-
kio ir šeimos reikalams, bet daž-
nu atveju, parvažiavus girtam na-
mo, kildavo šeimoje žiaurūs gin-
čai arba net muštynės.

Ar daug šis reikalas pagerė-
jo Lietuvos nepriklausomybės
laikais? Buvo trumpinamas tur-
gadienio laikas ir steigiami koo-
peratyvai (žemės ūkio draugijos),
kurie vis labiau plėtė superka-
mųjų žemės ūkio gaminių kiekį.

Bet per trumpas buvo nepri-
klausomos Lietuvos laikotarpis,
kad galutinai sukultūrinti turgų
Vakarų Europos pavyzdžiu, pa-
kertant išplėstais kooperatyvais
gausių parazitinių pirklių galią,
o kartu galimai sumažinti gausų
alkoholio vartojimą turgaus die-
nomis.

Tiesa, dar buvo ir nepr. Lie-
tuvos laikais slaptų bravorėlių.

Kiek platesnės apimties akci-
jos prieš alkoholio vartojimą ne-
buvo išvystyta prieš II pas. karą
Lietuvoje, nors ir buvo steigia-
mos bealkoholinės atbatinės ir
šiek tiek blaivybės idėja puose-
lėjama per spaudą. Bet jei aukš-
tieji Lietuvos pareigūnai laikėsi
principo, kad galima gerti, jei tik
savo darbą tvarkingai atlieki, tai
ko norėti iš mažesnių pareigūnų
ar iš kaimo žmonių, dirbusių nuo
ankstyvo ryto iki vėlyvos nakties,
ir be varginančio darbo turėjusių
labai nedaug šviesesnių bei lin-
ksmesnių prošvaisčių.

Ne sausais pamokinimais, o
savo tauriu elgesiu mes pasek-

mingai galime atpratinti visuo-
menę nuo blogų įpročių, taigi ir
nuo alkoholio vartojimo. To dar
neužtenka. Tik organizuojant kai-
mo jaunimą, įvairias sporto, dai-
navimo, švietimo ir kitokias or-
ganizacijas, o senimą į profesio-
nes ir savitarpinės pagalbos
draugijas, įmanoma sukultūrinti
kaimiečių laisvalaikį ir tuo būdu
įnešti šviesesnį kultūros prad-
menį į monotonišką ūkininko gy-
venimą, kartu atpratinant jį nuo
alkoholinių nuodų vartojimo.

Suprantamas dalykas, kad al-
koholizmas yra liga, kurią gydant
neužtenka kovoti su jos simpto-
mais, bet reikia suduoti smūgį
alkoholinio užkrėtimo židiniui. Ir
kaipgi kitaip pavadinti alkoholyje
"mirkstantį" žmogų, jei ne be-
pročiu arba net savižudžiu, kuris
nuosekliai naikina savo organiz-
mą. Visai teisingai garsus šau-
lių sąjungos steigėjas Vl. Putvis
yra pasakęs: "Kas geria, tas savo
vaikų laimę prageria".

Na, o kaip reikalai čia pas
mus, tremtyje. Juk gi ne taip jau
seniai J. A. V-bės turėjo "prohi-
biciją", taigi alkoholio draudimą.
Bet "munšeinas" nugalėjo "pro-
hibicijos" šalininkus, ir laisvas
alkoholis buvo vartojamas lega-
lizuotai.

Kaip reikalai pas mus? Ar su-
ėję draugai pasikalbėti dažnai
apsieina be stikliuko? Kiekvienas
tuoj pasakys, kad kokia čia drau-
gystė ar vaišės, jei nėra bonkos
degtinės. Dažnas mėgina net pa-
sididžiuoti, kad jis sugeba "atlai-
kyti" palyginant didelį tų "mei-
lių stikliukų" skaičių.

Ką gi be išgėrimų gali pada-
ryti? Visi subuvimai ir piknikai,
ko jie būtų "verti", jei ten nebūtų

alkoholio. Alkoholio pardavimas duoda didžiausią pelną, kuris yra reikalingas mūsų kultūrinėms organizacijoms. Nesistebėkime, kad išleisti dešimtį ir kitą nėra sunku privačiuose ar viešuose subuvimuose. Žmogus, vieną kitą stikliuką paragavęs, darosi nebešykštus, sunkiai uždirbtų pinigų aikvojimui atlaidus, ir dar turi savotišką pasididžiavimą, kad tai jis gali pastatyti geriausio užsienio konjako ar kitokio brangesnio alkoholinio gėralo bonką. . . O kai tas pats asmuo yra neįgėręs, tai jam jau daug sunkiau darosi atverti piniginę ir aukoti visomenės reikalams, arba užsakyti laikraštį, pirkti lietuvišką knygą. Alkoholis gana stipriai veikia žmogaus nervus ir jausmus, ir todėl jis sugeba užmigdyti asmens kilnesnius jausmus ir idėjas. Nesistebėkime, kad ir lietuvių tarpe atsiranda valkatų, kurie, kaip "dūšia be vietos", slankioja gatvėmis, ieškodami progos gauti pas ką nors keletą centų, kuriuos tuoj paleidžia į apyvartą artimiausiame klube. Ar kas nors iš mūsų čia, Amerikoje, mėgino organizuoti kovoti su ta labai lengvai užkrečiama ir sunkias materialines bei moralines pasekmes sukeliančia alkoholizmo liga? Šiame aukščiausio materialinio gerbūvio krašte idėjinių abstinentų yra tik nedaugelis, ir jų balsą prieš besaikį alkoholio vartojimą galima būtų prilyginti šaukimui tyruose.

Daug svarbesnis reikalas yra su jaunimu. Jei dar būdamas aukštesnioje mokykloje jaunuolis pratinasi prie stikliuko, tai lankydamas universitetą jis jau nebetaps abstinentu. Prie alkoholio jautrus

jaunuolio organizmas nesunkiai pripranta, ypač jei ir vyresnieji teikia blogą pavyzdį. Ir kuo toliau, tuo greičiau riedama alkoholinės prarajos bedugnė. . . Dar blogiau, jei jaunos mergaitės pradeda ragauti alkoholinius gėrimus. Ar reikia stebėtis, kad tokioms gėriančioms mergaitėms gali atsitikti ir visokios "nelaimės".

O kaip gi su mūsų vargšais, Sovietų priespaudos slegiamais broliais Lietuvoje. Kaip ten šiandien su alkoholio vartojimu, kai kolchozninkas negauna nė pusės buvusio dvarų kumečio atlyginimo, kai jam atimtos bet kokios galimybės kultūriniam gyvenimui, nes ir spauda, bet kokios organizacijos ar kultūrinės pramogos yra visiškai uždraustos. Ar mes galime vadinti komunistų prievartines organizacijas kultūrinėmis? Ir, štai, vėl atsiranda savotiškas vaistas tam vergijos slogučiu (bent laikinai) pašalinti, - tai alkoholis. Sunku pasakyti, kiek jis yra paplitęs šiandien mūsų brolių - baudžiauninkų (kolchozninkų) tarpe.

Ką nors sutaupyti kalėjimiškoje buklėje gyvenant irgi neįmanoma, nes valiutą keičiant, santaupos reikalingos įrodymo. Paprastas kaimietis gi nė nesvajoja apie santaupas, o visas jo rūpestis susikoncentruoja į išsilaikymą, atseit, į apsigynimą nuo bado. Bet sovietiški pareigūnai turi geresnių galimybių "kombinuoti", todėl ir alkoholio vartojimas jiems daug prieinamesnis. Be jokios vilties į geresnę ateitį, nuolatinėje baimėje gyvendamas, vargšas kolchozninkas, jei tik randa galimybę "sukombinuoti", - jis irgi mėgina nors retkarčiais užsimiršti alkoholio globoje.

Ką gi mes galime pasakyti aniems sovietijos žiauraus bato slegiamiems tautiečiams. Jei jie vartoja alkoholiš iš savotiškos desperacijos, tai čia, tremtyje, mūsų tautiečiai jį vartoja iš pertekliaus. Kaip tu pripratinsi vartojantį alkoholiš žmogų prie laikraščių, knygų skaitymo ar prie grynai kultūrinių pramogų, jei jo idėjinis pasaulis jau prigesęs; jei jis, po sunkaus darbo (kalbėkim apie inteligentą, nepratusį prie fizinio darbo) skaitydamas laikraštį, užsnusta... Tai gana liūdna padėtis, ir vienintelis mūsų tikslas yra apsaugoti jaunimą nuo šios didžiausios žmonijos negerovės - alkoholio. Nes, jei kuris mūsų jaunuolis nesusi laikys nuo alkoholio vartojimo, tai tuo pačiu jis jau pusiau numiręs lietuviybės idėjai, ir iš tokio jaunuolio mes ne susilauksime lietuviybės tęstinumo šiame tautų suvirimo katilė - J. A. V-se.

Šios kelios palaidos mintys apie alkoholizmą, žinoma, neišsprendžia klausimo. Norima buvo problemą tik bent kiek pariškinti, kad tuo keliu būtų lengviau surasti būdas kovai su žmonija nuo seno varginančia rykšte.

* * *

Okupuotoje Lietuvoje (pagal grįžusių ekskursantų prasiitari mus) žmonės mėgsta įsigerti. Geria norėdami sunkius darbus užmiršti ir svajonių pasaulyje pagyventi.

* * *

Alkoholikai ieško sau meilės, kurios trūkumą jie jaučia savo gyvenime, ir alkoholio pagalba stengiasi tą meilės trūkumą pasipildyti, savęs pasigailėti, save pamylėti, tačiau save chroniškai žeidžia ir palaipsniui žudo.

Alkoholizmas yra savęs sunaikinimo forma, savo rūšies chroniška savižudystė.

Dr. Karl Menninger

Mes siūlome Kalėdų Šventėms sekančias knygas:

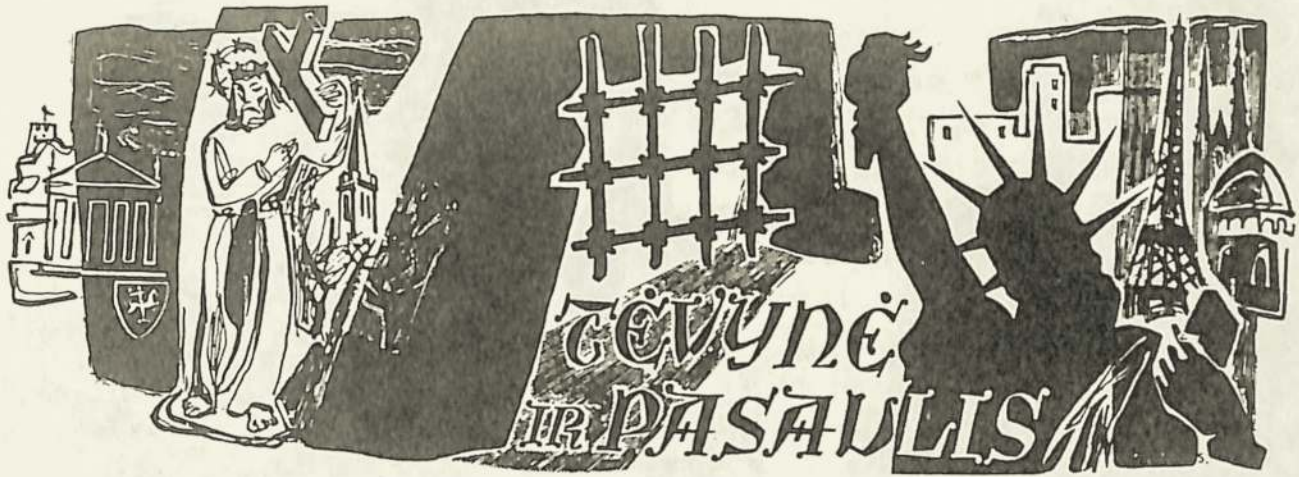
Dr. K. Gudaitis	LIETUVIAI EVANGELIKAI	434 psl.	Dol. 5. 00
Dr. K. Grinius	ATSIMINIMAI IR MINTYS I	302 psl.	" 2. 50
B. Sruoga	MILŽINO PAUNKSMĖ	173 psl.	" 2. 50
J. Savickis	ŽEMĖ DEGA I	455 psl.	" 4. 50
"	ŽEMĖ DEGA II	415 psl.	" 4. 50
M. Katiliškis	MIŠKAIS ATEINA RUDUO	514 psl.	" 5. 00

Reikalaujant knygas atsiųsti paštu - 5% pašto išlaidoms.

NORDEN'S IMPORT CENTER
3037 N. Lincoln Ave., Chicago, Ill., 60657
Tel. BI 8-4707

Krautuvė atdara sekmadieniais nuo liki 6 val. p. p.

IŠKELIAVUSIEJI AMŽINYBĖN

VELIONIS PETRAS JAŠINSKAS

Mus pasiekė liūdna žinia, kad 1964 m. gruodžio mėn. 31 d. netikėtai ir staiga So. Boston, Mass., mirė "Mūsų Sparnų" skaitytojas, rėmėjas Petras Jašinskas, "M. Sp." bendradarbio, pragarsėjusio "Naujienose" "Spaudos Pabirų" autoriaus Jurgio Jašinsko vyresnysis brolis.

Kiekvienas ilgesniam laikui persiskyrimas su šeimos nariu, su mielu prieteliu, bičiuliu būna palydimas su liūdesiu, su skausmu širdyje, su ašaromis. Žymiai didesnę dvasinę skausmą reikia pergyventi, kai tenka atsisveikinti su iškeliavusiu amžinybėn. Ištikrųjų, anot dainiaus Maironio, tada: "Nuliūdimas širdį spaudžia, lyg kas replėmis ją gniaužo".

Greičiau ir lengviau gilusis skausmas pergyvenamas, su žiauriu gyveno likimu susitaikoma, kai taip reikalingos dvasinės paramos susilaukiama iš šalies, kai yra sukuo širdį režiantį skausmu pasidalyti, kam savo širdies žaizdas atverti.

Draugbroliui Jurgiui Jašinskui prisėjo pakelti dvigubą skausmo našta: pergyventi netikėtą ir staigią mylimo brolio Petro mirtį ir

iš jaunystės dienų mielo draugo iškeliavimą. Kaip spaudos uoliam darbuotojui dera, jis savo pergyvenamuoju giliu skausmu, gailėsčiu pasidalino su spaudos skaitytojais:

"Miršta paprasti žmonės-vyrai ir moterys; miršta mokytai, gabūs, žymūs vienos ar kitos mės ar mokslinės srities žmonės. Jaunesni ir senesni. Mes jų gėdime ir gailimės. Ir skausmas mūsų širdis drasko...

Tačiau skausmo ir gailėsio visą aštrumą ir gilumą pajauti artimam asmeniui mirus. Nežiūrint kokio išsilavinimo, kokio amžiaus ir gabumų anas būtų buvęs. Širdis šiuokart iš tavęs pareikalauja stipriausio, ką tiksliai žmogiška būtybė gali parodyti ir turėti. Ir tu kenti tave draskantį ir piaustantį skausmą, ir tu išgyveni tą, ką gali suprasti ir atjausti tiksliai tas, kas panašioje padėtyje ir laike yra buvęs. Gali tau artimieji ir tavo pažįstamikupiniais skausmo veidais reikšti užuojautas, gali tavęs gailėtis, užjausti, ir su tavim kartu dalintis tavo kančiomis, tačiau tiksliai tu pats žinai ir jauti to skausmo didumą ir piaustantį aštrumą.

So. Boston, Mass., 1952 m. Kalėdos (iš k. į d.): vėlonis Petras JASINSKAS, jo žmona Zanė ŽALDOKAITĖ-JAŠINSKIENĖ (Skratiškių km.), Lydija JAŠINSKIENĖ su dukrele Giedre ir Jurgis JAŠINSKAS, str. „Mokytojas“ autorius

Kas panašioje padėtyje nėra buvęs, tam beveik neįmanoma tą pajusti ir išgyventi. Tebūnie palaiminta vienumos didybė ir žmogiškasis atsparumas!...

(„Naujienų“ Antroji Dalis, 1965 m. liepos 3 d. Nr. 770).

Petras Jašinskas, vyresnės kartos į Ameriką ateivis, buvo gimęs 1889 m. gruodžio mėn. 26 d. Kilučių kaime, Biržų valsč. ir apskr., gausioje Stasio Jašinsko ir Onos Šidlaitės-Jašinskienės šeimoje. Į U. S. A. atvyko prieš I-į Pasaulinį karą. Dirbo įvairiuose ūkiuose-farmose ir fabrikuose.

Petras Jašinskas, kaip ev. reformatas, mėgdamas lietuvių spaudą, buvo apsiskaitęs, prasilavinęs ir idėjinių pažiūrų. Buvo abstinentas, nerūkantis, santurus.

Buvo prieteliškas ir pagalbą artimiems teikiantis. Savo kuklias santaupas siūsdavo į Lietuvą savo likusiai motinėlei, broliams ir sesutei. Jo pastangų dėka jauniausias Jašinskių šeimoje narys, jo brolis Jurgis, galėjo baigti ne tik vidurinį, bet ir aukštąjį mokslą.

Petras Jašinskas visą laiką sekė, domėjosi bei rėmė Lietuvos ev. reformatų veiklą ir darbus. Atsikūrus Ev. Reformatų Bažnyčiai tremtyje ir pasirodžius „Mūsų Sparnams“, Petras Jašinskas šiuo žurnalu buvo ypatingai susidomėjęs. Uoliai skaitė ir finansiniai rėmė.

Tebūnie iškeliavusiam „Mūsų Sparnų“ šeimos nariui lengva poilsiu žemelė, skaidri žydrioji padangė!

J. K.

* * *

NULYDĖJOME K.R.T. ANĖ IVAŠKIENĖ

Š. m. spalio m. 15 d. mirė kuratorė Anė Ivaškienė-Kliaugaitė, sulaukusi 75 metų amžiaus. Jos mirtis giliai sukrėtė ne tik jos vyrą, artimuosius, bet ir ev. re-

formatų ir Tėviškės parapijų parapijiečius.

Didžiam skausme, nuliūdime likosi jos vyras Jurgis Ivaška, dukra dr. Adėlė Trakienė, žentas

Kuratorė A. KLIAUGAITĖ-IVAŠKIENĖ

kun. Anas Trakis, anūkas Martynas Trakis, giminės, prieteliai. Krt. Anė Ivaškienė buvo gimusi Lietuvoje, Vinkšninių kaime, Biržų valsč. ir apskr. ir karo audros atblokšta į Čikagą. Buvo giliai tikinti ir uoli parapijietė, rūpinosi ev. ref. parapijos gyvenimu, dėjo pastangas, kad parapijos reikalai gerai tvarkytųsi ir sielojosi nesėkmėmis. Visur pasireiškė savo darbštumu, pareigingumu, nuoširdumu. Darbavosi ev. reformatų moterų draugijoje ir ėjo atsakingas parapijos valdybos nario pa-

reigas.

Sekmadienio vakare, spalio m. 17 d., liūdinčiais perpildytoje Lakičiaus koplyčioje, buvo atlaikytos kunigų P. Dilio ir S. Neimano gedulingos pamaldos. Pirmadienio vakare velionės kūnas buvo pašarvotas Tėviškės parapijos bažnyčioje ir tą vakarą buvo atliktos budynės, vadovaujant kun. P. Diliui. Šiose budynėse dalyvavo misionierius Hahn ir pasakė kalbą. Budynėse dalyvavo taipgi ir ev. ref. kolegijos prezidentas krt. M. Tamulėnas, jun. su ponia, atvykę iš Racine.

Spalio m. 19 d. velionės kūnas skendėjo gausiais vainikais ir gėlėmis papuoštoje Tėviškės bažnyčioje. Palydovais perpildytoje bažnyčioje, prof. krt. Vl. Jakubėnui vargonaujant, dar kartą buvo atlaikytos gedulingos pamaldos.

Kun. S. Neimanas pasakė atsisveikinimo pamokslą, iškeldamas velionės atliktus darbus ev. reformatų Bažnyčiai. Atsisveikinimas

Tautinėse kapinėse (iš k. į d.) velionės vyras J. IVASKA, duktė dr. A. TRAKIENĖ, anūkas M. TRAKIS, žentas kun. A. TRAKIS, laidotuvių direk. LAKAVIČIUS ir kalbą sako krt. J. TREČIOKAS.

su miela velione, liūdnam giesmei aidint, buvo palydėtas gausiomis ašaromis.

Į Tautinės Kapinės mašinų palydai nei pradžios nei galo nesimatė. Grabnešiais buvo ev. reformatų Bažnyčios kuratoriai ir Tėviškės parapijos nariai. Kapinėse atsisveikinimo žodį, kuratorių ir parapijos valdybos vardu, tarė krt. J. Trečiokas, ev. ref. moterų d-jos vardu-krt. M. Guobužienė.

Laidotuvės buvo atliktos pildant velionės valią. Ji pageidavo kad būtų palaidota pagal buvusias tėviškėje tradicijas. Tą šiltą, saulėtą, gražią antradienio dieną Tautinėse kapinėse gausus palydovų burys buvo tirštu ratu apsupęs juoduojančią duobę, į kurią buvo

velionės karstas nuleistas ir visų akivaizdoje žemėmis užbertas, aidint giesmėms ir palydint varpo garsams. Paskutinį atsisveikinimo žodį ir palydovams nuoširdžią padėką tarė kun. A. Trakis.

Dar taip nesenai velionė džiaugėsi, kad po pergyventųjų audrų, nedateklių, kelionių visgi pagaliau gyvenimas susitvarkė įsikūrus savoje nuosavoje pastogėje. Bet mirtis ir vėl mum priminė, kad mūsų laukia namai ne ranka daryti, o buveinė aukštybėje.

Ir vėl viena Lietuvos dukra buvo svetingosios žemelės priglobta. Išsėkis ramybėje, miela Kuratore!

Kun. S. Neimanas.

STAIGA MIRĖ INŽ. V. TREČIOKAS

"Džiaukites su linksmisiais, verkite su verkiančiais".

Rom. 12, 15.

Džiaugsmas ir nuliūdimas-pastovūs mūsų gyvenimo palydovai. Mūsų Bažnyčios kuratorius Jokūbas Trečiokas, Oakville, Conn., š. m. liepos mėn. 15 d. sulaukė 70 m. Šeimos nariai ir platesnės apylinkės lietuviai, pažinę jubiliatą ne tik kaip gabų įvairių mašinų patobulintoją ir išradėją, bet ir kaip aktyvų visuomenės veikėją, ruošėsi jo sukaktį atžymėti. Deja, sukakties išvakarėse, š. m. liepos 13 d., po vidurių operacijos, mirė jo sūnus, inž. Vytautas Povilas Trečiokas. Velionis buvo chemijos ir metalurgijos inžinierius, nuo 1953 m. dirbęs prie Caneiprojekto, kur darė įvairius studijinius bandymus bei vadovavo įvairiems radioaktyvinių medžiagų tyrinėjimams. Mirė tesulaukęs 45 metus. Giliame skausme paliko tėvus,

Kuratorius inž. Jokūbas TREČIOKAS, mechanizmų išradėjas
brolių, seserį ir savo žmoną su dviem vaikais.

Tikime, jog krt. J. Trečiokas su savo artimaisiais nepaluš nuo

šio Aukščiausiojo siūsto smūgio, bet ir toliau liks našus ir vertingas lietuvių bare. Kun. S. N.

* * *

Š. m. lapkričio m. 16 d. Muenchene mirė savanoris kūrėjas, atsargos kapitonas Stasys Skeberdis. Buvo gimęs 1890 m. rugpjūčio m. 1 d. Kilučių km., netoli Biržų. Gyveno Kaune, o pokario metais gyveno su šeima Vokietijoje, Muenchene, kur ir buvo palaidotas š. m. lapkričio m. 19 d. Giliame nuliūdime liko žmona, sūnus ir dukterys.

* * *

Š. m. spalio mėn. 21 d. Hanoverio, Vokietijoje, mirė pramonininkas ir buvęs ilgametis fabriko "Siūlas" direktorius Harry Jansonas. Visiems biržiečiams jis buvo mielas ir gerbiamas asmuo.

Š. m. lapkričio 9 d. Lietuvoje mirė Jokūbas Tunkūnas, sulaukęs 82 metų amžiaus.

* * *

Š. m. spalio mėn. 23 d. Čikagoje mirė garsus ir originalus evangelikų teologas Povilas Tillich, sulaukęs 79 metų amžiaus.

Taip pat Afrikoje mirė pasaulinio garso teologas dr. Albert Schweizer, Nobelio premijos laureatas. -----

Visiems liūdesio skraisčiu apgaubtiems, skausmą pergyvenantiems, - šeimoms, artimiesiems, - vienminčių reformatų vardu reiškiau gilią užuojautą linkėdamas stiprybės, ištvermės. Tariame amžinos Tiesos Žodį: "Būk ištikimas iki mirties, ir aš tau duosiu gyvenimo vainiką". Jon. ap. 2, 10.

Kun. S. NEIMANAS

NEW-YORKĄ APLANKIUS

Kun. P. DAGYS ir svečias iš Chicagos supri kun. S. NEIMANAS Šv. Jono bažnyčioje, Brooklyn, N.Y., lietuvių protestantų pamaldų metu, 1965.IX.26

1965 m. rugsėjo mėn. 25-28 d. , kun. P. Dagio pakviestas, lankiausi New-Yorke.

Šv. Jono bažnyčioje (197 Mau

jer str., Brooklyn, N. Y.) kartu su kun. P. Dagiu atlaikėme pamaldas. Malda buvo paminėtas prieš 4 metus miręs krt. Jonas Dagys, šios parapijos rėmėjas, visuomenės veikėjas. Po pamaldų, bažnyčios patalpose, kaip parapijiečių įprasta, buvome susirinkę bendrai kavai, kurią paruošė moterų d-ja.

Šiuo metu moterų d-jos pirminkės pareigas eina dr. Aldona Svalbonienė, bet, turbūt, didžiausią našta, ruošiant minėjimus, pakelia darbšti ir veikli kunigo žmona, ponia Ariana Dagienė. New-Yorko lietuvių protestantų parapijos reikšmingesnius įvykius seka ir foto aparatu nuotraukas padaro atsidėjusi parapijos narė ponia Edita Vabalaitė-Vitkauskienė.

New Yorko lietuviai protestantai po pamaldų dalyvauja kavutėje. Prie stalo sėdi (iš k. į d.): kun. P. DAGYS,, GUDAVIČIENĖ, suprt. kun. S. NEIMANAS, BICIŪNIENĖ, BICIŪNAS. Brooklyn, 1965.IX.26

Šia proga aplankiau vyriausią amžiumi mūsų Bažnyčios kuratorių Povilą Klybą, sulaukusį 91 metus, vietinės parapijos valdybos pirmininką.

Kuratorius domisi mūsų Bažnyčios gyvenimu išeivijoje ir pavergtoje tėvynėje.

Aplankiau ir parapijos tarybos pirmininką, buvusį Pagėgių gimnazijos direktorių L. Toną, kuris sulaukęs 81 metus amžiaus, po sunkios ligos jau sustiprėjo ir atsidėjęs seka politinius įvykius.

New-Yorke teko pasimatyti su senais pažįstamais, gyvenančiais

N. Yorko apylinkėse, kurie buvo pakviesti kun. ir ponios Dagių vaišėms į jų naują namą, esantį arti gražaus parko, kuris primena, kaip kun. Dagys sako, Klaipėdą. Kuratoriui Jonui Aukštikalniui neseniai buvo padaryta akių operacija (glaukoma).

Kuratorius Kostas Klybas, pagal savo paties projektą, ant aukštos paežerės stato gražų vasarnamį.

Mielam kolegai kun. P. Dagiui ir poniai už nuoširdų priėmimą, globojimą ir vaišes nuoširdžiai dėkoju.

Kun. S. NEIMANAS

* * *

Kuratoriai Kazimiera ir Motiejus Tamulėnai, sen. (du kartu buvęs Lietuvos Ev. Ref. Kolegijos prezidentu ir sumaniai jai vadovavęs), sveikatų spiriami, apleido šiaurę ir praeitais m. apsigyveno saulėtoje Floridoje, W. Palm Beach. Kaip paprastai, persikėlimas į naują vietą surištas su sunkumais, įsikūrimui nenumatytais darbais ir su nemažomis išlaidomis. Šiuos sunkumus jau yra nugalėję. Bet ir ten, mieli Tamulėnai, nesėdi rankų sudėję. Neperseniau-

siai gautame laiške M. Tamulėnas rašo: "Apie namus ir sodybą darbų pakankamai. Prieš kurių laiką siautė uraganas Betsy ir aplaužė kiek medžių bei iškrėtė vaisių, tai vis reikalinga žmogaus ranka juos prižiūrėti ir globoti. Žmona reikalauja, kad gėlės nebūtų užmirštos ir trešiamos bei laistomos, tai vis darbai. Bet tie darbai teikia malonumo ir džiaugsmo. Mes labai patenkinti savo ne tik namu, bet ir sodneliu. Viskas tinka mūsų skoniui ir reikalavimams.

*Kuratoriai Motiejus ir Kazimiera TAMULĖ-
NAI tarp savo vaismedžių.*

W. Palm Beach, Fla., 1965 m.

Bijojome kiek vasaros, bet ji praėjo gana gražiai. Didelių karščių nebuvo ir naktimis, kaip visuomet, gerai miegojome.

Dėl sveikatų ir negalime per daug skustis, dar vis neblogiausiai krutame, nors sveikatos mums kainuoja gražių pinigų. Nesenai turėjau trukio operaciją, bet apie tai baigiu užmiršti, nieko nebejaučiu".

M. Tamulėnas, sen. "Mūsų Sp". bendradarbis, darbštumo ir sumanumo dėka, sugeba dar rasti laiko parašyti straipsnių ir "Naujiems".

Krt. M. Tamulėnas, sen., buvęs Lietuvos valstyvės pareigūnas, visuomeninėj veikloj veikęs, organizacijoms vadovavęs ir per tai, - nemažai gyvenimiškos tiesos patyręs ir daug istorinių faktų žinąs. Šiandie rusų bolševikiniai okupantai buvusią nepriklausomos Lietuvos gyvenimišką tiesą, - kas jiems akis bado, - perdirba ant komunistinio kurpalio ir pasisavina, o kitą dalį propaganda išniekina, apšmeižia, paversdami niekalu, "atgyvena". Aišku taipgi, kad atsistačius

būsimai naujai nepriklausomai Lietuvai, kas buvo, to visko irgi nebebus įmanoma atstatyti. Nūdien svarbu, kad istoriniai faktai, buvusioji gyvenimiškoji tiesa būtų užfiksuota tokia, kokia ištikrųjų buvo, - būsimoms kartoms bei istorijai.

Turėdami tą omenį ir linkėdami geros sveikatos, viliamės susilaukti iš krt. M. Tamulėno ir našaus plunksnos darbo. Geriausios sėkmės!

J. K.

*Marie ir John BRIEDŽIAI
Rockford, 1962.X.20*

Marie ir John BRIEDŽIAI, gyveną Rockforde, atšventė auksines vestuves. Jie patys yra prasarę, kad jie jau "viršlaikį" gyveną ir kad laikas, apie save besitvarkant, netikėtai greit prabėgąs. Mieliems "M. Sp." skaitytojams nuoširdžiai linkime sveikiems sulaukti deimantinių.

* * *

Š. m. rugpiūčio mėn. 18 d. Chicagoje lankėsi kun. P. Dagys, atvykęs iš New - Yorko S. L. A. reikalais. Šia proga kun. P. Dagys dalyvavo ir mūsų bažnyčios pamaldose. Ap-sistojusį Sherman viešbutyje ap-lankė kunigai S. Neimanas ir P. Dilys.

LOS ANGELES LIET. EV. PARAPIJA

Los Angeles lietuviai evangelikai š.m. spalio mėn. 3 d. paminėjo savo parapijos gyvavimo dešimtmetį. Pamaldas atlaikė kun. M. Preikšaitis, o po jų bažnyčios salėje buvo minėjimas ir bendros vaišės. Perskaičius gautus sveikinimus, ilgametis valdybos pirmininkas M. Glažė apibūdino vietinių lietuvių ev. veiklą, primindamas nepalankias sąlygas. Kun. M. Preikšaičiui pradžioje daug padėjo dr. kun. Owen G. Norem, leidamas nemokamai naudotis St. Andrews bažnyčios patalpomis. Tačiau dėl išsklaidytai gyvenančių ir mažo narių skaičiaus atitinkamai lėtai vystėsi ir veikla. Minėjimo metu kalbėjusi Lidija Korienė priminė, jog 1948 m. pamaldas evangelikams lietuvių kalba čia laikęs dabar jau miręs jos vyras kun. E. valdas Korys, bet tuomet buvę dar mažiau narių. Džiaugėsi, kad šiuo metu matanti žymiai daugiau susirinkusių. Inžinierius L. Grinius nušvietė bažnyčios reformų siekėją prof. Joną Husą, tvirtų įsitikinimų žmogų, pasiryžusį aukotis ir prisiminė jo žiaurią mirtį. Po

trumpą žodį tarė: inž. A. Bimbiris, M. Chesna, inž. J. Pauperas.

Minėjimo dalyvius vaišino ponios: Chesnienė, R. Barauskienė, Dempsey.

Parapijos nariai vasaros metu daro iškylas. Narių susirinkimai šaukiami parapijos narių rezidencijose. Šiais metais kun. M. Preikšaitis pravedė pirmas bendras pabaltiečių evangelikų pamaldas, pavairintas bažnytiniu koncertu. Jose dalyvavo latvių kun. L. D. Caune, estų kun. Rein Neggo ir vietinis amerikonų kun. Dale Click, teikiąs lietuviams galimybę nemokamai naudotis jo parapijos patalpomis. Koncerto meninę dalį išpildė latvių solistė S. Jensone, lietuvaitė R. Chesnaitė, J. Micpovilaitė-Park ir Mantvydas Preikšaitis.

Kun. M. Preikšaičiui, jo bendradarbiams bei parapijos nariam linkime sėkmės, ištvermės ir palaimos apaštalo Povilo žodžiais: "Aš taip pat pasitikiu, kad tasai kurs pradėjo jumyse tą gerą darbą, tobulins jį iki Jėzaus Kristaus dienos." Pilip. 1, 6. Kun. S. N.

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ — MAISTAS IR MĖSOS PRODUKTAI
licenzijuota lietuvių įmonė, registruota U. S. Department of Justice

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.
MARQUETTE GIFT PARCELS SERVICE

3212 S. Halsted St., Chicago 8, Ill. Tel. CA 5-1864
2439 W. 69 St. ir 2608 W. 69 St., Chicago 29, Ill.
Telef. WA 5-2737

DIDELIS IŠPARDAVIMAS medžiagų ir visų kitų Lietuvoje pageidaujamų prekių žymiai PAPIGINTOMIS KAINOMIS.

Akordeonai, siuvamos mašinos, skalbimo mašinos, automobiliai, pianinai, motociklai iš Europos ir Sov. Sąjungos sandėlių.

Vedėjai E. ir V. ŽUKAUSKAI

Bronė VARIAKOJIENĖ

LIET. EV. LIUT. TĖVIŠKĖS PARAPIJOS VEIKLA IR ŽINIOS

MOKSLUS BAIGĖ: Erika Idzelytė, gaudama B. S. laipsnį baigus Mokytojų Kaledžą; Alfredas Kleinaitis, įsigyjęs magistro laipsnį iš pedagogikos Urbanos universitete; Algimantas Kleinaitis baigęs Mokytojų kaledžą, įgydamas bakaluro laipsnį. Alfredas ir Algimantas yra Marijos ir Petro Kleinaičių sūnūs. Adolfas Pholis, baigęs Mokytojų kaledžą ir gavęs porai mėnesių stipendiją V. Vokietijoje žinioms pagilinti.

SUTUOKTI: Anyta Puknaitytė ir Brunonas Pukelis, Ella-Marija Mikėlaitytė ir Terence Craig Mc. Donald, Danutė-Ona Purvinaitė ir Vilius-Algirdas Trumpjonas.

Tarp kitų dar buvo sutuokti: Marija Heskė ir Bernhard Bruegemann, Janina Jagutis ir Peter-Fritz Harwardt.

PAKRIKŠTYTI: Arūnas-Ramūnas Buntinas, Lilijos (Srugytės) ir Ramūno Buntinų sūnus; Violeta-Ramona Kleinaitytė, Aldonos (Srugytės) ir Juozo Kleinaičių duktė; Louiza - Marie Gružaitė, Gerdos (Idzelytės) ir Leono Gružų duktė; Skott - Thomas, Ilzės (Idzelytės) ir Prano Peteraičių sūnus ir Robertas Macaitis, Vandos ir Jono Macaičių sūnus.

* Išvykus parapijos kunigui vasaros atostogoms, pamaldas laikė kun. dr. M. Kavolis.

* Naujais parapijos nariais įstojo Ieva Jankauskienė, gimusi Usvaltaitė, Siegfriedas 24 m., Arvydas 16 m. ir Paulius 10 m. - Jankauskai

* Pašventintas paminklas ant Petro Puknaičio kapo Lietuvių Tautinėse Kapinėse.

* Bendrame 25 metų minėjime - prisiminime pavergtos Lietuvos išvežtųjų bei žuvusiųjų dalyvavo parapijos choras savo bažnyčioje, Marquette parke, o dalis choro - Requiem'e Mc. Cormick Place patalpose.

Buvo padengtas Piūtės Stalas, kuri dengė Moterų D-ja ir programą atliko Sekmadieninės mokyklos vaikai, vadovaujami dr. Adelės Trakienės. Šiupinio valgis buvo pagamintas ir paaukotas p. Anelės Albrechtienės ir skirtas bažnyčios skolai mokėti.

* Įvykusioje Šviesos Šventėje, š. m. liepos mėn. 4 d., International Friendship Garden, Ind., pavyzdinčiai dalyvavo parapijos choras. Raminta Lampsatytė pagrojo pianinu Chopino veikalą ir palydėjo dainas, kurias atliko operos solistas Algirdas Brazis. Parapijos m-rų dr-ja prisidėjo darbu ir aukomis prie veikusio bufeto.

Visi parapijiečiai labai patenkinti gražia vieta ir Šviesos Šventės nusisekusi tautiniai-religiniu parengimu.

J U R C Y S P H A R M A C Y
2454 W. 71-ST. STREET
CHICAGO 29, ILL.
TELEF. HE 4 - 3111
SAŽININGAS RECEPTŲ IŠPILDYMAS

Š. m. gruodžio 4 ir 5 d. d. Tėviškės parapija pagerbė savo kun. A. Trakį 25-rių metų jo kunigavimo sukakties proga.

* * *

Š. m. gegužės mėn. pasirodė parapijos vaikai savo talentais, sugebėjimais, kas visus parapijiečius labai pradžiūgino, kad vaikų tarpe yra tokių, kurie stengiasi vystyti iš Dievo gautus talentus. Talentų pasirodymui praversti buvo išrinkta komisija, susidedanti iš dr. Algimanto Kelerto, p-lės Aldonos Buntinaitės ir p-lės Irmos Laisvėnaitės.

Programą pildė: Raminta Lampsatytė, 15 metų, išstačiusi savo tapybos 5 paveikslus. Mokosi pas dail. Rūkštelę jau 3 metus. Jos piano didelė pažanga yra žinoma visoje lietuvių visuomenėje. Mokosi pas muz. A. Naką 6 m. Martynas Trakis, 13 metų, išstatęs 5 savo tapybos paveikslus ir 5 škicus, atliktus pieštuku. Tapybos mokosi pas dail. Rūkštelę pusantrų metų; muzikos-piano mokosi pas muz. A. Kučiūną 4 metus. Pianinu paskambino Arogonaise J. Messenett. Be

to išstatė automobilių modelius, kas yra jo "hobby". Viktoras Jurkšaitis, 12 metų, padeklamavo savo paties sukurtą eilėrašį "Baisi Pūga", pritaikintą 16 Vasariui. Jis yra sukūręs daugiau eilėraščių, vienas paskelbtas "Drauge", kitas angliškai atspausdintas High Lights žurnale. Piano mokosi 5 metus pas muz. A. Naką ir prof. Vl. Jakubėną ir paskambino savo sukurtus kūrinius "Pasaka be žodžių" ir "Vaivorykštė". Be to išstatė du savo pieštus paveikslus. Jonas Fetting, 14 metų, savamokslis, trompetas ir saksofonu pagrojo du dalykus. Dalyvauja parapijos trūbininkuose ir saksofonu groja mokykloje. Kornelija Bakšytė, 10 metų, piano antrus metus mokosi skambinti pas muz. A. Kučiūną, paskambino du dalykus. Rūta Kleinaitytė paskambino pianinu du dalykus. Helmutas Meyer, 11 metų, akordionu mokosi groti 2 metus Continental Conservatory of Music, pagrojo 3 dalykus. Silvija Jurkšaitytė, 7 metų, padeklamavo J. Baltrušaičio eilėrašį "Giesmė".

* * *

T E R R A

DOVANINĖS PREKĖS
VISOKIOMS PROGOMS

Laikrodžiai - Brangenybės - Vokiečių ir Švedų kristalas - Bavarijos porcelanas - Odos išdirbiniai
Medžio drožiniai - Hummel ir porcelano figūros
Stalo sidabras - Paveikslai - Muzikos plokštelės
Lietuviškos knygos, etc.

3237 W. 63rd St.
Chicago, Illinois

Tel. 434-4660

Mokytoja Elena ŠLEKIENĖ su buvusią savo auklėtine ir žymia sportininke, atvykusia iš Chicagos, Ona BUDEJIENE Biržai, 1965 m. vasara

Liet. Ev. Ref. Kolegijos narys kun. F. Barnelis, ev. ref. parapijos Frankfurte klebonas, š. m. rugpiūčio m. 21 d. atšventė 60-tąjį gimtadienį, kartu su šeima atostogaudamas Austrijoje. Nuo vienminčių - nuoširdūs sveikinimai, gražūs linkėjimai.

* * *

Į Liet. Ev. Tarybos posėdį, įvykusį Tėviškės parapijos patalpoje, š. m. spalio m. 26 d., buvo atsilankęs Toronto liet. ev. "Vilties" parapijos klebonas kun. A. Žilinskas. Jis padarė pranešimą apie Kana-doje gyvenančių liet. evangelikų gyvenimą ir veiklą.

* * *

Okupuotos Lietuvos spauda praneša, kad archeologas Karolis Mekas jau trisdešimt penkeri metai, kai dirba istorinių vietovių tyrinėjimo darbus. Per trejis metus tyrinėjant turtingas senienomis Biržų pilies papėdes, rasta šimtai architektūrinių, dekoratyvinių ir skulptūrinių detalių, įvairių senoviškų darbo įrankių, keramikos gaminių ir kt. Čia buvo iškasta didelės meninės vertės skulptūrinė XVI-XVII amžių kario galva.

* * *

Mūsų parapijos valdybos pirmininkas ir "Mūsų Sparnų" bendradarbis krt. Viktoras Karosas rugpiūčio mėn. buvo paguldytas į ligoninę, kur jam buvo padaryta sudėtinga operacija.

Ponios Railienės namuose iš k. į d. — sėdi. krt. Emilija RAILIENĖ, suprt. S. NEIMANAS, Katrė SKEBERDIENĖ; stovi: pulk. Motiejus KARAŠA, inž. Vilius NASTOPKA, Karolis GRINTALIS. Baltimore, M.D., 1965.V.23

Gužauskas Beverly Hills Floral Co.

Geriausios gėlės dėl vestuvių, banketų, laidotuvių ir kitų papuošimų

2443 West 63rd Street

PRospect 8-0833 — 8-0834

Viešnia iš Chicagos Ona TUNKŪNAITĖ-BUDEJIENĖ tarp mielių biržiečių Biržų Radvilų piliakalnyje 1965 m. vasarą

IŠ EKUMENINIO GYVENIMO

Š.m. vasario mėn. 19 d. Ženevoje įvyko svarbus ekumeniškas pasikalbėjimas tarp Vatikano sekretariato krikščionims vienyti prezidento kardinolo A. Bea ir Prancūzų Protestantų Federacijos garbės prezidento kunigo Marc Boegner. Pasaulio Bažnyčių Tarybos generalinis sekretorius dr. W. A. Visser't Hooft užvedė diskusiją. Diskusijos bėgyje paaiškėjo, kad tarp katalikų ir evangelikų pažiūrų apie Šventąjį Raštą ir tradiciją yra didelis skirtumas. Kardinolas Bea pabrėžė vienybę per Krikštą ir apeliavo į

Bažnyčios tradicijos svarbumą ir popiežiaus išsireiškimus (kaip pagrindą nebiblinėms dogmoms). Kun. Boegner tvirtai stovėjo ant Reformacijos pamato, kad Šventas Raštas yra vienintelis autoritetas tikėjimo atžvilgiu; pagal jo nuomonę, net jeigu apaštalas Petras buvo neklaidingas tikybės reikaluose, tai jokių būdu jo neklaidingumas nebuvo perduotas jo įpėdiniams.

Praktiškai pasikalbėjimas buvo negatyvus. Sunku laukti, kad katalikai atsisakytų nuo jų pasakelbtų dogmų, kurios neturi pagrindo Šventame Rašte (pav. apie

Vakarų Vokietijoje kasmet ruošiami Ėv. Liut. Bažnyčių išėivijoje kunigų ir veikėjų suvažiavimai. 1965 m. suvažiavimas įvyko Timmendorfer Strand'e, prie Baltijos jūros. Nuotraukoje — suvažiavimo dalyviai.

Nuotrauka mkt. Fr. Skėrio

1965 m. Timmendorfer Strand'o suvažiavime dalyvavo lietuviai (iš k. į d.): kun. A. Geležinius, Fr. Šlenteris, kun. J. Urdzė, kun. J. Stanaitis, mkt. Fr. Skėrys, V. Urdzienė-Strasaitė, stud. R. Baliulis, M. Kilienė-Kibelkaitė ir senj. kun. A. Keleris.
Nuotrauka mkt. Fr. Skėrio

Mariją, popiežiaus neklaidingumą), o evangelikai pripažintų kita, negu Šventojo Rašto autoritetą. Tai būtų Kristaus mokslo iškraipymas.

* Pasaulio Reformatų Bažnyčių generalinis sekretorius ir Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios garbės kuratorius dr. Marcel Prader vand pareiškė, kad II Vatikano suvažiavimas atnešė daug nusivylimų. Ypatingai nežiūrint, kad suvažiavimas atmetė pasiūlymą Mariją paskelbti Bažnyčios motina, popiežius tą padarė; jeigu Bažnyčia ir toliau eis tuo keliu, susikalbėjimas su katalikais pasunkės. Kas

liečia mišrias šeimas-praktiskai nieko nepadaryta. Bet jeigu rimtas pasikalbėjimas su katalikais prasidės, tai nereikia bijoti nagrinėti visus teologinius skirtumus.

* * *

Pietų Amerikoje, pagal 1937 metų apskaičiavimą, buvo 1,3 milijono evangelikų. Šiuo laiku ten jau evangelikų 10 milijonų. Čilės ir Brazilijos respublikose į evangelikų parapijas įsijungia ne tik mokytojai, prėkybininkai, valdininkai, bet ir darbininkija.

Evangelikų skaičius sparčiai auga daugiausiai dėl perėjimų iš katalikų į evangelikų tikėjimą.

ERWIN'S AUTO REPAIRS, INC.

STABDŽIAI, SANKABOS (CLUTCH), TRANSMISIJOS (standartinės ir automatinės), TUNE-UP'S IR MOTORŲ REMONTAS

užsienietišky automobilių remontai

2218 W. 69TH ST. - PHONE HE 4-6900

CHICAGO, ILL. 60636

Ev. ref. bažnyčios salėje surengtoje eglutėje per 1964 m. Kalėdas dalyviai. Kalėdų Senelis — „M. Sp.“ technikinis red. kuratorius M. PLEPYS

* * *

"Laiškų Lietuviams" 1965 m. Nr. 8, skirtame paminėti skaudžią 25 metų Lietuvos pavergimo sukaktį, plačiai pažvelgta į joje vykdomą religijos priespaudą.

Įžanginiame straipsnyje "Gyvenimui Tekant" randasi sekantis straipsnelis:

"ARTIMIEJI IRGI PRIESPAUDOJ

Pabaltijo kraštų 25 m. pavergimo sukakties proga kalbėdami apie Lietuvos katalikų religinę priespaudą, negalime neužsiminti apie kitų krikščionių panašų likimą okupuotoje tėvynėje. Joje 1940 m. buvo apie 235.000 evangelikų, iš kurių 150.000 gyveno Klaipėdos krašte. Lietuvių evangelikų buvo virš 150.000; kiti - vokiečiai

ir lenkai. Konfesijomis dalintasi sekančiai: liuteronų buvo apie 210.000, reformatų - apie 20.000, o taip pat apie 4 - 5 tūkstančiai baptistų, metodistų, adventistų ir sekmininkų.

Dabartinė padėtis tiksliai nežinoma, tačiau gautomis žiniomis šiuo metu tėra likę vos keli evangelikai dvasiškiai: viso gal tik 3 liuteronų ir 2 reformatų kunigai. Užtat yra padidėjęs pamokslininkų skaičius. Daug bažnyčių uždaryta. Vilniuje evangelikų liuteronų bažnyčia sudeginta, o reformatų bažnyčia paversta kino teatru.

Neseniai mirusio evangelikų kun. A. Šerno viešas tikėjimo atsisakymas spaudoje laikytinas sufabrikuotu arba išgautu prievarta!

CHICAGO SAVINGS
and LOAN ASSOCIATION
 6245 SO. WESTERN AVENUE • CHICAGO 36, ILLINOIS

Mr. John Pakel Sr., President

KNYGŲ LENTYNA

Dr. K. Gudaitis: LIETUVIAI EVANGELIKAI. 434 psl. Kaina 5 dol. (Knygoje pažymėta kaina 3 dol. vėliau buvo leidėjo pakeista į 5 dol.).

Dr. Gudaičio vardas mums nesvetimas. Nepr. Lietuvoje jisai bendradarbiavo įvairiuose lietuvių evangelikų periodiniuose leidiniuose, neišskiriant ir "Mūsų Žodžio". Be savo profesinio-gydytojo darbo, jis buvo aktyviai įsitraukęs į liet. ev. liut. bendruomenės gyvenimą. Šis jo veikimas -dažniausia pirmose eilėse, įgalino jį paruošti tokį retą, dokumentais ir istoriniais faktais pagrįstą veikalą.

Trumpiau paliesdamas bendrą viduramžių Reformacijos istoriją, autorius patiekia daug istorinės medžiagos iš liet. ev. bendruomenių gyvenimo nepriklausomoje Lietuvoje. Plačiau nagrinėdamas liet. ev. liut. bendruomenės bažnytinį ir tautiniai-politinį gyvenimą, nemaža duoda vietos ir liet. reformatams.

Ne šių eilučių uždavinys, išleisti į šio veikalo kritiką. Čia tik norima priminti, kad veikalas yra

vertingas, įdomus ir kiekvienam lietuviui-evangelikui, neišskiriant ir reformato, nepakeičiamas rankvedys šeimos ir parapijos gyvenime.

* * *

J. Variakojis: KARALIAUS MINDAUGO (4 pėstininkų) PULKAS. Karys, 1965. Autorius pratarė rašo: "Rašau pasiremdamas savo ir buvusių kovos draugų atsiminimais, o taip pat straipsniais, tilpusiais aukščiau minėtoje spaudoje (Kario, Mūsų Žinyno, Karo Archyvo žurnaluose ir kt.)". Ilustruota iš pulko istorijos ir jo kovų visuose Lietuvos nepriklausomybės karo frontuose. Knygos aplanke apie autorių pasakyta: "Plk. ltn. J. Variakojis, nepriklausomybės kovų dalyvis ir vienas iš žymesniųjų vadų, savo gyvenimo užbaigoje parašęs 4 pėstininkų pulko istoriją. Iš mažo savanorių būrelio išugdęs stambų kovos dalinį, vėliau virtusį 4 pėstininkų pulku, knygos autorius norėjo, kad laisvės kovų žygiai būtų aprašyti ateinančioms kartoms ir liktų joms šviečiančiu pavyzdžiu. Kukliai ir paprastais žodžiais autorius pasakoja didžius kovų žygius, atliktus jo paties ir jo vedamų savanorių. Tų žygių išdava buvo tautos laisvė ir kelias į valstybinį gyvenimą."

GAPS PETROLEUM CO.

2735 West 63rd St.
PRospect 6-6677

- Petroleum
- Oil & Gas Burners
- Boilers, Furnaces & Stokers
- Hot Water Heaters
- Air Conditioners
- Coal

DAY — **G**IVING **A**LWAYS **P**ERFECT **S**ERVICE — NIGHT

DIPLOMUOTAS EKONOMISTAS

Juozas Audėnas

Informuoja apie geras pinigų
investavimo sąlygas

MUTUAL FONDUOSE

ir padeda įsigyti šių fondų
šėrus (akcijas).

109 WARWICK STREET

BROOKLYN, N. Y. 11207

Tel (212) TA 7-9518, arba (212) 752-0099

NUO 1965 M. BIRŽELIO 1 D. IKI 1965 M. GRUODŽIO 1 D.
GAUTOS AUKOS:

P. Kuginys, Chicago, 15 dol..
Po 10 dol.

Mrs. M. Rumia, Rockford; P. Me-
kas, Wood Ridge, N. J. ; V. Varia-
kojis, Chicago; P. Klybas, New
York; J. Bernsteinas, Boston; J.
Kasperaitis, Chicago; kun. P. Da-
gys, New York; P. Kezelis, Austr-
lia; V. Karosas, Chicago; P. Bru-
žas, Chicago; dr. P. Tunkūnas, Chi-
cago; J. Tunkūnas, Gardner, Mass. ;
J. Dagys, Rockford.

J. Dagys, Chicago, 7 dol..
Po 5 dol.

J. Kutra, Santa Monica, Calif.; Mrs.
D. Evans, Rockford; Mrs. M. Mey-
er, Detroit; P. Jaunius, Canada;
S. Tumienė, Chicago; Mrs. F. Ma-
žeika, Germany; M. Kleinaitis,
Waterbury; A. J. Šilimas, Boston;
P. Čigas, Cleveland; A. Jodinskas,

Detroit; A. Ramonis, Chicago; J.
Anysas, Chicago; Mr. and Mrs.
L. M. A. Kuolas, Toronto; J. Jurk-
šaitis, Chicago; D. Jarienė, India-
na; A. Motiejūnienė, Indiana; A. Pil-
monas, Chicago; P. Dagys, Colum-
bus, Ohio; P. Kutra, Cheltenham,
Pa. ; kun. S. Neimanas, Evanston;
M. Tamulėnas, jr., Racine; Mrs.
M. Tamulėnas, Gardner,
Mass.; St. Dagys, Chicago; O. Dub-
raitė, Rockford; J. Pelanis, Chica-
go; J. Šernas, Rockford; M. Guobu-
žienė, Chicago; J. Jakubonis, Chi-
cago; Vikt. Kregždienė, Chicago;
Em. Palšienė, Chicago.

Po 4 dol.

M. Tamulėnas, W. Palm Beach,
Florida; J. ir D. Kregždės, Cinci-
nnati; dail. Dagys, Toronto; K. Ple-
pys, Chicago; D. Variakojtė, P.

Variakojis, Chicago; prof. Regel, Austria.

Po 3 dol.

O. Tilindienė, Chicago; E. Pušneraitienė, Chicago; M. Sabas, Anglija; P. Jokubėnas, Anglija; K. Vileišis, Anglija; A. Jankūnas, Hamilton; J. Trečiokas, Chicago; prof. Vl. Jakubėnas, Chicago; S. Neimanas, jr., Chicago; Mrs. M. Jankus, Lemont; O. Ivaškienė, Chicago; P. Lampsatienė, Chicago; M. Šenferienė, Canada; E. Jurevičiūtė, Toronto.

Po 2 dol.

V. Girdauskas, Chicago; A. Šliapa-
vičius, Canada; J. Paulikaitis, Canada; J. Bagdonavičius, Lemont; Mrs. A. Lingat, Canada; K. Mikelėnaitė, Chicago; kun. A. Trakis, Chicago; kun. J. Pauperas, Chicago; O. Laumytė, Evanston; Mrs. J. Josuweith; inž. J. Variakojis, Chicago; E. Balcerienė, Chicago; M. Plepys, Chicago; St. Palšis, Chicago; O. Kregždienė, Chicago; J. Jakutis, Chicago.

Po 1 dol.

M. Nagys, Chicago; L. Plačaitė, Chicago; M. Maitis, Rockford; El-

se Schleichter; J. Pipynė, Anglija, - 10 šilingų.

* * *

"Mūsų Sparnai" nuoširdžiai dėkoja aukotojams už taip gausias aukas ir maloniai prašo toliau nepamiršti.

Aukotojas, kuris nerastų savo pavardės aukų sąrašė, prašomas tuojau susisiekti su administracija.

Aukas siųskite ir kitais administraciniais reikalais kreipkitės šiuo adresu: "Mūsų Sparnų" adm., 5718 So. Richmond, Chicago, Ill., 60629.

* * *

REMKIME EVANGELIŠKĄJĄ SPAUDĄ.

Šis "Mūsų Sparnų" numeris beveik dvigubas. Redakcija tikisi, kad mieli skaitytojai įvertins pastangas praturtinti žurnalą ir ateis į pagalbą gausingesne auka.

* * *

LEIDYKLOS DOVANA
Perduota Liet.
Bibliogr. Tarnybos

PETKUS

LAI DOJIMO ĮSTAIGA

MARQUETTE PARK CHICAGO

2533 W. 71 St. Tel. GR 6-2345-6

CICERO ILLINOIS

1410 S. 50 Ave., Tel. TO 3-2108-9

TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS